

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

KANNABIS – KANNATTAAKO?

Sähköinen päihdekasvatusmateriaali Koulutuskeskus
Salpauksessa ammattiin opiskelevien nuorten
kannabiskriittisyyden herättelemiseksi ja tietoisuuden
lisäämiseksi

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali- ja terveysala
Hoitotyön koulutusohjelma
Terveystieteiden
suuntautumisvaihtoehto
Opinnäytetyö
Syksy 2014
Heidi-Maria Helander
Jenni Karkkula
Liina Talvala

Lahden ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma

HELANDER, HEIDI-MARIA
KARKKULA, JENNI
TALVALA, LIINA:

Kannabis – kannattaako?

Sähköinen päihdekasvatusmateriaali Koulutuskeskus Salpauksessa ammattiin opiskelevien nuorten kannabiskriittisyyden herättelemiseksi ja kannabistietoisuuden lisäämiseksi

Terveystenhoitaja AMK opinnäytetyö, 58 sivua, 31 liitesivua

Syksy 2014

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda innovatiivinen sähköinen kannabispäihdekasvatusmateriaali Koulutuskeskus Salpauksessa ammattiin opiskeleville nuorille suunnatun ehkäisevän päihdetyön tukemiseksi. Opinnäytetyö on tehty Lahden kaupungin opiskeluterveydenhuollossa työskentelevien terveydenhoitajien toiveesta. Kannabispäihdekasvatusmateriaalin tavoitteena on antaa nuorille näyttöön perustuvaa tietoa kannabiksesta, herätellä heidän kannabiskriittisyyttään ja vaikuttaa heidän kannabisasenteisiinsa.

Sähköisen kannabispäihdekasvatusmateriaalin tekemiseen käytettiin interaktiivista tiedonesittämishjelmistoa nimeltä Prezi. Materiaalia olivat mukana tekemässä Kannaksen lukion graafisen linjan opiskelijat opettajansa johdolla. Materiaali löytyy osoitteesta www.tinyurl.com/kannattaako.

Materiaalin luomisen suunnitteluvaiheessa kysyttiin Koulutuskeskus Salpauksen opiskelijoilta heidän mielipiteitään toimivasta päihdekasvatusmateriaalista. Materiaalin valmistumisen jälkeen tutkittiin, vastasiko materiaali nuorten käsitystä toimivasta päihdekasvatusmateriaalista ja miten he suhtautuivat kannabikseen materiaalin näkemisen jälkeen. Sisällönanalyysi osoitti työn vastanneen nuorten toiveita suurimmalta osalta. Kannabisasenteet eivät liiemmin muuttuneet, suurimmalla osalla kannabisasenne oli jo valmiiksi negatiivinen.

Tulevaisuudessa kannabispäihdekasvatusmateriaalia voidaan hyödyntää mm. terveydenhoitajien vastaanottotyössä sekä koulun päihdekasvatuksessa. Jatkossa ehdotetaan kannabispäihdekasvatusmateriaalin levittämistä nuorille, heidän parissaan työskenteleville aikuisille ja nuorten vanhemmille. Myös materiaalin muovaaminen saadun palautteen perusteella olisi kannattavaa vielä vetoavamman valistusmateriaalin luomiseksi.

Asiasanat: cannabis, nuoret, terveyden edistäminen, terveyskasvatus, ehkäisevä päihdetyö

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in nursing

HELANDER, HEIDI-MARIA
KARKKULA, JENNI
TALVALA, LIINA:

Cannabis – is it worth it?

Electronic material to support the substance abuse prevention directed at the adolescents studying at the further education Salpaus to reviving their criticality of cannabis use and give their more information about cannabis.

Bachelor's Thesis in Public health nursing, 58 pages, 31 pages of appendices

Autumn 2014

ABSTRACT

The purpose of the bachelor's thesis was to create an innovative electronic material to support the substance abuse prevention directed at the adolescents studying at the further education Salpaus. The thesis was made at the request of the nurses working at the student health care of the city of Lahti. The aim of the material for substance abuse prevention is to give the adolescents evidence based information about cannabis, to rouse their cannabis criticality and affect their attitudes towards cannabis.

When creating the electronic cannabis substance abuse prevention material, an interactive presentation software called Prezi was used. Students of the graphic line of the Kannas upper secondary school were involved in making the material under direction of their teacher. The material can be found at www.tinyurl.com/kannattaako.

In the planning phase of creating the material, the students of the further education Salpaus were asked for their opinions about an effective substance abuse material. After the material was finished, a study was conducted to find out if the material matched the adolescents' ideas about an effective substance abuse prevention material. The content analysis showed that the material had responded to the adolescents' wishes for the most. The attitudes towards cannabis didn't change much, the majority already had a negative attitude towards cannabis.

In the future, the material for substance abuse prevention can among other things be made use of in the work at the public health nurses' practices and the schools' drug education. As a proposition for the future, the material is suggested to be distributed to adolescents, the adults working with them and the parents of the adolescents. Also modifying the material on the basis of the feedback received would be worthwhile in order to create a material that's even more appealing.

Key words: cannabis, adolescence, health promotion, health education, prevention

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	KANNABIS HUUMEENA	6
2.1	Kannabiksen käytön lyhytaikaisvaikutukset	7
2.2	Kannabiksen käytön pitkäaikaisvaikutukset	8
2.3	Kannabis ja lainsäädäntö	11
3	MUUTOKSET KANNABIKSEN KÄYTÖSSÄ JA KANNABISASENTEISSA	12
3.1	Käytön erot lukiolaisten ja ammattikoululaisten välillä	13
3.2	Kannabisasenteiden muutos	15
4	EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ	17
4.1	Nuorille kohdennettu ehkäisevä päihdetyö	20
4.2	Sähköinen ehkäisevä päihdetyö	23
5	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	27
6	OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTAJA JA TUOTOKSEN KOHDERYHMÄ	28
7	OPINNÄYTETYÖN TIEDONHANKINNAN KUVAUS	29
8	KANNABISPÄIHDEKASVATUSMATERIAALIN SUUNNITTELUVAIHE	31
8.1	Kyselylomakkeen suunnittelu ja toteutus	32
8.2	Vastausten analyysi	33
8.3	Kannabispäihdekasvatusmateriaalin suunnittelu nuorten vastausten perusteella	36
9	KANNABISPÄIHDEKASVATUSMATERIAALIN TOTEUTUS	38
9.1	Kannabispäihdekasvatusmateriaali kuvina	38
9.2	Kannabispäihdekasvatusmateriaalin taustavalinnat	47
10	KANNABISPÄIHDEKASVATUSMATERIAALIN ARVIOIMINEN	51
11	POHDINTA	56
11.1	Asetettujen tavoitteiden saavuttaminen	57
11.2	Jatkotutkimus- ja jatkotoiminta-aiheet	59
	LÄHTEET	61
	LIITTEET	69

1 JOHDANTO

Kannabis on ajankohtainen, ihmisiä puhututtava aihe, joka on muutaman viime vuoden ajan ollut paljon median otsikoissa. Erilaiset toimijat ovat joutuneet tilanteen eteen, jossa heidän tulee miettiä omaa kannabisasennettaan. Vuonna 2012 kannabiksen viihdekäyttö sekä hallussapito laillistettiin Coloradossa ja Washingtonissa (Kannabis laillistettiin Coloradossa ja Washingtonissa 2012). Uruguay taas laillisti vuoden 2013 lopussa kannabiksen käytön lisäksi sen viljelyn ja kaupan (Uruguay laillisti kannabiksen 2013). Lisäksi Yhdysvaltain presidentti Barack Obama on tuonut ilmi mediassa positiivisen kannabisasenteensa. Myös Suomessa laillistamiskeskustelua on käyty erilaisissa medioissa. (Jämsä 2014.)

Kannabiksen käyttöön kohdistuvat asenteet ovat löyhentyneet, minkä voi päätellä kannabiksen lisääntyneestä käytöstä (Hakkarainen, Metso & Salasuo 2011, 397-411). Toisaalta huumeiden käyttöä ei välttämättä hyväksytä sen enempää kuin aiemminkaan, mutta kulttuurisen ja sosiaalisen kehityksen lieveilmiönä näkyy, että huumeiden viihdekäyttö on tullut osaksi nuorisokulttuuria (Puuronen 2006, 48). Henkilökohtaisen kosketuspinnan, omakohtaiset huumekekeilut tai huumeidenkäyttäjän tunteminen, laajentumisen myötä ovat huumeiden aiheuttamat pelot hälvenneet sekä huumeasenteet lieventyneet. Tämä muutos näkyy pääosin kannabiksen käyttöön liittyvissä asenteissa, sillä muihin huumausaineisiin suhtaudutaan edelleenkin kriittisemmin. (Metso, Winter & Hakkarainen 2012.)

Kannabisasenteiden löyhentyminen on johtanut siihen, että Suomessa todetaan vuosittain palveluskelvottomaksi armeijaan kannabiksen käytön takia noin 150 nuorta (Virtanen 2013). Lahdessa kasvatetaan nykyään kannabista niin paljon, että sitä ei enää tarvitse tuoda muualta (Nikunen 2013). Lisäksi nuoret arvioivat päihteiden käyttönsä usein haitattomammaksi kuin se on, ja joukkoharhan mukaisesti arvioivat oman päihteiden käyttönsä kavereiden käyttöä vähäisemmäksi (Pirskanen 2007, 112-113).

Ehkäisevä päihdetyö kuuluu yhtenä osana laajempaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työhön. Varhainen puuttuminen ja ehkäisevä päihdetyö kuuluivat myös huumausainepolitiikan kehityslinjoihin v. 2008 -2011. Päihdetyö ei ole vain

osa kuntien julkisia palveluja, vaan järjestöillä ja muilla kolmannen sektorin palveluilla on merkittävä rooli sen toteuttamisessa. Järjestöt pyrkivät lisäämään huumetietoutta, lisäämään vertaistukitoimintaa, sekä vaikuttamaan asenneilmapiiriin. (Forsell, Virtanen, Jääskeläinen, Alho & Partanen 2010.) Erityisesti ammatilliseen koulutukseen siirtyneiden nuorten kanssa tulisi keskustella päihteiden käytöstä. Keskustelu voi tukea nuoren kriittistä ajattelua, ja auttaa tiedostamaan omaa käyttäytymistä ja mahdollistaa tarvittaessa muutoksen. Nuoret tarvitsevat selkeää palautetta, ja yksilöllistä neuvontaa tulisi tehostaa. Nuoret kokevat keskustelut terveydenhoitajan kanssa päihteiden käytöstä tärkeinä. Terveydenhoitajat tarvitsevat työvälineitä ja tukea edistääkseen päihteettömyyttä nuorten keskuudessa. (Pirskanen 2007, 112-113.)

Lahden kaupungin opiskeluterveydenhuollossa työskentelevät terveydenhoitajat ovat huomanneet kannabisasenteiden löyhentymisen ja käytön lisääntymisen työssään nuorten kanssa. He ovat paikallistaneet ongelman koskemaan etenkin ammatillisella puolella, Koulutuskeskus Salpauksessa, opiskelevia 15-25 -vuotiaita nuoria. Terveydenhoitajien toiveena on, että heidän työnsä tueksi kehitettäisiin kannabista koskeva sähköinen päihdekasvatusmateriaali, joka herättelee nuoret harkitsemaan omaa kannabisasennettaan ja antaa heille lisätietoa aiheesta. Asenteisiin vaikuttamalla voidaan vaikuttaa myös nuorten toimintaan. (Mielonen & Tommola 2013.) Tämä toiminnallinen opinnäytetyö pyrkii vastaamaan heidän toiveisiinsa luomalla Koulutuskeskus Salpauksessa opiskeleville, 15-25 -vuotiaille nuorille sähköisen päihdekasvatusmateriaalin kannabiksesta.

2 KANNABIS HUUMEENA

Marihuana, hasis ja kannabisöljy ovat kaikki kannabistuotteita, joiden yhteinen yleisnimi on kannabis. Niitä kaikkia saadaan ruohokasvista nimeltä *Cannabis sativa*. (Fabritius & Salaspuro 2003, 453; Seppälä & Mikkola 2004, 75.)

Kannabiksen synonyymina käytetään sanaa hamppu (Yleinen suomalainen asiasanasto YSA 2014).

Kannabistuotteet ovat kaikki keskenään erilaisia, sillä ne valmistetaan saman kasvin eri osista ja toisistaan eroavilla menetelmillä. Marihuana voi olla väriltään vihreää, keltaista tai ruskeaa, mutta aina koostumukseltaan pääasiassa rouhemaista. (Fabritius & Salaspuro 2003, 453.) Sitä saadaan kuivattamalla kannabiskasvin varsia, lehtiä ja kukkia. Hasis on koostumukseltaan enemmän pihkamaista, sillä sitä saadaan keräämällä talteen ja kuivattamalla emikasvin eli kukinnan tuottamaa pihkaa eli hartsia. Kannabisöljy on nimensä mukaisesti koostumukseltaan öljymäistä. Sitä saadaan uuttamalla kannabiskasvin eri osia. Koostumuksen lisäksi myös kannabistuotteiden THC-pitoisuus vaihtelee. (Fabritius & Salaspuro 2003, 453; Alho, Aalto, Eskola, Hytinantti, Jousilahti, Kahila, Kivitie-Kallio, Lapatto-Reiniluoto, Lillsunde, Niemelä, Seppä, Tacke, Tammi & Vormaa. 2012.)

THC tarkoittaa delta-tetrahydrokannabinolia, yhtä *Cannabis sativa* -kasvin huumaavista ainesosista. Yhteensä *Cannabis sativa* -kasvissa on tällaisia huumaavia ainesosia kuusikymmentäyksi kappaletta. THC erottuu muista kuudestakymmenestä huumaavasta ainesosasta siinä, että se on kaikista psykoaktiivisin. Marihuanan THC-pitoisuus on 0,35-12 painoprosenttia, hasiksen 4-10 painoprosenttia ja kannabisöljyn 4-70 painoprosenttia. Kannabisöljyn THC-pitoisuus voi vaihdella suurestikin öljyerästä riippuen, kuitenkin suurimmaksi osaksi 10-20 painoprosentin välissä. (Fabritius & Salaspuro 2003, 453.) Erilaiset kannabistuotteet, -laadut ja THC-pitoisuudet vaikuttavat siihen, millainen kannabispäihtymyksestä tulee (Alho ym. 2012).

Vaikka kannabistuotteet ovat ulkomuodoltaan ja koostumukseltaan kaikki hieman erilaisia, niitä käytetään kuitenkin pääasiassa samalla tavalla. Yleisin käyttötapa on polttaa kannabistuotteita tupakkana tai piipussa. (Fabritius & Salaspuro 2003,

453; Alho ym. 2012.) Niitä voidaan kuitenkin myös käyttää leivonnassa tai ruuanvalmistuksessa, jolloin valmistuvat tuotteet ovat päihdyttäviä. Kannabista ei voida sen näissä muodoissa käyttää suonensisäisesti, kuten joitain muita huumeita käytetään. Cannabis vaikuttaa sisään hengitettynä 3-5 kertaa tehokkaammin kuin suun kautta nautittuna. (Fabritius & Salaspuro 2003, 453.)

Kannabiksen käyttäjät perustelevat käyttämistään useilla erilaisilla syillä. Osa käyttäjistä kokee kannabiksen arkisena keinona rentoutua, toisille se on tapa juhlia, tavoitella elämyksiä. Useat cannabis käyttävät yhdistävät sen muihin päihteisiin, joko tehostakseen niiden vaikutusta tai selvitäkseen alkoholin aiheuttamasta ”krapulasta”. Cannabis käytetään myös usein lääkkeenä mitä erilaisimpiin vaivoihin, ilman lääke- tai hoitotieteenammattilaisten konsultointia. (Seppälä & Mikkola 2004, 77-79.) Tyypillisimmin kannabiksen käyttö kuitenkin jaetaan viihde- ja ongelmakäyttöön (Seppälä & Mikkola 2004, 77-79; Laine & Korpi 2012). Tämä siksi, että kannabiksesta on tullut monille yläkoulu- sekä lukio- ja ammattikouluikäisille melko tavanomainen osa juhlimista (Seppälä 2003, 38-39). Huumeaaltojen rantautuessa Suomeen ja kannabiksen käytön yleistyessä ennustettiin, että kannabiksen käyttö tulisi korvaamaan alkoholin käytön Suomessa. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut, vaan cannabis on tullut lisäpäihteenä alkoholin rinnalle. (Hakkarainen & Metso 2009, 113-120.)

2.1 Cannabisin käytön lyhytaikaisvaikutukset

Ensimmäiset kannabiksen käytöstä aiheutuvat vaikutukset ilmenevät jo alle kymmenessä minuutissa, jos cannabis on nautittu savukkeena. Mikäli cannabis on nautittu syömällä, ilmenevät ensimmäiset vaikutukset hitaammin. (Fabritius & Salaspuro 2003, 453-455.) Aluksi käyttäjä on iloinen, puhelias, energinen, rentoutunut ja ulospäin suuntautunut kuten alkoholista päihtynyt henkilö (Seppälä & Mikkola 2004, 75). Tämän tilan saavuttamiseksi tottumattomalle käyttäjälle riittää 2-3mg THC:tä, tottunut käyttäjä tarvitsee usein enemmän. Cannabisseen tottumaton käyttäjä, etenkin nuori ja stressaantunut sellainen, saattaa saada äkillisen sekavuustilan, joka menee ohitse viimeistään parin päivän kuluessa. Sekavuustila aiheuttaa käyttäjälle pääasiallisesti harhaisuutta, aistiharhoja ja harhaluuloja, sekä väkivaltaisuutta ja muuta outoa,

epätyypillistä käyttäytymistä. Sekavuuden lisäksi tottumaton käyttäjä saattaa kärsiä muistin heikentymisestä, reaktiokyvyn huononemisesta, sammaltavasta puheesta, ahdistuneisuudesta, masennustiloista ja paniikkikohtauksista. (Fabritius & Salaspuro 2003, 453-455.)

Voimakkaimmillaan päihtymystila on puolen tunnin päästä kannabiksen nauttimisesta ja ohitse, käyttäjästä riippuen, 3-6 tunnin päästä. Päihtymystilan ollessa voimakkaimmillaan käyttäjä saattaa olla sulkeutunut. Tyypillisesti käyttäjä nauttii tässä vaiheessa rikkaista ja monipuolisista, vaihtelevista aistikokemuksista: värit ja tuoksut ovat voimakkaampia, yksityiskohdat huomioidaan tarkemmin. Aistikokemusten siivittämänä myös ajatukset lähtevät liikkeelle yhtä runsaina ja levottomina. Fysiologisia muutoksia käyttäjän kehossa ovat silmien verestys ja valoherkkyys, vilkastunut ääreisverenkierto, verensokerin lasku, suun kuivuminen, huimaus, yskä, painon tunne ja takykardia. Usein käyttäjä tuntee tässä vaiheessa nälän tunteita, sillä alhainen verensokeri stimuloi ruokahalua. (Fabritius & Salaspuro 2003, 453-455; Seppälä & Mikkola 2004, 75.)

2.2 Kannabiksen käytön pitkäaikaisvaikutukset

Kannabiksen pitkäaikaiskäytöllä tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä kannabiksen säännöllisen toistuvaa käyttöä. Tällaiset käyttäjät voivat polttaa kannabista kerran viikossa tai jopa viisi kertaa päivässä, kuitenkin niin, että käyttö on toistuvaa. Heidän THC:n sietokykynsä on suurentunut. Pitkäaikaiskäyttäjien oireet jaetaan usein psyykkisiin ja somaattisiin, sillä vaikutuksia näkyy molemmilla puolilla. Osittain vaikutukset ovat varsin samanlaisia kuin lyhytaikaisessa käytössä, ainoastaan syvempiä ja pitkäkestoisempia. (Fabritius & Salaspuro 2003, 453-455; Seppälä & Mikkola 2004, 77-79.)

Psyykkisistä vaikutuksista näkyvimpiä ovat hallusinaatiot, ahdistus, pelkotilat, paniikkikohtaukset ja sekavuus. Käyttäjän käyttäytymisestä tulee epäjohdonmukaista, väkivaltaista, pelokasta ja tavanomaisesta poikkeavaa. Käyttäjä tuntee usein myös väsymystä, velttoutta, haluttomuutta, masentuneisuutta ja ärtyneisyyttä. Tyypillistä on, että oppimiskyky huononee, sillä pitkäaikaisen käytön seurauksena lyhytkestoinen muisti heikkenee ja kyky käsitellä asioita muuttuu. Asioita ei enää kyetä käsittelemään johdonmukaisesti ja

häiriöitä ajan, paikan ja etäisyyksien tajussa esiintyy. Tämä kaikki aiheuttaa myös muutoksia keskittymiskyvyssä ja reaktioajoissa. (Fabritius & Salaspuro 2003, 453-455; Seppälä & Mikkola 2004, 77-79.)

Runsaan pitkäaikaiskäytön eli suurkuluttamisen seurauksena käyttäjillä saattaa esiintyä persoonallisuuden muutoksia, passiivisuutta, minuuden tunnon ja todellisuudentajun heikkenemistä. Tunne-elämä muuttuu, mielihyvää koetaan erilaisista asioista ja eritavalla kuin aiemmin. Passiivisuus saattaa joskus muuttua amotivaatio-oireyhtymäksi, jolloin välinpitämättömyydestä tulee pääasiallinen oire. Amotivaatio-oireyhtymään liittyy myös muita oireita, joista välinpitämättömyyden lisäksi huomattavin on sosiaalisuuden puute: sisäänpäin kääntyneisyys, pirstoutunut ajatusten kulku ja yleisesti ottaen huonontunut vuorovaikutus. (Fabritius & Salaspuro 2003, 453-456.)

Kannabiksen suurkuluttamisesta seuraavia tautitiloja ei kyetä erottamaan skitsofreniasta, sillä oireet ovat liian samankaltaisia. Tutkimusten mukaan skitsofrenian kehittymiseen tarvitaan kannabiksen käytön lisäksi muita riskitekijöitä. On kuitenkin varmaa, että skitsofrenian kulkuun ja hoitoon kannabiksen käytöllä on merkittäviä negatiivisia vaikutuksia: taudinkuva ja hoito vaikeutuvat. On myös todettu, että kannabiksen käyttö lisää riskiä sairastua skitsofreniaan. (Huttunen, 2013; Laine & Korpi 2012.) Skitsofreniaa sairastavien ihmisten keskuudessa cannabis on yksi yleisimmin käytetyistä päihteistä (Mäkinen 2010, 31). Pitkäaikaiskäyttö ja suurkuluttaminen voivat johtaa cannabisriippuvuuteen, jolloin tuotteiden hankkimisesta ja käyttämisestä tulee pakonomaista. Kymmenen prosenttia kaikista kannabiksen käyttäjistä jää arvioiden mukaan cannabisriippuvaisiksi. (Fabritius & Salaspuro 2003, 453-456.)

Somaattisista oireista selkeimpiä pitkäaikaiskäytössä ovat hengitystieoireet ja -sairaudet, immuunipuolustuksen ja testosteronin tuotannon heikentyminen, naisten kuukautiskierron muuttuminen epäsäännölliseksi ja seksuaalisten halujen heikkeneminen. Kannabiksen käytöllä on myös vaikutuksia raskauteen ja sikiöön. (Fabritius & Salaspuro 2003, 456.) Tutkimusten mukaan kannabiksen käyttö saattaa myös laukaista aivoinfarktin (Hillbom 2003, 523).

Psyykkisten ja somaattisten seurausten lisäksi kannabiksen pitkäaikaiskäytöllä on myös sosiaalisia vaikutuksia. Kun kannabiksesta, sen hankkimisesta ja käyttämisestä tulee pakonomaista ja elämää hallitsevaa, on tutkimuksissa huomattu, että sosiaalinen puoli elämästä kärsii. Ongelmia esiintyy pääasiallisesti ihmissuhteissa, työelämässä, opiskeluissa ja harrastuksissa. Seurauksena voi olla myös taloudellisia hankaluuksia. (Fabritius & Salaspuro 2003, 456.) Sosiaalisista suhteista vieroittumisen takia yhteiskunnasta syrjäytyminen muodostuu usein ongelmaksi. Syrjäytyminen aiheuttaa usein lisäongelmia ja on seurausta päihderiippuvuudesta. Päihderiippuvuudet ovat usein kroonistuvia ja elinikäisesti invalidisoivia. (Holopainen 2003, 265.) Terveysriskit, joita kannabiksen käyttö aiheuttaa, eivät ole täysin suoraviivaisia. Riskit ovat riippuvaisia käyttäjän geeniperimästä, käytön aloittamisiästä ja käyttömääristä, sekä psykososiaalisista taustoista. On mahdotonta sanoa etukäteen, kenelle kannabis aiheuttaa selviä terveyshaittoja ja kenelle ei. (Ulrich & Seppä 2010.)

Kannabisriippuvuudesta toipuessa käyttäjä kärsii vieroitusoireista. Vieroitusoireet, kuten käyttövaikutuksetkin, ovat yksilöllisiä: toinen voi kärsiä jostain oireesta, mistä toinen käyttäjä ei ole ikinä kuullutkaan. Tyypillisimpiä vieroitusoireita ovat unihäiriöt, ärtyisyys, pelkotilat, levottomuus, lihaskivut, hikoilu, vapina, pahoinvointi, ripuli sekä keskittymiskyvyn heikkeneminen. Tutkimusten mukaan ihminen hakeutuu harvemmin hoitoon pelkän kannabisriippuvuuden takia, usein taustalla on jokin muu tai useita muita syitä. Kannabisriippuvuuden hoitoon on kuitenkin olemassa erilaisia hoitomenetelmiä, joiden pääpaino on avohoidossa. Hoitomenetelminä toimivat yleensä keskustelu ja neuvonta. Näiden lisäksi on olemassa erilaisia terapiamuotoja, vertaistukea, kahdentoista askeleen toipumisohjelma (nimettömät narkomaanit NA) ja tukiryhmiä. (Fabritius & Salaspuro 2003, 456-457.)

Nykyiset kannabistuotteet sisältävät enemmän THC:tä ja ovat aiempaa voimakkaampia, mutta kannabis on esimerkiksi Suomen oikeustieteellisesti varmistetuissa huumekuolemissa harvoin, jos milloinkaan ainoana lääkeaineena aiheuttanut yliannostuksesta johtuvaa kuolemaa. Kannabiksen akuutisti tappava vaikutus on muihin päihteisiin verrattaessa arvioitu pienemmäksi. Huumeuseulassa kannabis voi näkyä positiivisena vielä useita viikkoja käytön jälkeen. (Laine & Korpi 2012.)

2.3 Kannabis ja lainsäädäntö

Suomen lainsäädännön mukaan kannabis (intialainen hamppu), kannabishartsit, sekä kannabisuutteet ja -tinktuurat ovat huumausaineita (Valtioneuvoston asetus huumausaineina pidettävistä aineista, valmisteista ja kasveista 543/2008 2§).

Huumausainelain (373/2008) 5. pykälän mukaan huumausaineen hallussapito, käyttö, kuljetus, valmistus, tuotanto, myyminen ja ostaminen ovat kiellettyjä.

Huumausainelain 7. pykälässä korostetaan, että hampun viljely huumausainetarkoituksessa on kielletty. (Huumausainelaki 373/2008.)

Poikkeuksena edellä mainittuihin lakeihin on huumausaineiden lääkekäyttö, jota varten on säädetty erillisiä lakeja ja asetuksia (Läkelaki 395/1987).

Suomen rikoslakiin on kirjoitettu huumausainerikoksista, että laitton hampun viljely, huumausaineen kuljetus, kuljetuttaminen, kuljetuksen tai kuljetuttamisen yritys, myynti, välittäminen, luovuttaminen tai levittäminen, hallussapito tai yritys hankkia huumausainetta ovat tuomittavia rikoksia. Suomen rikoslaissa on erikseen mainittu myös törkeä huumausainerikos, huumausaineen käyttörikos, huumausainerikoksen valmistelu, huumausainerikoksen edistäminen sekä törkeän huumausainerikoksen edistäminen, jotka ovat kaikki nimikkeitä erityyppisille huumausainerikoksille. Jo käyttöainerikoksesta voidaan tuomita sakkoon tai enintään kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen. Huumausainerikoksesta tuomiona on sakko tai enintään kaksi vuotta vankeutta ja törkeästä huumausainerikoksesta tuomio on aina automaattisesti vankeusrangaistus. Törkeän huumausainerikoksen takia vankilaan joutuu aina vähintään vuodeksi, mutta kuitenkin enintään kymmeneksi. (Rikoslaki 39/1889, luku 50.)

Jos ammattiin opiskelevan henkilön koulutuksen järjestäjä epäilee opiskelijan osallistuvan opintoihin kuuluviin käytännön tehtäviin tai työssäoppimiseen huumausaineiden vaikutuksen alaisena, on hänellä oikeus vaatia opiskelijaa esittämään huumausainetestistä koskeva todistus. Koulutuksen järjestäjällä on sama oikeus myös silloin, kun opiskelijaa epäillään huumausaineriippuvuudesta. Todistus tarkoittaa laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön tekemää huumausainetestistä ja sen vaatimisesta on aina ilmoitettava opiskelijan huoltajalle. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998 34 a §.)

3 MUUTOKSET KANNABIKSEN KÄYTÖSSÄ JA KANNABISASENTEISSA

Huumeiden käyttöä seurataan vuosittain Euroopan huumausaineiden seurantakeskuksen toimesta sekä koko Euroopan alueella että paikallisesti Suomen tasolla (Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus 2014). Kannabiksen käytön lisääntyminen ja kannabikseen kohdistuvien asenteiden löyhentyminen ei ole ainoastaan Suomen ongelma, sillä kannabis on Euroopassa yleisimmin käytetty huume. On arvioitu, että noin joka neljäs 15-64 -vuotias eurooppalainen olisi käyttänyt kannabista. Se tarkoittaa noin 80,5 miljoonaa ihmistä. Eniten kannabista Euroopassa käyttävät 15-24 -vuotiaat nuoret. Yleisempää kannabiksen käyttö on miesten kuin naisten keskuudessa. Keskinäisesti Euroopan maita vertaillen Espanjassa, Tanskassa ja Ranskassa on eniten kannabista kokeilleita henkilöitä (noin 30 prosenttia väestöstä) ja Romaniassa ja Kreikassa vähiten (alle 10 prosenttia väestöstä). Australia, Kanada ja Yhdysvallat menevät kuitenkin jopa Espanjan, Tanskan ja Ranskan ohitse. Niissä kerran kannabista käyttäneitä on väestöstä lähes 50 prosenttia. (Huumeongelma Euroopassa, Vuosiraportti 2012.)

Suomen huumausainehistoriaa tutkiessa käy ilmi, että erilaiset huumeet ovat rantautuneet Suomeen kahdessa aallossa: ensin 1960-luvulla ja sitten 1990-luvulla. Kummankin aallon rantautuessa Suomeen koko väestöstä huumeita kokeilleiden osuus nousi. 2000-luvun alussa oli tasannevaihe, jolloin huumeita kokeilleiden henkilöiden lukumäärä pysyi tasaisena, mutta nyt 2010-luvulla huumeekokeilut ovat jälleen nousussa. (Varjonen, Tanhua & Forsell 2014, 28; Varjonen, Tanhua, Forsell & Perälä 2012, 36; Tanhua, Virtanen, Knuuti, Leppo & Kotovirta 2011, 39; Forsell ym. 2010.)

Etenkin 1990-luvun huumeaallon seurauksena kannabiksen kokeilu yleistyi naimattomien, opiskelijoiden ja korkeasti koulutettujen keskuudessa. Vuonna 1992 kuusi prosenttia suomalaisista oli kokeillut kannabista. 2010-luvulla tilanne on edelleen sama: naimattomat ja opiskelijat pitävät hallussaan suurinta vuosiprevelanssia 12 kuukauden aikana kannabista kokeilleissa. Yhteensä vuonna 2010 kannabista kokeilleita henkilöitä on Suomessa 17 prosenttia koko väestöstä. (Metso ym. 2012, 18.)

Vaikka kannabista kokeilleiden määrä on kasvanut koko ajan jonkin verran, ei määrän kasvaminen kuitenkaan ole väestössä tapahtunut keskeinen muutos. Keskeisempää on se, että kokeilut ovat lisääntyneet runsaasti erityisesti 25-34-vuotiailla miehillä ja 15-24-vuotiailla naisilla. Tämä tarkoittaa sitä, että nuorena kannabista kokeilleet alkavat yhä useammin käyttää kannabista säännöllisesti. Kannabiskokeilut aloitetaan yleensä 15-24-vuotiaana. Siksi väestön vanhetessa nuoret eivät ole enää ainoita, jotka käyttävät kannabista: nuoruudessa aloitettu tapa jää elämään vanhetessa. (Hakkarainen ym. 2011, 397-411; Metso ym. 2012, 21; Varjonen ym. 2014, 29; Varjonen ym. 2012, 367.) Suomessa ja Virossa kannabiskokeilut eivät ole tulevaisuudessa ennusteen mukaan tasoittumassa tai laskemassa, niin kuin Tanskassa, Saksassa ja Irlannissa on käynyt (Huumeongelma Euroopassa, Vuosiraportti 2012). Sen sijaan Suomessa kannabiksen kotikasvatus on lisääntynyt huomattavasti 2010-luvulla (Varjonen ym. 2014, 31; Varjonen ym. 2012, 39; Tanhua ym. 2011, 42).

Aikaisemmin 1990-luvulla pystyttiin selkeämmin paikallistamaan missä päin Suomea suuri osa kannabiskokeiluista tapahtui. Nykyään eroa pääkaupunkiseudun ja muun Suomen välillä ei kyetä enää niin selkeästi tekemään. Yli 100 000 asukkaan kaupungeissa kannabiskokeilut ovat kivunneet lähes samoihin lukemiin kuin mitä ne ovat pääkaupunkiseudulla. Lisäksi kannabiskokeilut ovat levinneet myös haja-asutusalueille ympäri Suomea. (Metso ym. 2012, 21.) Alueellisesti tarkasteltuna kannabiskokeiluista sijoittuu kuitenkin 12 prosenttia pääkaupunkiseudulle (Rönkä & Virtanen 2009, 41). Lahti on yksi niistä yli 100 000 asukkaan kaupungeista, joissa kannabiskokeilut ovat kivunneet lähes samoihin lukemiin pääkaupunkiseudun kanssa (Metso ym. 2012, 21).

3.1 Käytön erot lukiolaisten ja ammattikoululaisten välillä

Vuonna 2011 suomalaisista 15-16-vuotiaista nuorista kannabista on kokeillut 11 prosenttia. Jotain muuta laitonta huumetta kuin kannabista ilmoitti kokeilleensa vain neljä prosenttia näistä nuorista. (Raitasalo, Huhtanen, Miekkala & Ahlström 2012, 22-23.)

Vuoden 2013 kouluterveyskyselyn tuloksia maakunnittain vertailtaessa vain pääkaupunkiseudulla asuvat nuoret tekevät enemmän huume-kokeiluita kuin

päijäthämäläiset nuoret. Päijäthämäläisistä lukiolaisista 46 prosenttia ja 38 prosenttia ammattikoululaisista ei tunne ketään, kuka olisi kokeillut viimeisen vuoden aikana huumaavia aineita. (Kouluterveyskysely 2013.) Se tarkoittaa, että lukiolaisista 54 prosenttia ja ammattikoululaisista 62 prosenttia tuntee vähintään yhden henkilön, joka on kokeillut huumaavia aineita viimeksi kuluneen vuoden aikana. Ero ammattikoululaisten ja lukiolaisten välillä on huomattava.

Päijäthämäläisille lukiolaisille on 20 prosentille tarjottu huumaavia aineita Suomessa viimeksi kuluneen vuoden aikana. Ammattikoululaisista näin on käynyt 32 prosentille. (Kouluterveyskysely 2013.) Jälleen ero ammattikoululaisten ja lukiolaisten välillä on tuntuva. Tämä ero saattaa osittain kuitenkin selittyä myös sillä, että ammattikoululaiset myös tuntevat enemmän huumaavia aineita kokeilleita kuin lukiolaiset.

13 prosenttia päijäthämäläisistä lukiolaisista on kokeillut tai käyttänyt marihuanaa tai hasista joskus elinaikansa. Heistä 4 prosenttia on käyttänyt marihuanaa tai hasista viisi kertaa tai enemmän. Ammattikoululaisista marihuanaa tai hasista on kokeillut joskus elinaikansa 25 prosenttia, mikä on 12 prosenttiyksikköä enemmän kuin lukiolaisilla. Näistä 25 prosentista yhdeksän prosenttia tunnustaa käyttäneensä marihuanaa tai hasista viisi kertaa tai enemmän. (Kouluterveyskysely 2013.) Paitsi että ammattikoululaiset tuntevat enemmän huumaavia aineita kokeilleita ja heille on tarjottu huumaavia aineita enemmän kuin lukiolaisille, he myös käyttävät kannabistuotteita enemmän.

26 prosenttia lukiolaisista hyväksyy marihuanan polttamisen silloin tällöin ja seitsemän prosenttia hyväksyy säännöllisen käytön. Ammattikoululaisista 32 prosenttia hyväksyy marihuanan polttamisen silloin tällöin ja 13 prosenttia sen säännöllisen polttamisen. (Kouluterveyskysely 2013.) Ammattikoululaiset ovat siis kannabisasenteiltaan huomattavasti lukiolaisia sallivampia.

Lukiolaisten piirissä säännöllisen polttamisen sallivuus on pysynyt suunnilleen samana vuodet 2008-2013, mutta ammattikoululaisten joukossa sallivuus on noussut vuodesta 2008 vuoteen 2013 mennessä viidellä prosenttiyksiköllä. Silloin tällöin marihuanan käyttämisen sallivuus on noussut sekä lukiolaisten että ammattikoululaisten piireissä. Lukiolaisilla luku on muuttunut neljä

prosenttiyksikköä ja ammattikoululaisilla kahdeksan prosenttiyksikköä sallivammaksi vuosien 2008 ja 2013 välillä. (Kouluterveyskysely 2013.) Tämä todentaa käytännössä sen, että nuorten kannabisasenteet ovat löyhentyneet viime vuosien aikana.

Kannabiksesta on tullut sekä lukio- että ammattikouluikäisille melko tavanomainen osa juhlamista. Kannabiksen käyttäminen näkyy niin viihdekäytössä alkoholin kanssa yhdessä, mutta sitä käytetään myös arkena kaveriporukan kesken tai yksin. Kannabiksen oletetaan olevan matalan riskin päihde. Tästä syystä sitä saatetaan polttaa hyvinkin tiheään tahtiin ja suuria määriä kerrallaan. (Seppälä 2003, 38-39.)

3.2 Kannabisasenteiden muutos

Vuonna 2002 suomalaisista 43 prosenttia piti huumeita suurena ongelmana Suomessa, vuonna 2010 vastaava luku oli enää vain 28 prosenttia (Metso ym. 2012, 72). Luvun pienentyminen saattaa selittyä, sillä että Suomessa ei enää ole niin paljoa huumeita kuin vuonna 2002 tai että huumeet eivät ole enää niin selkeästi katukuvassa näkyvillä kuin vuonna 2002. Lisäksi on myös mahdollista, että suomalaisten huumeasenteet ovat löyhentyneet vuosien aikana.

Vuonna 2002 suomalaisista 39 prosentin mielestä kannabiksen kokeilemisessa kerran tai kahdesti piili suuri riski. Vuonna 2010 tätä mieltä on enää 29 prosenttia ihmisistä. Säännöllistä käyttöä vuonna 2002 piti suurena riskinä 76 prosenttia, kun taas vuonna 2010 enää 69 prosenttia. (Metso ym. 2012, 72.) Tämä varmistaa sen, että suomalaisten kannabisasenteet ovat muuttuneet löyhemmiksi. Kannabista ei enää pidetä yhtä suurena riskinä kuin aikaisemmin.

Sen lisäksi, että kannabiksen käyttöä ei pidetä enää niin riskialttiina, on myös ajattelu erilaisten tekojen rangaistavuudesta muuttunut. Vuonna 2002 hasiksen polttamista piti rangaistavana 69 prosenttia väestöstä ja kannabiskasvien kasvattamista 85 prosenttia. Vuonna 2010 edelleen 69 prosenttia pitää hasiksen polttamista rangaistavana, mutta enää vain 81 prosentin mielestä kannabiskasvien kasvattaminen on rangaistavaa. (Metso ym. 2012, 72.)

Vuonna 2002 kaksi prosenttia suomalaisista oli sitä mieltä, että huumeita voi käyttää sellaisella kohtuullisella tavalla, josta ei koidu ongelmia. Vuoteen 2010 mennessä luku on noussut vielä kolmella prosenttiyksiköllä. Lisäksi 11 prosenttia on vuonna 2002 ollut sitä mieltä, että jos huumeita kokeilee edes kerran, niistä pääsee vielä eroon. Huumeasenteiden löyhentyminen näkyy myös tässä, sillä vuonna 2010 jo 16 prosenttia suomalaisista oli tätä mieltä. (Metso ym. 2012, 72.)

Vuonna 2010 suomalaisista 49 prosentin mielestä marihuanaa ja hasista ei pitäisi voida ostaa laillisesti. Vuonna 2002 vastaava luku oli 90 prosenttia. Vuonna 2010 vain 10 prosenttia laillistaisi marihuanan ja hasiksen ostamisen, mutta jopa 40 prosenttia suomalaisista sallisi niiden laillisen käyttämisen, jos on kyse lääkekäytöstä. Lääkekäyttövaihtoehtoa ei ollut tutkimuksessa mukana vuonna 2002. (Metso ym. 2012, 72.)

4 EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ

Päihdetyö jaetaan ehkäisevään ja korjaavaan päihdetyöhön. Ehkäisevä päihdetyö on tärkeä osa terveyden edistämistä ja käsitteenä varsin laaja. Ehkäisevän päihdetyön avulla pyritään edistämään terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta. (Strand 2011, 13.) Terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen onnistuu parhaiten vaikuttamalla päihdeasenteisiin, päihteitä koskeviin tietoihin, päihdehaitoilta suojaaviin tekijöihin ja riskitekijöihin sekä päihteiden käyttötapoihin, saatavuuteen ja tarjontaan (Varjonen ym. 2014, 39-47; Varjonen ym. 2012, 48-55; Tanhua ym. 2011, 50-56; Stakes 2006). Korjaava päihdetyö taas keskittyy jo olemassa olevan päihdeongelman tunnistamiseen sekä hoitoon. Sen keinoja ovat hoidon järjestäminen sekä siihen motivointi ja hoitojakson jälkeen jatkohoidon ja kuntoutuksen järjestäminen. (Stakes 2007, 12-13.) Valitettavan usein ehkäisevä päihdetyö nähdään yhä edelleen negatiivisena ilmiönä (Salasuo 2011, 11-21). Ehkäisevän ja korjaavan päihdetyön eroja on eritelty kuviossa 1.

Ehkäisevä päihdetyö	Korjaava päihdetyö
<ul style="list-style-type: none"> • terveyden edistämistä • hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä • vaikuttaa päihdeasenteisiin, päihteiden käyttöön ja käyttötapoihin • lisää päihdetietoisuutta • vahvistaa päihdehaitoilta suojaavia tekijöitä • vähentää päihdehaitoille altistavia tekijöitä • rajoittaa päihteiden saatavuutta ja tarjontaa • lykätä päihdekokeiluiden aloittamisikää myöhäisemmäksi 	<ul style="list-style-type: none"> • päihdeongelmien tunnistamista • akuutin päihdehoidon tarjoamista • erityispalveluiden tarpeen arviointia • motivointia ja hoitoon ohjausta • jatkohoidon ja kuntoutuksen järjestämistä • usein yhteistyössä mielenterveyspalveluiden kanssa

Kuvio 1. Ehkäisevä ja korjaava päihdetyö. (Stakes 2007, 10-13.)

Suomessa erilaiset lait, asetukset ja suositukset määrittelevät miten ehkäisevää päihdetyötä tulisi järjestää. Ehkäisevästä päihdetyöstä puhutaan esimerkiksi perustuslaissa (731/1999), kuntalaissa (365/1995), lastensuojelulaissa (417/2007), raittiustyölaissa (828/1982), raittiustyöasetuksessa (233/1983), päihdehuoltolaissa (741/1986) sekä valtioneuvoston asetuksessa neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011). (Varjonen ym. 2014, 39-47; Varjonen ym. 2012, 48-55; Tanhua ym. 2011, 50-56; Stakes 2006; Strand 2011, 12-21.) Lainsäädäntö velvoittaa valtiota ja kuntia järjestämään asukkailleen riittävästi ehkäisevän päihdetyön palveluita. Käytännössä ehkäisevästä päihdetyöstä vastaa kuntien lisäksi suurelta osin kolmas sektori. Kolmannen sektorin toimijoita ovat esimerkiksi erilaiset raittius- ja kansanterveysjärjestöt kuten A-klinikka, Nimettömät Narkomaanit, Nimettömät Alkoholistit ja Ehkäisevä Päihdetyö EHYT ry. Kaikkea ehkäisevään päihdetyöhön liittyvää toimintaa ohjaa ja valvoo sosiaali- ja terveysministeriö. (Strand 2011, 12-21.) Kunnassa tulee olla kunnan määräämä monijäseninen toimielin, joka vastaa kunnan raittiustyöhön liittyvistä tehtävistä (Raittiustyölaki 828/1982). Toimielimen tehtäviä ovat mm. mielenterveys- ja päihdetyön strategian luominen kuntaan sekä ehkäisevän päihdetyön seuranta ja arviointi (Stakes 2007, 10-11).

Suomen lainsäädännön mukaan opiskelijoille annettavan terveysneuvonnan on oltava näyttöön perustuvaa ja tuettava yksilön hyvinvointia esimerkiksi ehkäisemällä päihteiden käyttöä. Terveysneuvonnan tarkoituksena on yksilön ja perheen terveyden edistäminen. (Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011 14§.) Ehkäisevän päihdetyön laadukkuutta on pyritty takaamaan myös varta vasten luoduilla ehkäisevän päihdetyön laatukriteereillä (Varjonen ym. 2014, 39-47; Varjonen ym. 2012, 48-55; Tanhua ym. 2011, 50-56; Stakes 2006; Strand 2011, 12-21). Laatukriteerien tarkoituksena on velvoittaa jokaista ehkäisevän päihdetyön järjestäjää toimimaan samalla tavalla, jolloin laatuerot eivät ole mahdollisia. Kriteerit käsittelevät ehkäisevän päihdetyön sisältöä, toteutusta, seuranta ja arviointia. Ne ovat selkeästi esitettyjä, yksilöityjä tavoitteita, joiden avulla voidaan hahmottaa ehkäisevän päihdetyön kokonaisuutta paremmin ja taata tehdyn työn laatu. (Stakes 2006, 5-31.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen valmistelemat ehkäisevän päihdetyön laatusuositukset sekä Laatutähti-työkalu on tehty helpottamaan laadukkaan ehkäisevän päihdetyön tekemistä. Laatutähti on visuaalinen työväline, joka auttaa laadukkaan työn suunnittelussa, toteutuksessa sekä arvioinnissa. Laatukriteerit nostavat ehkäisevän päihdetyön uskottavuutta ja arvostusta. (Soikkeli & Warsell 2013, 7.)

Myös erilaiset poliittiset ohjelmat ovat mukana vaikuttamassa ehkäisevän päihdetyön kentällä. Viimeaikaisia tällaisia ohjelmia ovat olleet esimerkiksi Terveys 2015 -kansanterveysohjelma ja Kaste. (Varjonen ym. 2014, 39-47; Varjonen ym. 2012, 48-55; Tanhua ym. 2011, 50-56; Stakes 2006; Strand 2011, 12-21.) Terveys 2015 -kansanterveysohjelma on asettanut kahdeksan tavoitetta, joiden se haluaa toteutuvan vuoteen 2015 mennessä. Ehkäisevään päihdetyöhön ne liittyvät siten, että tavoitteessa numero yksi toivotaan, että lasten hyvinvointi lisääntyy ja terveydentila paranee ja tavoitteessa numero 3 sanotaan, että huumeiden käyttöön liittyvät terveysongelmat kyetään hoitamaan asiantuntevasti eivätkä ne ole sen yleisempiä kuin 1990-luvun alussa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013.) Kaste-ohjelma on sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma, jonka tavoitteena on kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014).

Päihdekasvatuksella pyritään herättelemään ihmiset ajattelemaan omaa päihteidenkäyttöään (Salasuo 2011, 11-21; Puuronen 2011, 31-36). Päihdevalistuksella ja -kasvatuksella halutaan ohjata ihmiset oikeiden asioiden pariin ja aiheuttaa reaktioita: ajatuksia, oivalluksia ja keskusteluja (Soikkeli 2011a, 37 -57). Erilaiset ehkäisevään päihdetyöhön liittyvät kampanjat, valistusiskut ja keskustelut eivät ehkä yksinään muuta kansan päihteidenkäyttötapoja, mutta pidemmän ajan kuluessa usein eri lähteissä toistuneet päihdekasvatusajatuksat tuottavat tulosta ja saavat muutoksen hitaasti aikaan. Päihdekasvatuksen kohteena ei siis pidä olla pelkästään yksilön vaan koko yhteisön, sillä luomalla ensin pienelle yhteisölle uusia käyttäytymistapoja syntyy uusia normeja. Uudet normit leviävät suhteellisen nopeasti koskettamaan koko muuta ryhmää ryhmäpaineen ja joukkoon kuuluvuuden halun takia. Näin koko yhteisön päihdeasenne muuttuu. (Salasuo 2011, 11-21.)

Tehokkainta muutoksen aikaan saamiseksi on käyttää sisäisen ja ulkoisen vaikuttamisen keinoja yhdessä koko kulttuuriin vaikuttamisen kanssa. Sisäisen vaikuttamisen keinoja ovat yksilön sisäiseen maailmaan vaikuttaminen, ulkoisen vaikuttamisen keinoja ulkoapäin säädetty yhteiskunnan lait ja asetukset ja kulttuuriin vaikuttamisen keinoja koko yhteisöä koskevat uudet normit, jotka on aikaansaatu päihdekasvatuksella. (Salasuo 2011, 11-21.) Siksi erityisesti nuorten kanssa ehkäisevää päihdetyötä tehdessä on tärkeää tiedostaa sosiaalisen vahvistamisen rooli. Sosiaalinen vahvistaminen tarkoittaa nuorten omien yhteisöjen vahvistamista, nuorten osallisuuden lisäämistä sekä aikuisen tietoista läsnäoloa nuorten arjessa. (Pylkkänen, Viitanen & Vuohelainen 2009, 13-25.)

4.1 Nuorille kohdennettu ehkäisevä päihdetyö

Nuorille kohdennetulla ehkäisevällä päihdetyöllä on omia erityispiirteitä, joilla se eroaa koko kansalle kohdennetusta ehkäisevästä päihdetyöstä. Nuoriin kohdennettu ehkäisevä päihdetyö on tärkeää päihdekokeiluiden aloittamisiän lykkäämiseksi myöhemmälle iälle, käytöstä aiheutuneiden päihdehaittojen vähentämiseksi ja nuorten terveellisen kasvun ja kehityksen turvaamiseksi. Näin voidaan tulevaisuudessa turvata nuorten hyvä fysiologinen kasvu ja kehitys sekä säästää yhteiskunnan varoja, joita tällä hetkellä kuluu runsain määrin korjaavaan päihdetyöhön. (Strand 2013, 12-21; Pylkkänen ym. 2009, 13-25.) Nuoria päihdehaitoilta suojaavia ja päihdehaitoilla altistavia tekijöitä on käyty läpi alla olevassa kuviossa 2.

Nuoria päihdehaitoilta suojaavia tekijöitä	Nuoria päihdehaitoilta altistavia tekijöitä (riskitekijöitä)
<ul style="list-style-type: none"> • Hyvät, luottamukselliset sosiaaliset suhteet • Hyvä itsetunto • Toivo tulevaisuudesta, mahdollisuus vaikuttaa • Tietoisuus päihdehaitoista • Lähiyhteisön realistinen, kriittinen ja vastuullinen suhtautumistapa päihteisiin • Päihteiden vaikea saatavuus 	<ul style="list-style-type: none"> • Huonot sosiaaliset suhteet (yksinäisyys, syrjäytyminen) • Huono itsetunto • Ei toivoa tulevaisuudesta tai mahdollisuutta vaikuttaa • Ei tietoa päihteiden haitoista • Lähiyhteisön päihdemyönteisyys, runsas päihteiden käyttö • Päihteiden helppo saatavuus

Kuvio 2. Nuorten päihdekäytön suojaavat ja altistavat tekijät. (Pylkkänen ym. 2009, 13-25.)

Nuorille laadukasta päihdetyötä on luomassa Preventiimi, opetus- ja kulttuuriministeriön koordinoima valtakunnallinen nuorisoalan ehkäisevän päihdetyön osaamiskeskus, joka tekee yhteistyötä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Preventiimi pyrkii takaamaan, että nuorille kohdistettu ehkäisevä päihdetyö on laadukasta ja monipuolista ammattilaisille kohdennettujen koulutusten, tukimateriaalien ja verkostoyhteistyön keinoin. (Preventiimi 2014.)

Nuoriin vetoavia valistamisen keinoja ovat asiapohjainen, mutta samalla myös tunteisiin vetoava valistusviesti. Pelottavia mielikuvia rakentavien valistuskeinojen käytön on todettu tutkimuksissa olevan tehokkain keino vaikuttaa nuorten käyttäytymismalleihin. Aidot kuvat sekä kuoleman symbolit ovat valistussanoman uskottavuuden luomisessa elementtejä, joita lisäämällä valistuksen hyväksyttävyyttä sanallisella tasolla on parantunut, mutta vain siinä tapauksessa, jos valistettava henkilö ei itse ole kokenut olevansa uhkan kohteena. Pelottavat elementit lisäävät valistussanoman vaikuttavuutta, mutta samalla ne voidaan myös kokea epämiellyttävänä ja ahdistavana. (Puuronen 2012, 72-77.) Tällaisen tarpeettoman huolen aiheuttaminen nuorelle ei ole ehkäisevän päihdetyön tarkoitus ja jopa eettisesti arveluttavaa, siksi pelottelu onkin hyvä

jättää päihdekasvatuksen ulkopuolelle (Pylkkänen ym. 2009, 13-25; Soikkeli 2011b, 23-29).

Tunteisiin vetoaminen on tehokas keino vaikuttaa ihmisten käyttäytymismalleihin, mutta se on viestinnän keinona haastava laji. Pelkkä informaatio terveysriskeistä ei ole riittävä vaikuttamisen keino, sillä se saattaa johtaa ärsyyntymiseen ja aiheuttaa sen, että valistuksen kohteena oleva henkilö kieltäytyy ottamasta vastaan tietoa aiheeseen liittyen. Näin ollen vaikutusvaltaisen valistuksen luomisessa tieto, tunteet ja toiminta ovat yhdessä keskeisessä roolissa. Valistamisessa tulee unohtaa kärjistetyt ja naiivit ilmaukset ja esimerkit, sillä niitä pidetään enemmän huvittavina kuin uskottavina ja toimivina. (Puuronen 2012, 77.) Nuoret kaipaavat valistusta, joka huomioi heidän todellisen elämäntilanteensa ja -tapansa ja katsoo eteenpäin heidän silmillään (Pylkkänen ym. 2009, 13-25). Nuorten päihdekasvatuksessa ei kannata turvautua myöskään tunnettujen julkisuuden henkilöiden kasvoihin erilaisissa kampanjoissa, ilman että nuorten maku tunnetaan tarkkaan. Ne julkisuuden hahmot, ketä toiset pitävät nuoruuden idoleinaan, eivät välttämättä puhuttele toisia kohderyhmään kuuluvia henkilöitä. (Puuronen 2011, 31-36.)

Suomessa on tehty laadullinen tutkimus tupakoimattomuuden edistämisestä, jossa on käytetty aineistona nuorille suunnattua valistus- ja kampanjamateriaalia, haastatteluja sekä kyselyitä. Tutkimuksessa pohditaan valistusmateriaalin mahdollisimman vaikuttavaa sisältöä, jota voinee soveltaa myös koskemaan kannabisvalistusta. (Puuronen 2012.) Tupakkavalistuksen päämääränä pidetään virittävyyttä, jonka on tarkoitus herättää julkista keskustelua (Puuronen 2012, 56). Tupakkavalistusjulistuksista ammattiin opiskelevien nuorten mieleen on tutkittu jäävän esimerkiksi ironia, faktatieto, todenmukaiset valistuskuvat (tupakoitsijan hampaat ja keuhkot), hauskuus ja viihteellistetty väkivalta (nikotiinipurkkamainoksessa tupakaksi pukeutunut henkilö voitetaan väkivalloin) (Puuronen 2012, 74-85).

Terveysvalistamisessa tulee ottaa käyttöön hienovarainen lähestymistapa, sillä siinä on kysymys hienovaraisesta puuttumisesta ihmisen intymiteettiin sekä hänen terveydestään välittämisestä. On tärkeää kiinnittää huomiota tapaan, jolla huoli ihmisen terveydestä ja puuttuminen kyseiseen asiaan esitetään. Valistuksella on

monesti myös ei-toivottuja, negatiivissävytteisiä tai vaikuttamattomia vaikutuksia, jotka on myös otettava huomioon valistuksen suunnittelussa. (Puuronen 2012, 66.)

Päihdevalistusta ja -kasvatusta eivät ole ainoastaan tietoiskut. Huomattava osa siitä tapahtuu koulussa tukemalla nuoren kasvua ja kehitystä, varmistamalla turvallinen oppimisympäristö, tekemällä aktiivista yhteistyötä kotien kanssa, käyttämällä hyväksi moniammatillista yhteistyötä sekä pitämällä päihdetietoiskuja päihdekasvatustunneilla tai erilaisia teemapäiviä. Koulut kutsuvat usein ulkopuolista apua näiden tietoiskujen tai teemapäivien järjestämiseen, sillä heiltä itseltään ei aina löydy resursseja pitkäjänteisten päihdeiden vastaisten kampanjoiden järjestämiseen. Suomessa ollaan kuitenkin varsin edistyksellisiä terveysvalistamisessa, sillä useissa muissa maissa ei koulussa terveystiedon opettajilta vaadita terveystiedon aineenopettajan kelpoisuutta, toisin kuin täällä. Silti, meillä ei ole kouluissamme olemassa valtakunnallista päihdeiden vastaista ohjelmaa, jonka olemassa olosta olisi varmasti hyötyä. (Soikkeli 2011b, 23-29.)

4.2 Sähköinen ehkäisevä päihdetyö

Yhdysvalloissa on tehty tutkimus 12-13-vuotiailla nuorilla siitä, auttaako tietotekniikan käyttäminen ns. elämäntaitokoulutuksessa (The Lifeskills Training) lisäämään tietoutta eri päihteistä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, olisiko koulussa tapahtuva päihdeiden käytön ehkäisy mahdollista siirtää CD-romille. Nuoret tekivät CD-romtehtäviä, joilla tutkittiin muun muassa päihdeiden käyttöä, tietoutta eri päihteistä, päihdeasenteita sekä yleisiä elämän taitoja. Tutkimuksessa todettiin, että opettajat voivat hyötyä CD-romin käytöstä, kun he esittelevät positiivisia terveysasenteita ja päihdeiden haittavaikutuksia. Johtopäätöksenä todettiin, että menetelmä soveltuu käytettäväksi ja että CD-romia käyttäneiden nuorten tietous päihteistä lisääntyi verrattuna kontrolliryhmän nuoriin. (Griffin, Gronewold, Macaulay, West & Williams 2005, 869-877.)

Erilaiset verkko- ja mediateknologiat ovat nykypäivänä erittäin oleellinen osa ihmisten arkipäivää, sillä suuri osa ihmisten välisestä viestinnästä tapahtuu nykyään internetissä. Internetin avulla ihmiset kykenevät viestimään monisuuntaisesti huolimatta kellonajasta tai maantieteellisestä sijainnistaan. Internet ei kuitenkaan ole vain viestinnän väline: siellä etsitään ja jaetaan

informaatiota (erilaisia tiedostoja, kuten kuvaa ja ääntä), pelataan, kuunnellaan radiota ja katsellaan televisiota. Käyttötapoja verkko- ja mediateknologioille on monia ja ne riippuvat vain käyttäjästä itsestään. Kannattavaa on huomioda, että verkko on myös ohjauksen väline, ja sitä käytetäänkin suomalaisissa koulutuksissa avukseen yhä enemmän. (Aula, Matikainen & Villi 2008, 9-13.) Se kuitenkin edellyttää, että käyttäjältä löytyy tarvittavat laitteet, osaaminen ja motivaatiota. Kotikoneiden ja internetyhteyksien yleistymisen on kuitenkin vuosien varrella ollut nousujohteista ja tutkimus antaa viitteitä niiden jatkuvasta yleistymisestä myös tulevaisuudessa. Jo vuonna 2005 lähes 80 prosenttia 15-74-vuotiaista oli kokeillut internetiä. Heistä suurin osa käyttää sitä päivittäin. Nuoret ovat nykypäivänä tottuneita tietokoneen ja internetin käyttäjiä ja heidät tavoittaa hyvin internetin kautta. (Nurmela 2008, 47-54.)

Verkko- ja mediateknologian yleistymisen takia on ollut johdonmukainen askel viedä päihdekasvatus, etenkin nuorten päihdekasvatus, internetiin ja muihin nykypäivän medioihin, kuten televisioon ja radioon. Tämä uusi valistustapa on tullut perinteisen tietoisuustyypisen valistusmuodon rinnalle tuoden mukanaan paljon uusia tilanteita ja paikkoja, joista tavoittaa nuoria. Nuorten tavoittaminen erilaisissa päihdekasvatusmateriaaleilla on aikaisempaa helpompaa. Usein uudentyyppisen päihdekasvatuksen onnistumisesta koetaan kertovan päihdekasvatuksen saama huomio, siinä välittynyt tiedonmäärä tai sen aiheuttama asenteiden ja käyttäytymisen muutos. (Puuronen 2011, 31-36.)

Tiedon lisääntyminen ja asenteiden muutos ei kuitenkaan välttämättä takaa käyttäytymisen muutosta. Usein päihdekasvatuksen avulla tieto lisääntyy ja asenteet muuttuvat, mutta käyttäytymistavat jäävät silti ennalleen. Onko päihdekasvatus siis epäonnistunut, kun nuoret jatkavat edelleen päihteitten käyttöä samaan tapaan? Ei, jos peilataan toteutuneita muutoksia suomalaisen ehkäisevän päihdetyön tärkeimpiin tavoitteisiin: tiedon lisäämiseen ja asenteiden muuttamiseen. Aikaansaadut käyttäytymisen muutokset ovat yleensä vain lyhytaikaisia, mutta silti hyödyllisiä. Lyhytaikainen päihteiden käytöstä kieltäytyminen lisää nuorten raittiutta ja siirtää myös mahdollisesti päihdekokeiluiden aloittamisikää myöhäisemmäksi. (Soikkeli 2011a, 37-57.)

Yksi medioiden erikoispiirteitä on se, että ne nostavat yhteiskunnalliseen huomion kohteeksi joitain asioita ja jättää toiset huomiotta. Sekä huomion saaneet että huomiotta jääneet asiat ovat yhtä tärkeitä: ne luovat keskustelua ja olettamuksia. Ääneen puhumattomat asiat voivat tahtomattaan luoda joukkoharhoja, jotka purkautuvat vasta keskusteluun nostamisen jälkeen. Lisäksi on tärkeää huomata, että muutos asenteissa ja käyttäytymisessä ei ole yhtä nopeaa kuin äänessä olevan mielipidevaikuttajan vaihtuminen mediassa. Ennen vaietusta aiheesta voikin tulla nyt julkisen keskustelun aihe, yhteisö alkaa luoda mielipidettään ja kanta vahvistuu. On mielenkiintoista seurata mihin viime vuosina yhä enemmän pinnalle noussut kannabiskeskustelu etenee. Mediassa on paljon ihmisiä, joilla on eriäviä mielipiteitä: osa puhuu kannabiksen puolesta ja osa sitä vastaan eikä valmista ratkaisua voi syöttää suoraan mediaan. Ilman eriäviä mielipiteitä tai uusia näkökulmia keskustelu pysähtyisi. Media muokkaa ihmisten maailmankuvaa ja luo uusia käyttäytymistapoja, tahdoimme me sitä tai emme. Jotta keskustelu kannabiksesta jatkuisi ja yhä useampia ihmisiä saataisiin heräteltyä aiheen pariin, täytyy päihdekasvatuksen tuoda siihen uusia näkökulmia. (Soikkeli 2011a, 37-57.)

Ehkäisevää päihdetyötä tekevien henkilöiden mediavaikuttamisen taitojen tärkeys kasvaa päivä päivältä. Enää ei riitä, että tuntee päihdetyön kentän, tärkeää olisi omata taitoja myös joukkotiedotusopista ja mediavaikuttamisesta. (Soikkeli 2011c, 67-69.) Seuraavalla sivulla olevassa kuviossa 3 on lueteltu erilaisia sähköisiä päihdekasvatusmateriaaleja, joista opinnäytetyön tuotoksena valmistunut kannabispäihdekasvatusmateriaali on saanut innoituksensa. Taulukossa esitetyt sähköiset päihdekasvatusmateriaalit ovat olleet Suomessa yleisessä levityksessä mediassa ja niillä on pyritty erilaisin keinoin tavoittamaan nuori yleisö ja lisäämään heidän päihdetietoisuuttaan sekä vaikuttamaan heidän päihdeasenteisiinsa eli toimimaan ehkäisevän päihdetyön toimijoina.

Opinnäytetyön tuotoksen innoittajat	
Sähköinen päihdekasvatusmateriaali	Päihdekasvatusmateriaalin julkaisija
<ul style="list-style-type: none"> Pökäle huulessa -sivusto http://www.pokalehuulessa.fi/ Pyrkii vähentämään nuorten nuuskan käyttöä. Fressis.fi –sivusto http://www.fressis.fi Apua tupakoinnin ja nuuskaamisen lopettamiseen 	Suomen syöpäyhdistys 1999-2004
<ul style="list-style-type: none"> Pilven reunalla –sivusto. Asiaa huumeista asenteella. http://www.pilvenreunalla.com/index.php Pyrkii lisäämään nuorten huumetietoisuutta. 	YAD ry (Youth against drugs ry), Juha Vuorinen ja Helsingin poliisin huumeyksikkö.
<ul style="list-style-type: none"> Stumppi.fi –sivusto http://www.stumppi.fi/portal/etusivu Apua tupakoinnin lopettamiseen, vertaistukea, ammattilaisapua. 	Hengityслиitto ry
<ul style="list-style-type: none"> Kännissä olet ääliö –kampanja http://www.kannissaoletaalio.fi/ Kampanjoi vastuullisen alkoholin käyttämisen puolesta. 	Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry
<ul style="list-style-type: none"> Viisaasti vesillä –kampanja http://www.viisaastivesilla.fi/ Yhteiskampanja turvallisen vesillä liikkumisen puolesta. 	Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto, LähiTapiola, Trafi, Rajavartiolaitos, Poliisi, SOSTE ry ja sisäasiainministeriön pelastusosasto.

Kuvio 3. Sähköisiä päihdekasvatusmateriaaleja, joista opinnäytetyön tuotos on saanut innoituksensa.

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on kehittää innovatiivinen sähköinen kannabispäihdekasvatusmateriaali Koulutuskeskus Salpauksessa ammattiin opiskeleville nuorille heidän parissaan tehtävän ehkäisevän päihdetyön tukemiseksi. Innovatiivisella tarkoitetaan ammattiin opiskelevien nuorten kokemusmaailmaan sopivaa kannabispäihdekasvatusmateriaalia, joka on nykyaikainen, helposti saatavilla oleva ja nuoria itseään osallistava raikas kokonaisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena on luoda Lahden kaupungin opiskeluterveydenhuollossa työskenteleville terveydenhoitajille apuväline ehkäisevän päihdetyön tekemiseen ammatillisen koulutuksen puolella. Opinnäytetyön tuotoksen tavoitteena on herätellä Koulutuskeskus Salpauksessa ammattiin opiskelevia nuoria ajattelemaan, oivaltamaan ja keskustelemaan kannabiksesta, antaa heille näyttöön perustuvaa tietoa kannabiksesta ja vaikuttaa yhteisön ja yksilöiden kannabisasenteisiin. Opinnäytetyön tuotosta voidaan tulevaisuudessa hyödyntää Lahden kaupungin opiskeluterveydenhuollon parhaaksi katsomalla tavalla opiskeluterveydenhuollon vastaanottotyössä, koulussa tapahtuvassa päihdekasvatuksessa ja mahdollisesti myös koulun ja kodin välisessä yhteistyössä. Pitkällä aikavälillä opinnäytetyön tuotoksen toivotaan vähentävän kannabiksen käyttöä Koulutuskeskus Salpauksessa opiskelevien nuorten keskuudessa.

6 OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTAJA JA TUOTOKSEN KOHDERYHMÄ

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Lahden kaupungin opiskelijaterveydenhuolto. Opiskeluterveydenhuollon palvelut on tarkoitettu päätoimisesti opiskeleville henkilöille, jotka käyvät toisen asteen ammatillista koulutusta, ammattiin valmentavaa koulutusta, ammattikorkeakoulua tai Lahden Kansanopistoa. Opiskeluterveydenhuollon tarkoitus on edistää ja tukea opiskelijoiden terveyttä heidän opiskeluaikanaan. (Lahden kaupunki 2014a.) Opiskelijaterveydenhuolto toimii tällä hetkellä Lahdessa kahdessa eri osoitteessa: Svinhufvudinkadulla sekä Rauhankadulla. Kohderyhmämme kanssa työskentelevät terveydenhoitajat Sari Mielonen, Svinhufvudin kadun toimipiste, ja Riitta Tommola, Rauhankadun toimipiste. (Lahden kaupunki 2014b.) Koulutuskeskus Salpauksen nuorten koulutuksen opiskelijoista Svinhufvudinkadun toimipiste vastaa 1827 ja Rauhankatu 1533 opiskelijan opiskeluterveydenhuollosta (Murtorinne 2014).

Vaikka opinnäytetyön toimeksiantaja on Lahden kaupungin koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, ovat opinnäytetyön kohderyhmänä Koulutuskeskus Salpauksen ammattiin opiskelevat noin 15-25-vuotiaat nuoret. Opinnäytetyön tuotos siis kohdennetaan Koulutuskeskus Salpauksessa ammattiin opiskeleville, noin 15-25-vuotiaille nuorille terveydenhoitajien huolen ja kannabiksen käytön lisääntymiseen viittaavien tutkimustulosten vuoksi (Mielonen & Tommola 2013; Hakkarainen ym. 2011, 397-411; Metso ym. 2012, 21; Varjonen ym. 2014, 29; Varjonen ym. 2012, 367).

Koulutuskeskus Salpauksen toimipisteitä on Lahdessa, Asikkalassa, Heinolassa, Hollolassa, Nastolassa ja Orimattilassa. Koulutusaloja on yhteensä yhdeksän, ammatti- ja toimialoja kolmekymmentäkolme ja tutkintonimikkeitä yli kuusikymmentä. Koulutuskeskus Salpaus tarjoaa siis nuorille varsin monipuolisesti mahdollisuuksia opiskella haluamaansa alaa Päijät-Hämeessä. (Koulutuskeskus Salpaus 2014.)

7 OPINNÄYTETYÖN TIEDONHANKINNAN KUVAUS

Opinnäytetyön aiheen selkeytymisen jälkeen, koettiin, että on erittäin tärkeää aloittaa tiedonhaku. Tiedonhaun avulla saatu tieto auttaa opinnäytetyön tietoperustan kirjoittamisessa, mutta myös helpottaa aiheen rajaamista työn alkuvaiheessa. Alustavia eli niin sanottuja orientoivia tiedonhakuja suoritettiin useampi, jonka jälkeen varsinaiset, opinnäytetyön kannalta oleelliset, hakusanat alkoivat hahmottua. Kaikki opinnäytetyön tiedonhaussa käytetyt hakusanat löytyvät yleisestä suomalaisesta asiasanastosta. Alustavissa tiedonhaussa käytettiin hakusanoja kannabis, nuoret, terveyden edistäminen, terveystieteet, terveysneuvonta, huumeet, ennaltaehkäisy, terveyspalvelut, päihteet, ehkäisevä päihdetyö ja media sekä niiden englanninkielisiä vastineita cannabis, adolescence, health promotion, drug, prevention, health services, substance abuse prevention ja media. Tietoa haettiin myös sanojen yhdistelmillä. Lopullinen tiedonhaku opinnäytetyötä varten tehtiin sanoilla kannabis, huume, terveyspalvelut, nuoret, ehkäisevä päihdetyö, health promotion, adolescence, drug, prevention ja media.

Tiedonhaakuun käytettiin Lahden ammattikorkeakoulun kirjastossa työskentelevän informaation ammattiosaamista. Hän ohjasi hakemaan tietoja Medicistä, Melindasta sekä CHINALista, jotka ovat sosiaali- ja terveysalalla yleisesti tunnettuja ja käytettyjä tieteellistä tietoa tuottavia tietokantoja. Tiedonhaku rajattiin vuosiin 2003–2014, sillä opinnäytetyössä olevan tiedon halutaan olevan mahdollisimman tuoretta. Tuore tieto takaa sen, että opinnäytetyö on ajantasainen eikä sisällä vanhentuneita faktoja. Tämä ja muut mukaanotto- sekä poisjättökriteerit on esitetty kuviossa 4. Tietoa on haettu myös manuaalisesti Lahden ammattikorkeakoulun sekä Lahden, Riihimäen ja Kouvolan kaupungin kirjastoista. Usein yhtä hyvää lähdettä lukiessa on opinnäytetyöhön saatu lisää lähteitä ensisijaisen lähteen lähdeluettelosta. Manuaalinen tiedonhaku on rikastuttanut opinnäytetyön lähdeluetteloa määrällisesti enemmän kuin yleisesti tunnetuissa tieteellisissä tietokannoissa tehty tiedonhaku. Molemmat keinot hankkia lähteitä opinnäytetyöhön koettiin tärkeiksi.

MUKAANOTTOKRITERIT	POISJÄTTÖKRITERIT
<ul style="list-style-type: none"> • suomen- tai englanninkielinen lähde • julkaistu vuosien 2003 ja 2014 välissä • kokoteksti saatavilla • hoitotieteellinen näkökulma • muu opinnäytetyön kannalta oleellinen näkökulma 	<ul style="list-style-type: none"> • muu kuin suomen- tai englanninkielinen lähde • julkaistu ennen vuotta 2003 • kokotekstiä ei saatavilla • ei hoitotieteellinen tai opinnäytetyön kannalta oleellinen näkökulma

Kuvio 4. Tiedonhaun mukaanotto- ja poisjättökriteerit.

Kuviossa 5 on esitetty ote tehdystä tiedonhausta. Se löytyy kokonaisuudessaan liitteenä 1 opinnäytetyön loppuosasta. Tiedonhaun avulla saatujen lähteiden mukaanottokriteerien aktiivinen ja tarkkaavainen käyttö oli opinnäytetyössä erittäin tärkeätä, sillä erilaisia lähteitä huumeista ja nuorista oli paljon. Kuitenkaan läheskään kaikkien hakusanoilla esiin tulleiden lähteiden sisältö ei ollut oleellista opinnäytetyön kannalta. Opinnäytetyössä pyrittiin säilyttämään hoitotieteellinen näkökulma läpi työn, erityisesti keskityttiin terveyden edistämisen näkökulmaan.

Haun ajan-kohta	Tietokanta	Hakutermit	Hakutulos/otettu	Valitut tiedon lähteet
6.11.13	Medic	kannabis	19/5	Laine, P. & Korpi, E. R. 2012. Kannabis tulee kaapista. Suomen lääkärilehti vol. 67, nro. 6 s. 417-421.

Kuvio 5. Ote tiedonhausta

8 KANNABISPÄIHDEKASVATUSMATERIAALIN SUUNNITTELUVAIHE

Tiedonhaun, siitä nousseiden lähteiden lukemisen ja suomalaisiin sähköisiin ehkäisevän päihdetyön kampanjoihin tutustumisen jälkeen oli aika alkaa suunnitella opinnäytetyön tuotosta: kannabispäihdekasvatusmateriaalia. Toimeksiantajan toiveena ja nuoriin kohdennetun ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on lisätä tietoa sekä vaikuttaa asenteisiin. Suunnittelun ja pohdinnan aikana opinnäytetyössä päätettiin, että kohderyhmään kuuluvien nuorten on päästävä vaikuttamaan kannabispäihdekasvatusmateriaaliin. Useimmiten valistamisessa asiapohjainen informaatio koetaan uskottavana ja mieleen jäävänä. Liiallinen tiedon tuputtaminen puolestaan voi aiheuttaa infoähkyn ja ärsyyntymisen. Kohderyhmään kuuluvat nuoret osaavat parhaiten kertoa millainen päihdekasvatustapa vetoaa heihin ja mitä he haluavat tietää kannabiksesta. Siksi yhdistettäessä tutkimustietoa, jonka mukaan asiapohjainen informaatio on tärkeää, ja nuorten omia kokemuksia, saadaan aikaiseksi nuoriin vetoava, mutta tieteellinen kannabispäihdekasvatusmateriaali. (Puuronen 2012, 77.)

Kun päätös nuorten osallistamisesta kannabispäihdekasvatusmateriaalin tekemiseen oli tehty, oli aika päättää millä tavalla nuorten osallistaminen toteutetaan ja kuinka monta nuorta mukaan prosessiin otetaan. Koulutuskeskus Salpauksessa ammattiin opiskelevista yli kolme tuhatta käyttää Lahden opiskeluterveydenhuollon Rauhankadun ja Svinhufvudinkadun palveluita. Heistä vain osa sopii ikähaitariin 15-25-vuotta, jossa terveydenhoitajat arvelivat kannabisasenteiden löyhentymisen ja kannabiksen käytön lisääntymisen olevan suurinta. (Mielonen & Tommola 2013; Murtorinne 2014.) Heistä kaikkia ei voitu ottaa mukaan tutkimukseen resurssipulan takia. Niinpä tutkimuksen kohteeksi valittiin n. kolmekymmentä kohderyhmän tyypillistä edustajaa. Nämä kolmisenkymmentä otoksen edustajaa valitsi Koulutuskeskus Salpauksen koulutussihteeri Susanna Salmi.

Nuorten mielipiteiden selville saamiseksi katsottiin selkeimmäksi keinoksi kyselytutkimus. Kysymällä kohderyhmältä heidän mielipiteitään toimivasta päihdekasvatusmateriaalista ja mahdollisesta tulevasta sisällöstä, saatiin työstä hyvin kohderyhmän toiveita vastaava (Puuronen 2012, 77). Suunnittelun apuna

käytimme Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ehkäisevän päihdetyön laatukriteereitä sekä Laatutähti-työkalua (Soikkeli & Warsell 2013, 7).

8.1 Kyselylomakkeen suunnittelu ja toteutus

Kyselylomakkeella (liite 2) tutkittiin kolmea asiaa ja sen avulla annettiin kohderyhmään kuuluville nuorille mahdollisuus vaikuttaa sähköiseen tuotokseen. Lomakkeen ensimmäinen kysymys kartoitti nuorten käsityksiä toimivasta päihdekasvatusmateriaalista. Kannabispäihdekasvatusmateriaalista pyrittiin muodostamaan nuoriin vetoava, ajatuksia herättelevä sekä mieleenpainuva ja siksi mielipidettä kysyttiin suoraan kohderyhmään kuuluvilta Koulutuskeskus Salpauksen nuorilta. Toimivan päihdekasvatusmateriaalin selvittämiseksi olivat vaihtoehdot strukturoitu kahdeksaksi vastauspariksi, jotka pyrkivät sulkemaan toisensa. Vastausparit ovat näkyvillä liitteessä 2.

Toisella kysymyksellä pyrittiin selvittämään minkälaista tietoa Koulutuskeskus Salpauksessa opiskelevat nuoret haluavat saada kannabiksesta päihdekasvatusmateriaalin muodossa. Kysymyksen vastausvaihtoehdot olivat puolistrukturoituja. Kysymyksessä oli kahdeksan valmista vaihtoehtoa ja yksi vapaasti täydennettävä kohta ”joku muu, mikä?” Kolmas kysymys oli avoin kysymys, joka antoi vastaajalle mahdollisuuden vaikuttaa työhön vapaasti omin sanoin. Kyselylomakkeen suunnittelun jälkeen opinnäytetyön tekijät kävivät esittämässä kyselylomakkeen tutkimukseen valikoituneelle otokselle. Koulutuskeskus Salpauksen koulutussihteeri Susanna Salmi oli valinnut otokseen kuuluvaksi kaksi ensimmäisen lukuvuoden opiskelijaryhmää eri koulutusaloilta. Tilaisuus alustettiin kertomalla keitä opinnäytetyön tekijät ovat, miksi kyselytutkimusta tehtiin ja miten saatua aineistoa hyödynnettiin. Lisäksi nuorille kerrottiin, että vastaukset tullaan tuhoamaan asianmukaisesti ja niissä ei kysytä henkilötietoja, jotta ketään vastaajista ei voida tunnistaa. Kyselylomakkeiden täyttämisen jälkeen niiden tulokset analysoitiin ja niiden sekä teorian tiedon pohjalta suunniteltiin ensimmäinen versio sähköisestä kannabispäihdekasvatusmateriaalista. Kyselyn toteuttamisen mahdollistamiseksi oli Koulutuskeskus Salpauksesta haettu jo alkuvuodesta tutkimuslupa (liite 4).

Sekä suunnittelu- että arviointivaiheen kyselylomakkeissa käytettiin valmiiksi laadittuja ja numeroituja monivalintakysymyksiä, koska vastaaminen sarjaan rastittamalla on tutkimuksissa osoittautunut vastaajille helpommaksi. Myös aineiston analysointi helpottuu, kun kysymyksissä on yhtenäinen runko. (Hirsjärvi ym. 2013, 199-201; KvantiMOTV 2010.) Lisäksi monivalintakysymykset toimivat usein luotettavammin kuin samaa mieltä/eri mieltä -väittämät. Kyseisiin väittämiin sisältyy vastaustaipumus, jota kutsutaan myös nimellä sosiaalinen suotavuus. Tämä tarkoittaa sitä, että ihmisillä on olemassa taipumus valita vastausvaihtoehdoista se, jonka he uskovat olevan oikea tai jota he arvelevat kyselyssä tavoiteltavan. Näitä kysymyksiä käytetään usein asennemittauksissa. (Hirsjärvi ym. 2013, 203.)

Kyselylomakkeissa käytettiin rajattuja, spesifisiä kysymyksiä, yleisten kysymysten sijaan, sillä yleisissä kysymyksissä tulkinnan mahdollisuudet voivat aiheuttaa ongelmia vastausten käsittelyssä. Mahdollisimman lyhyet kysymykset ovat parempia, sillä ne ymmärretään helpommin. Lomakkeissa on vain yksi kysymys jokaisessa kohdassa epäselvyyksien välttämiseksi. (Hirsjärvi ym. 2013, 202 -203.) Kyselylomakkeista pyrittiin tekemään kohtuullisen pituisia sekä mahdollisimman selkeitä, jotta vastaajan mielenkiinto pysyy yllä (KvantiMOTV 2010). Mahdollisimman helposti ymmärrettävien kyselylomakkeiden aikaan saamiseksi kyselylomakkeet esiteltiin 15-25-vuotiailla nuorilla, joista osa oli käynyt peruskoulun ja osa ammattikoulun. Kyselylomakkeita muokattiin heidän antamansa palautteen mukaisesti helpommin ymmärrettäväksi.

8.2 Vastausten analyysi

Kyselylomakkeen vastausten analysointi aloitettiin lukemalla täytetyt kyselylomakkeet useampaan kertaan läpi huolellisesti, jotta saatiin käsitys siitä, mitä otokseen valitut henkilöt ovat vastanneet. Huolellisen lukemisen jälkeen lomakkeiden sisältöä käytiin läpi erilaisilla analysointimenetelmillä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Monivalintakysymykset oli kätevinä käsitellä mekaanisesti laskemalla eri vastausvaihtoehtojen esiintymistiheys eli frekvenssi. Se vastausvaihtoehto, jossa oli suurin frekvenssi, oli otoksen keskuudessa suosituin. Koska otos koostui

satunnaisesti valituista kohderyhmän jäsenistä, voitiin olettaa, että otos edusti hyvin koko kohderyhmää. Tällöin otoksen täyttämistä kyselylomakkeista saatiin kuva siitä, mitä koko kohderyhmä vastaisi kyselylomakkeisiin eli mikä vastausvaihtoehto olisi suosittu myös koko kohderyhmän keskuudessa. Tätä analysointitapaa kutsutaan sisällön määrälliseksi erittelyksi. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Avoimet kysymykset käytiin läpi sisällönanalyysin keinoin. Sisällönanalyysissa tarkasteltiin kirjoitettua tekstiä ja pyrittiin löytämään aineistosta esiin nousevia yhtäläisyyksiä tai eroja. Koska tutkimuksen aineisto oli jo kirjallisessa muodossa, sitä ei täytynyt litteroida eli muuttaa kirjoitettuun muotoon. Tutkimuksessa siirryttiin suoraan vaiheeseen, jossa alkuperäiset ilmaisut muunnettiin pelkistettyihin sanamuotoihin. Pelkistämisen jälkeen aineistosta haettiin yhtäläisyyksiä tai eroja, joista muodostettiin alaluokkia, alaluokista yläluokkia ja yläluokista pääluokkia. Pääluokka on sisällönanalyysista nouseva tiivistetty, koko aineistoa kuvaava lauseke. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Sisällönanalyysin ja sisällön määrällisen erittelyn avulla aineistosta saatiin nousemaan erilaisia tuloksia. Jotta tulokset olisivat luotettavia, toteutettiin monivalintakysymysten frekvenssien lasku kolmeen kertaan sen oikeudellisuuden tarkistamiseksi. Tulosten luotettavuutta pyrittiin lisäämään myös huolellisella sisällönanalyysin tekemisellä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Ensimmäisen kysymyksen perusteella kohderyhmään kuuluvat nuoret pitivät toimivana päihdekasvatusmateriaalina tuomitsevaa, shokeeraavaa, rentoa, puolueetonta, vakavaa, kuvitukseen painottuvaa, realistista ja herättelevästi esitettyä materiaalia. Kaikki ensimmäisen kyselytutkimuksen tulokset on esitetty kuvioina liitteessä viisi.

Uusimpien nuorten päihdekasvatustietojen mukaan nuorille annettavan päihdekasvatuksen ei tule olla pelottavaa tai nuorelle tarpeetonta huolta. Silti otokseen kuuluvat nuoret arvostivat shokeeraavaa tyyliä kaunistelevaa enemmän. Kahdesta eri ääripäästä nuoret itse kuitenkin haluaisivat mieluummin shokeeraavan tyylin. (Pylkkänen ym. 2009, 13-25; Soikkeli 2011 B, 23-29.) Päihdevalistamisessa tulisi olla myös hienotunteinen, sillä aihe herättää nuorissa

paljon ajatuksia ja on melko herkkä alue. Silti nuoret kokivat, että toimiva päihdekasvatus on myös tuomitsevaa. Nuoret siis toivovat, että sallivuuden sijaan työssä tuodaan selkeästi esille jokin tietty asenne, tämän opinnäytetyön tapauksessa kannabisvastaisuus. Kuitenkin puolueettomuus, vakavuus ja realismi ja rento esittämistyyli olivat nuorten mieleen. (Puuronen 2012, 66.)

Sen sijaan että päihdekasvatusmateriaalissa kaadettaisiin kaikki tieto opiskelijoiden niskaan, nuoret itse toivoivat päihdekasvatukselta herättelevyyttä. Herättelevyyden on todettu tutkimuksissakin tuottavan päihdekasvatusmenetelmänä parempia tuloksia kuin tyhjentävän tiedonesittämistavan, sillä silloin materiaalin kohderyhmä joutuu itse miettimään omia arvojaan ja toimintatapojaan. (Puuronen 2012, 56.) Tietopainotteisen päihdekasvatusmateriaalin sijaan nuoret toivoivat kuvitukseen painottuvaa päihdekasvatusmateriaalia.

Seuraavaksi kohderyhmään kuuluvilta nuorilta kysyttiin, mitä he haluaisivat tietää kannabiksesta (Kuvio 13). Suurin osa nuorista, kolmestakymmenestäviidestä kyselytutkimukseen osallistuneesta kaksikymmentäkolme, halusi tietää kannabiksen vaikutuksista fyysiseen vointiin. Lähes yhtä suosittu vastausvaihtoehto oli vaikutukset psyykkiseen vointiin. Vähiten nuoret halusivat tietää kannabiksen käyttötavoista ja -syistä. Vain yksi vastaaja toivoi saavansa kannabispäihdekasvatusmateriaalista jotain muuta tietoa, kuin mitä vastausvaihtoehdoissa tarjottiin. Hän toivoi kannabispäihdekasvatusmateriaalissa kerrottavan kannabiksen kasvatusmenetelmistä.

Lisäksi nuoret saivat omin sanoin kertoa, mitä muuta he haluaisivat kannabispäihdekasvatusmateriaalista löytyvän. Melko useissa avoimen kysymyksen vastauksissa toistui toive tiedon esittämisestä puolueettomasti sekä toive nähdä kuvia tai kuulla kokemuksia käyttötilanteista. Avoimeen kysymykseen vastasi kolmestakymmenestäviidestä nuoresta yhdeksän. Avoimet kysymysten tulokset analysoitiin sisällönanalyysimenetelmän avustuksella. Sisällönanalyysi löytyy kokonaisuudessaan liitetiedostosta viisi.

Enemmän kerralla. Kuvia, tietoja, painavasti sanottuna. Ei vähän tietoa ja usein, vaan kerralla kunnolla, mitään pois jättämättä ja vakavasti kerrottuna. Kuvat ja kokemukset on

hyviä tapoja käyttää.

Valistuksen pitäisi olla realistista molemminkinpuolin. EI tuomita vaan informoida. Antaa tietoa aineesta (muutkin kuin kannabis)

Esimerkkejä tosielämästä. Oikeita asioita ja tapahtumia (nimettömänä totta kai)

8.3 Kannabispäihdekasvatusmateriaalin suunnittelu nuorten vastausten perusteella

Koska nuoret kertoivat pitävänsä toimivana päihdekasvatusmateriaalina tuomitsevaa, shokeeraavaa, rentoa, puolueetonta, vakavaa, kuvitukseen painottuvaa, realistista ja herättelevästi esitettyä päihdekasvatusmateriaalia, haluttiin myös kannabispäihdekasvatusmateriaalista tehdä sellainen. Toteutusta pohdittaessa mietittiin useita erilaisia toteutustapoja tehdä sähköinen päihdekasvatusmateriaali: kotisivut, Power Point -esitys, Prezi-esitys tai blogi. Toteutustapaa mietittäessä tuli aiheelliseksi miettiä opinnäytetyön tekijöiden resursseja.

Opinnäytetyön tekijöiden vahvinta osaamista oli tässä opinnäytetyössä ehdottomasti kannabista koskevan teorian tiedon hankkiminen ja soveltaminen käytäntöön, sähköisen tuotoksen luominen internetiin tai tuotoksen kuvittaminen eivät tuntuneet sujuvan keneltäkään. Sähköisen kannabispäihdekasvatusmateriaalin luomiseen päätettiin hakea apua ulkopuoliselta tekijältä, joka hallitsisi myös kuvituksen. Yhteistyökumppania etsittiin monesta eri paikasta, mutta sellainen lopulta löytyi Kannaksen lukion. Kannaksen lukion viimeisen vuoden graafisen linjan opiskelijat Siiri Viljakka, Jutta Kritz, Hilla Semeri, Oona Österberg, Karita Vahvelainen sekä heidän opettajansa Tommi Mustaniemi lähtivät mukaan kuvittamaan kannabispäihdekasvatusmateriaalia sekä luomaan sen sähköiseen olomuotoonsa.

Kohderyhmän nuoret toivoivat teorian tietoa kannabiksesta erilaisilta osa-alueilta, mutta esitettynä rennosti, realistisesti ja tuomitsevasti. Useat nuorista toivoivat esimerkkejä tosielämästä. Kokemusasiantuntijoiden käyttäminen ehkäisevän päihdetyön välineenä on kuitenkin tiettyjen lähteiden mukaan huono vaihtoehto (Selin 2014). Siksi työssä lähdettiin kehittämään kuvitteellisia henkilöitä

kuvitteellisten kokemusten kanssa kaiken esitetyn perustuessa teorial tietoon.

Tällainen polveileva tarinnallinen esittämistapa asetti omat ehtonsa tuotoksen sähköiselle toteuttamistavalle. Lopulta Prezi-ohjelmisto valikoitui käytettäväksi kannabispäihdekasvatusmateriaalin luomisessa.

9 KANNABISPÄIHDEKASVATUSMATERIAALIN TOTEUTUS

Opinnäytetyön tuotos on sähköinen kannabispäihdekasvatusmateriaali, jolla pyritään herättelemään Koulutuskeskus Salpauksessa ammattiin opiskelevien noin 15-25-vuotiaiden nuorten kannabiskriittistä ajattelua ja lisäämään heidän kannabistietoisuuttaan. Noin kolmekymmentä opiskelijaa Koulutuskeskus Salpauksesta pääsi vaikuttamaan sähköisen kannabispäihdekasvatusmateriaalin tekemiseen kyselytutkimuksella tuotoksen suunnitteluvaiheessa. Lisäksi arviointivaiheessa heille esitettiin valmis sähköinen kannabispäihdekasvatusmateriaali, jonka jälkeen tutkittiin vaikuttiko kannabispäihdekasvatusmateriaali nuoriin toivotusti. Nuorilla oli myös mahdollisuus antaa vapaasti palautetta ja kehittämisehdotuksia kannabispäihdekasvatusmateriaalista. Tuotoksen halutaan olevan innovatiivinen, ajatuksia herättävä ja tietoa lisäävä.

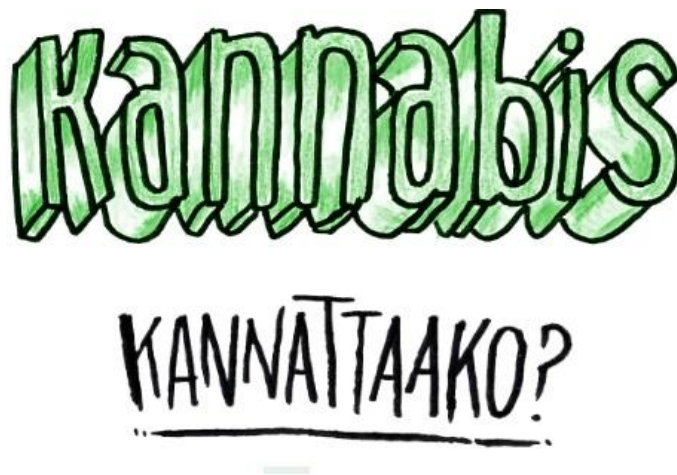
9.1 Kannabispäihdekasvatusmateriaali kuvina

Opinnäytetyön tuotos eli sähköinen kannabispäihdekasvatusmateriaali löytyy internetistä osoitteen www.tinyurl.com/kannattaako takaa. Materiaali on luotu käyttämällä Prezi-ohjelmistoa. Kannabispäihdekasvatusmateriaali koostuu neljästä henkilötarinasta, jotka tempaisevat lukijan mukaan ajattelemaan kannabiksen käytön vaikutuksia. Henkilötarinat koettiin hyvinä myös sen suhteen, että kohderyhmä esitti ensimmäisessä kyselytutkimuksessa toiveen kokemusasiantuntijoista. Eettisistä syistä ja vaikuttavuuden takaamiseksi päätimme kuitenkin olla käyttämättä kokemusasiantuntijoita ja korvata ne fiktiivisillä henkilöhahmoilla, jotka tarinoillaan osoittavat, mitä kannabiksen käytöstä voi seurata.

Kannabispäihdekasvatusmateriaaliin päätettiin luoda neljä henkilöhahmoa, jolloin päästään tutustumaan useamman erilaisen nuoren tarinaan. Neljä on lukumääränä sopiva, koska silloin ei ylikuormiteta kannabispäihdekasvatusmateriaalin käyttäjää liialla tiedolla. Lisäksi opinnäytetyön tekijöiden kanssa yhteistyössä kannabispäihdekasvatusmateriaalia tehneillä Kannaksen lukion opiskelijoilla olivat omat aikaresurssinsa, joiden puitteissa tuli pysyä. Neuvotteluissa tultiin tulokseen, että Kannaksen lukion graafisen linjan opiskelijat kykenevät kurssinsa

puitteissa piirtämään yhteensä kaksitoista kuvaa. Koska kannabispäihdekasvatusmateriaalissa esiintyvistä henkilöhahmoista haluttiin tavallisten nuorten oloisia, joihin muut nuoret voivat samaistua, annettiin näille 18-20 -vuotiaille Kannaksen lukion opiskelijoille melko vapaat kädet henkilöhahmojen luomisessa. Henkilöhahmojen yhdenmukaistamiseksi jokaisen henkilöhahmon takana oli vain yksi piirtäjä.

Esityksen kuva yksi kysyy katsojaltaan ”Kannabis kannattaako?”. Kuvan tarkoitus on kysymyksellään herätellä käyttäjää miettimään miten hän suhtautuu kannabikseen ja onko kannabiksen käyttö hänen mielestään kannattavaa. Kysymys avaa keskustelun suoraan tämän ehkäisevää päihdetyötä tekevän kannabispäihdekasvatusmateriaalin ytimeen. Koska herättelevyys on yksi sekä kohderyhmän että toimeksiantajan antamista toivomuksista, pidettiin sitä yhtenä kannabispäihdekasvatusmateriaalin kantavista teemoista ja se haluttiin tuoda esiin heti kannabispäihdekasvatusmateriaalin alkuvaiheessa. Seuraavaan kuvaan käyttäjä pääsee enter-näppäimellä tai klikkaamalla kannabispäihdekasvatusmateriaalin alareunassa oikealle osoittavaa nuolta.

Kuva 1. Kannabis kannattaako?

Seuraavaksi ruutuun ilmestyy kuva kaksi, joka jatkaa kuvan yksi herättelevää teemaa otsikollaan ”Otatko sauhut?”. Kuvan oikeaan laitaan on piirretty tunnistamattomissa oleva henkilö, joka tarjoaa kannabispäihdekasvatusmateriaalin käyttäjälle kannabissavuketta. Kannabiksen tarjoaja on tarkoituksella jätetty hieman arvoituksellisen näköiseksi, näin kannabispäihdekasvatusmateriaalin käyttäjä itse voi tulkita kuka kannabista hänelle olisi mahdollisesti tarjoamassa.

Nuoret usein olettavat kannabiksen tarjoajan olevan huumeidiileri, mutta varsin usein tarjoaja on arkipäiväisesti joku luokkakavereista tai joku muu tuttu. Nuorten on hyvä osata varautua yllättävältä taholta tulevaan kannabistarjoukseen ja miettiä jo etukäteen mitä he tulevat siihen vastaamaan.

Kuva kaksi korostaa heti alussa myös kannabiskriittistä ajattelutapaa heittämällä esiin ajatuksen arpapelistä: Kaikille kannabiksen käyttäjille seuraukset eivät ole vaarattomia ja koskaan ei voi etukäteen tietää kuka kannabiksen käyttäjistä on se, joka joutuu kantamaan vaaralliset seuraukset. Kannabiskriittisen ajattelun aikaansaaminen on yksi kannabispäihdekasvatusmateriaalin tärkeistä tavoitteista. Kyseisellä kuvalla pyritään myös houkuttelemaan käyttäjä nuorten maailmaan ja sitoutetaan tätä katsomaan koko kannabispäihdekasvatusmateriaali läpi.

Kuva 2. Otatko sauhut?

Ensimmäisenä henkilöhahmona kannabispäihdekasvatusmateriaalissa tutustutaan Joonakseen (Kuva 3). Joonas on kuin kuka tahansa 16-vuotias poika, mitä on pyritty kuvassa tuomaan esiin kertomalla hänen persoonastaan sekä sanoin että kuvin. Tästä kuvasta alkaa siis ensimmäinen henkilötarina.

Kuva 3. Joonas

Joonakseen tutustumisen jälkeen hypätään erääseen Joonaksen elämän päivään, jossa Joonas kokeilee kannabista (Kuva 4). Joonaksella ei ole taustalla lainkaan kannabiksen käyttöä aikaisemmin, ja jotenkin juhlien tiimellyksessä hän päätyy kokeilemaan kannabissavuketta. Luultavasti kokeiluvalinnan taustalla on ollut jonkin verran yhteisön luomaa painetta sekä ajatus ”ei minulle kuitenkaan mitään satu”. Kuvan tarkoitus on selventää kannabispäihdekasvatusmateriaalin käyttäjälle, että kannabiksen huumaavat vaikutukset eivät aina tunnu miellyttäviltä vaan olemassa on myös epämiellyttävän tuntuksia vaikutuksia. Kuvan tarkoituksena on myös havainnollistaa käyttäjälle, että haittavaikutukset voivat sattua kenen tahansa kannabista kokeilevan kohdalle. Kuvassa korostetaan erityisesti kannabiksen aiheuttamia psyykkisiä haittavaikutuksia, joista kyselytutkimukseen osallistuneista nuorista halusi tietää lisää kaksikymmentä kolmestakymmenestäviidestä. Fyysisistä haittavaikutuksista lisää halusi tietää kaksikymmentäkolme nuorta.

Kuva 4. Joonas kokeilee kannabista

Kuvassa viisi havainnollistetaan tarkemmin kannabiksen käytön psyykkisiä ja fyysisiä haittavaikutuksia. Lisäksi kuvassa tarkennetaan, että kannabiksen käytöstä seuraa sekä lyhytaikaisia että pitkäaikaisia sairaustiloja, joista pitkäaikaiset ovat usein vakavampia ja hankalammin hoidettavia. Kyselytutkimukseen osallistuneista nuorista viisitoista toivoi tilastotietoa kannabiksesta. Myös sitä on yritetty tuoda esiin kuvassa viisi. Kuva päättyy Joonaksen ajatukseen siitä, että hän ei aio enää ikinä kokeilla kannabista. Kuva antaa olettaa, että tämä päätös syntyy kannabiksen käytön hyötyjen ja haittojen punnitsemisesta.

Kuva 5. Ei enää – No more!

Kuvassa kuusi kerrotaan Joonaksen paluumatkasta takaisin kotiin juhlien jälkeen. Joonas on tullut juhliin kevytmoottoripyörällä, eikä enää uskallakaan palata sillä takaisin kotiin, koska on tullut miettineeksi haittavaikutusten lisäksi kannabista koskevaa lainsäädäntöä. Kuvalla herätellään nuoria ajattelemaan mitä seurauksia laittoman kannabiksen käytöllä on rikosoikeudellisesti.

Kannabispäihdekasvatusmateriaali on kohdennettu 15-25 -vuotiaille nuorille, joista kaikki ovat Suomen lainsäädännön mukaisesti rikosoikeudellisesti vastuussa teoistaan. Kuvassa seitsemän käydään vielä tarkemmin läpi lainsäädäntöä ja mainitaan poliisien virkavelvollisuus lastensuojeluilmoituksen tekemiseen.

Kuva 6. Joonas ja kevytmoottoripyörä Kuva 7. Fiksu valinta vs. rattijuopumus

Kuvan seitsemän jälkeen tarina palaa kannabista tarjoavaan kasvottomaan henkilöön ja Joonaksen tarinan seuraaminen päättyy. Kasvottomaan henkilöön siirtymisen tarkoituksena on johdattaa kannabispäihdekasvatusmateriaalin käyttäjä uuteen tilanteeseen, jossa uudelle henkilölle tarjotaan kannabista ja irrottaa ajatukset edellisestä nuoresta.

Seuraavassa kuvassa kannabista tarjotaan 17-vuotiaalle lähihoitajaopiskelijalle Essille (Kuva 8). Myös Essistä on pyritty tekemään tavallisen nuoren näköinen ja hänen ympärilleen on kuvattu hänelle tärkeitä asioita, jotta nuoret pystyisivät samaistumaan Essiin ja ymmärtämään hänen tarinansa vaikutukset. Myös kirjoitetussa tekstissä oleva puhetapa muuttuu, jotta lukijalle välittyisivät henkilöhahmojen eri persoonallisuudet ja esitys antaisi lukijalle mielenkiintoisemman elämyksen.

Essi on ollut juhlissa (Kuva 9), jossa kannabista tarjottiin leivoksiin leivottuna eikä niin perinteisellä tavalla savukkeena. Kuva yhdeksän korostaakin, että on olemassa erilaisia tapoja nauttia kannabista. Kannabis ei aina näytä samalta, sillä sitä voidaan nauttia erilaisina tuotteina. Eri tuotteissa on erilainen määrä päihdyttäviä ainesosia ja erilainen vaikutusmekanismi. Essin kokemus kannabispäihtymyksestä on miellyttävämpi ja hitaammin ilmenevä kuin Joonaksen, koska Essi on nauttinut kannabista syömällä. Hän nauttii olostaan juhlissa, eikä välitä, vaikka ystävät ovat hänestä jo hieman huolissaankin. Essin kohdalla huomataan siis kannabiksen vaikutukset psyykkisen ja fyysisen puolen lisäksi myös sosiaaliseen osa-alueeseen.

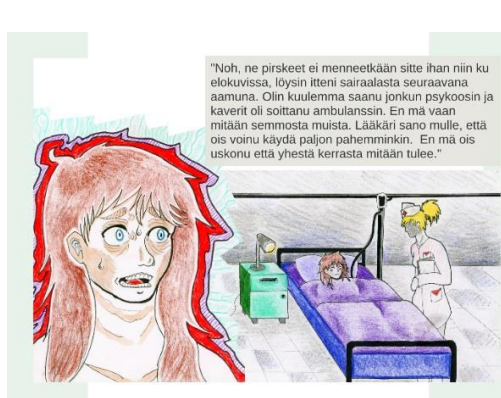

Kuva 8. Essi

Kuva 9. Kannabis - päihtymys

Vaikka kannabispäihtymyksen aluksi Essin olo oli loistava, tulivat ikävät haittavaikutukset kuvaan mukaan hieman myöhemmin. Essi sai kannabiksen takia psykoosin. Kannabispsykoosi tai -skitsofrenia voi tulla kenelle tahansa ja on vakava sairaus. Joillakin ihmisillä on suurempi alttius sairastua psyykkisiin sairauksiin geeniperimänsä takia. Kannabis voi saada tämän piilevän geeniperimän esiin ja puhkaista henkilölle pitkäaikaisen psyykkisen sairauden. Tätä pyritään havainnollistamaan lukijalle kuvissa 10 ja 11.

Kuva 10. Sairaalassa

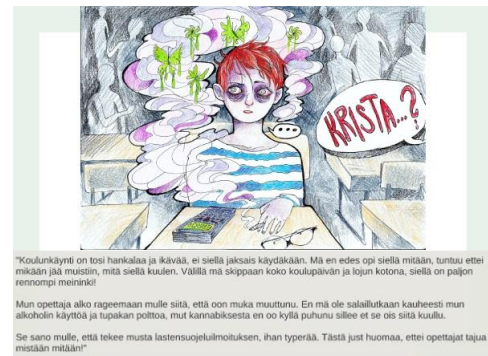

Kuva 11. Skitsofreniariski

Skitsofreniasta ja psyykkisiin sairauksiin sairastumisriskistä puhumisen jälkeen kannabispäihdekasvatusmateriaali palaa jälleen takaisin kannabiksen tarjoajaan. Tarkoituksena on jälleen saada käyttäjä irtautumaan Essin tarinasta ja siirtyä tutustumaan Kristaan. Krista on 17-vuotias, tunnollisen näköinen merkonomiopiskelija, joka kuitenkin kertoo polttaneensa kannabista jo monta vuotta. (Kuva 12) Kaikki kannabista kokeilevat ammattikoululaiset eivät ole ensikertalaisia, eikä pitkään kannabista käyttänyt nuori välttämättä eroa muista nuorista ulkonaisesti millään tavalla. Kannabiksella on kuitenkin vahvoja vaikutuksia nuorten kohdalla vielä kehittyviin aivoihin, mitä on yritetty kuvata kuvissa 13 ja 14. Cannabis voi aiheuttaa nuoren aivoissa aivoratojen hidastumista, masennusta, vaikeuksia oppimisessa ja muistamisessa. Kannabiksen käyttöä alaikäisten parissa havainnoidessa tulee aina muistaa, että tietyillä ammattiryhmillä kuten opettajilla, sairaanhoitajilla ja poliiseilla on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus alaikäisestä kannabiksen käyttäjästä. Lastensuojeluilmoituksen perusteella sosiaalityöntekijät tekevät selvityksen lapsen tilanteesta. (Kuvat 14, 15 ja 16)

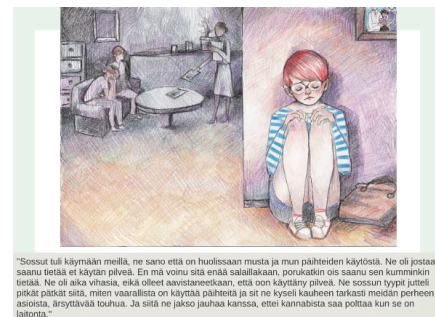
Kuva 12. Krista

Kuva 13. Krista ja luokkahuone

Kuva 14. Brain damage!

Kuva 15. Sosiaalityöntekijöiden vierailu

Kuva 16. Laittomuus

Kuvan 16 jälkeen siirrytään taas kuvaan, jossa huumeidiileri tarjoaa kannabista. Pääsemme siis kurkistamaan viimeisen henkilöhahmon tarinaan. Diileri tarjoaa kannabista tällä kertaa Kallelle, joka ottaa sen avosylin vastaan. Kalle on LVI-alaa opiskeleva nuorimies ja kannabispäihdekasvatuksessa vanhin esitetty henkilö. Kallen tarina kertoo syrjäytymisestä; koulu on päättymässä ja armeija alkamassa, mutta kannabiksen käyttämisen takia ovet armeijaan eivät aukene. Kallen kaverit etenevät elämässä ja Kalle elää uudelleen ja uudelleen samaa elämänvaihetta. Kalle on tutustunut kannabikseen muiden päihteiden sekä kavereiden kautta ja jäänyt koukuun. Kalle alkaa vähitellen pohtia omaa syrjäytymistään ja tulevaisuuttaan. Hän ei halua jäädä kelkasta, eikä saada rikosrekisteriä jonkin niin turhan asian kuin kannabiksen polttelun takia. Kuvat 17-21 kertovat Kallen tarinaa.

maksuttomana versiona ja sitä hyödyntävät yksityishenkilöiden lisäksi myös yritykset ja koulut. Prezi on saanut useita kunniamainintoja viime vuosina, se on päässyt esimerkiksi TIME-lehden vuoden 2012 50 parhaimman nettisivun listalle. (Prezi – ideas matter 2014.)

Koska sähköinen kannabispäihdekasvatusmateriaali on tarkoitettu ryhmille eikä yksilöille, käytettiin sen luomisessa ryhmille tarkoitettuja päihdekasvatusmenetelmiä. Lisäksi tuotoksessa huomioitiin kohderyhmän nuorten ikä, sillä kohderyhmään kuului täysi-ikäisten nuorten lisäksi myös alaikäisiä nuoria. Ryhmiin mahtuu aina paljon erilaisia nuoria, joten kannabispäihdekasvatusmateriaalin on oltava puolueeton vaikuttaakseen mahdollisimman moniin kohderyhmän nuoriin. Tuotoksessa pyrittiin pääsemään mahdollisimman lähelle nuoren omaa kokemusmaailmaa vaikuttavuuden takaamiseksi. (Pylkkänen ym. 2009, 13-25.)

Huumeita jo käyttävät nuoret saattavat kuitenkin pitää viralliselta taholta tulevaa informaatiota toissijaisena. Ensisijaisena ja luotettavampana pidetään toisten käyttäjien kokemuksia sekä muita vaihtoehtoisia informaatiokanavia, kuten erilaisia internetin keskustelupalstoja ja lehtiartikkeleita. Haasteeksi muodostuu se, että vaihtoehtoista ja virallistakin informaatiota on saatavilla niin paljon, että yksittäisen kannabiksenkäyttäjän on vaikea muodostaa itselleen oikeaa kuvaa huumeen todellisista riskeistä. (Puuronen 2006, 49.) Siksi tällä opinnäytetyön tuotoksella pyritään antamaan vääristelemätöntä tietoa nuorille juuri oikea määrä ja esittämään se nuoria kiinnostavalla tavalla.

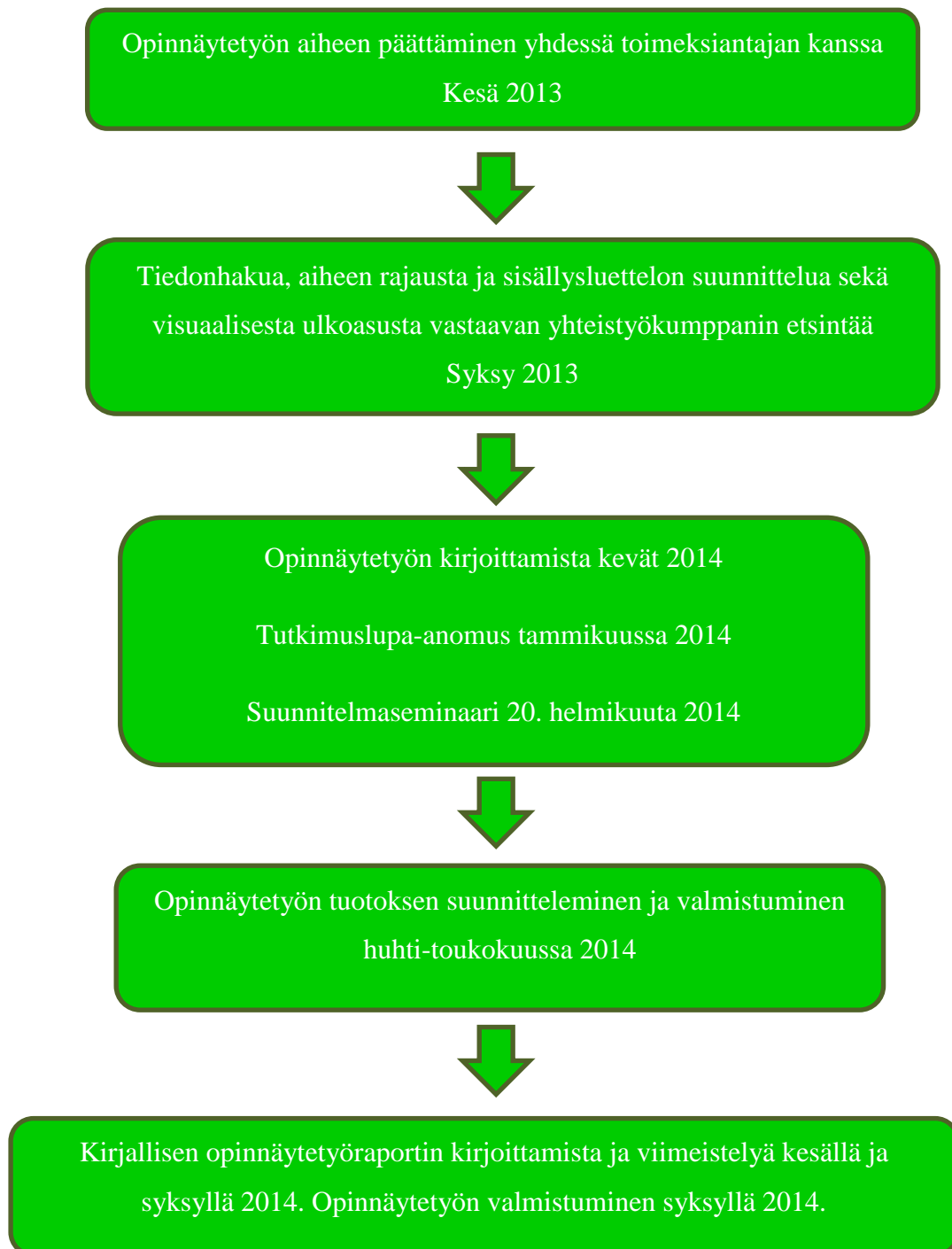
Ehkäisevää päihdetyötä tehdessä on kannattavaa edetä paikallisista medioista valtakunnallisiin, sillä päihdetyö on luonteeltaan paikallista. Tämä sopii tämän opinnäytetyön tuotoksen luonteeseen, sillä se on suunniteltu juuri paikallista koulua käyville nuorille. (Soikkeli 2011c, 67-69.) Yleisesti hyviä vaikuttavuusarvioita saaneet päihdekasvatusohjelmat ovat vuorovaikutteisia ja sosiaaliseen vaikuttamisen malliin perustuvia. Ryhmään kohdennettuna tällainen vaikuttaminen on kuitenkin hankalaa, koska viestin tulisi olla yksilöity, mutta itse päihdekasvatustilanteessa nuoret eivät saa tasaisesti mahdollisuuksia vuorovaikutukseen. Tuotoksen tekemiseen hyödynnettiinkin muita hyväksi todettuja päihdekasvatusmalleja, kuten nuorten mukaan

päihdekasvatusmenetelmän suunnittelemiseen ottamista. Sen on todettu lisäävän viestinnän merkityksellisyyttä ja uskottavuutta. (Soikkeli 2011a, 37-57.)

Tuotoksen tekemisessä hyödynnettiin myös ehkäisevän päihdetyön laatukriteeristöä sekä Laatutähti-työkalua (Strand 2011, 12-21; Soikkeli & Warsell 2013, 7).

Koulutuskeskus Salpauksen ja toimeksiantajaa edustavien terveydenhoitajien kanssa on keskusteltu, että kannabispäihdekasvatusmateriaali tullaan sijoittamaan Koulutuskeskus Salpauksen internet-sivuille, Koulutuskeskus Salpauksen Moodle-pohjaan Pakkiin ja Koriin, sillä sähköinen viestintä on nykypäivää ja internetissä työ on parhaiten kohderyhmän tavoitettavissa. Kori on Päijät-Hämeen alueen pedagogista työtä tekevien henkilöiden käytössä oleva intranetti. Työtä voidaan hyödyntää opiskeluterveydenhuollossa työskentelevien terveydenhoitajien toimesta vastaanottotilanteissa tai mahdollisesti Koulutuskeskus Salpauksessa terveystiedontunneilla. Sähköistä kannabispäihdekasvatusmateriaalia levitetään, jotta se tavoittaisi mahdollisimman monet kohderyhmäänsä kuuluvat nuoret. Pelkkä internettiin sijoittaminen ei takaa, että kannabispäihdekasvatusmateriaali tavoittaa kaikki kohderyhmäänsä kuuluvat henkilöt. (Aula ym. 2008, 9-11.)

Tuotosta levitetään myös mahdollisesti terveydenhoitajien kehittämistehtävän merkeissä. Tuotoksen toistaminen lisää työn vaikuttavuutta. Tutkitusti myös se, että työ kohdentuu laittomaan päihteeseen, lisää päihdekasvatuksen uskottavuutta ja ymmärrettävyyttä nuorten keskuudessa. Monien tutkijoiden mielestä kuitenkin tutkitut ehkäisevän päihdetyön hankkeet eivät ole laadukkaita, sillä niistä puuttuu tiettyjä elementtejä. Usein töillä ei ole kunnollista teoriapohjaa, toteutus ei ole suunnitelman mukaista tai arvioinnit ovat kohtuuttoman myönteisiä. (Soikkeli 2011b, 37-57.) Seuraavassa kuviossa kuusi on kooste opinnäytetyön etenemisestä.

Kuvio 6. Opinnäytetyön eteneminen

10 KANNABISPÄIHDEKASVATUSMATERIAALIN ARVIOIMINEN

Koska valmistuneesta kannabispäihdekasvatusmateriaalista haluttiin saada sen valmistumisen jälkeen palautetta kohderyhmältä, turvauduttiin jälleen otokseen kuuluvien nuorten apuun. Otokseen kuuluville nuorille luotiin uusi kyselylomake, jolla selvitettiin vaikuttiko valmiin kannabispäihdekasvatusmateriaalin näkeminen nuorten kannabisasenteisiin, miten he käyttäytyvät kohdatessaan kannabista ja oliko kannabispäihdekasvatusmateriaali heidän ensimmäisessä lomakkeessaan antamiensa mielipiteittensä mukainen. Nuorilla oli myös mahdollisuus antaa vapaasti palautetta kannabispäihdekasvatusmateriaalin tekijöille. Koko kyselylomake on nähtävissä liitteessä kolme. Kannabispäihdekasvatusmateriaalin luomisessa koettiin, että sen tekemiseen omia mielipiteitään antaneet nuoret pystyivät parhaiten arvioimaan valmistunutta tuotosta. Kyselylomake esitettiin nuorille sen jälkeen kun he olivat ensin nähneet valmistuneen kannabispäihdekasvatusmateriaalin.

Kyselylomakkeessa on yhteensä seitsemän kysymystä. Kysymyksistä yksi on avoin, yksi puolistrukturoitu ja loput strukturoituja. Kyselytutkimuksessa pyrittiin pitämään mahdollisimman monet kysymykset strukturoituina, jotta vastaamisprosessi olisi mahdollisimman helppo ja yksinkertainen. Avoin kysymys asetettiin kyselylomakkeeseen, sillä palautteen ja kehitysehdotusten keräämisen katsottiin olevan kätevintä sen avulla, strukturoidun kysymyksen sijaan. Kyselylomakkeesta olisi tullut liian pitkä, mikäli kaikki mahdolliset palaute- ja kehitysehdotukset olisi listattu strukturoidusti. Lisäksi vaihtoehdot eivät olisi välttämättä kattaneet kaikkia mahdollisia vastaajien haluamia vaihtoehtoja. Avoin kysymys antaa vastaajille mahdollisuuden kertoa todellisen mielipiteensä. (Hirsjärvi ym. 2013, 202-203.)

Lomakkeen ensimmäisessä kysymyksessä kartoitetaan muuttiko kannabispäihdekasvatusmateriaalin näkeminen nuoren kannabisasennetta. Toisessa kysymyksessä varmistetaan onko asenne nyt myönteinen vai kielteinen. Kolmannessa kysymyksessä kysytään onko nuori kokeillut kannabista aikaisemmin ja neljännessä tiedustellaan aikooko hän jatkaa kannabiskokeiluja tulevaisuudessakin. Viidennessä pyritään saamaan syvällisempää tietoa nuoren ajattelumaailmasta ja käyttäytymisestä. Kuudennella kysymyksellä selvitetään

millaiseksi nuori koki kannabispäihdekasvatusmateriaalin ja seitsemäs on avoin, kannabispäihdekasvatusmateriaalista palautetta keräävä kysymys.

Kuten ensimmäisen kyselylomakkeen kanssa, myös nyt opinnäytetyön tekijät olivat paikalla alustamassa jokaisen kyselylomakkeen täyttöö ja vastaanottamassa siitä heränneet kysymykset sekä valmiiksi täytetyt kyselylomakkeet. Tämän takia kyselylomakkeisiin ei tehty saatekirjettä. Tässäkään kyselylomakkeessa ei kysytty nuorten henkilötietoja ja kyselylomakkeet tuhottiin asianmukaisesti niiden analysoinnin jälkeen. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Tähän kyselytutkimukseen osallistui kolmekymmentäyhdeksän nuorta eli neljä nuorta enemmän kuin ensimmäiseen. Toisen kyselytutkimuksen tulokset on saatu käyttämällä sisällönanalyysia tutkimusmenetelmänä eli laskemalla vastausvaihtoehtojen frekvenssi ja vertailemalla niitä toisiinsa, kuten ensimmäisessäkin kyselytutkimuksessa. Avoimien kysymysten analysointiin käytettiin sisällönanalyysia.

Suurin osa kohderyhmään kuuluvista nuorista koki, että sähköinen kannabispäihdekasvatusmateriaali ei vaikuttanut heidän kannabisasenteisiinsa. Yksitoista nuorta koki, että sähköinen kannabispäihdekasvatusmateriaali vaikutti heidän kannabisasenteisiinsa jonkin verran ja yksi nuori kertoi työn vaikuttaneen kannabisasenteeseensa melko paljon. Nuorista kolmellakymmenelläkahdella oli kielteinen kannabisasenne ja vain kuudella myönteinen. Yhdeksän nuorista kertoi kokeilleensa kannabista ja vain neljä aikoo varmasti jatkaa kannabiskokeiluja tulevaisuudessakin. Viisi nuorista ei osannut sanoa aikovatko he kokeilla kannabista, mutta kolmekymmentä heistä oli varmoja, että eivät aio kokeilla kannabista tulevaisuudessa. Vaikka osa nuorista oli itse valmis kokeilemaan kannabista, ei kukaan heistä kuitenkaan halunnut kannustaa ystäviään samaan. Suurin osa nuorista haluaa olla ottamatta mitään kantaa ystäviensä kannabiksen käyttöön ja jopa kahdeksantoista mieluummin estellä ystäviensä kannabiksen käyttöä.

Tutkimuksen tuloksista voidaan päätellä, että koska suurella osalla nuorista kannabisasenne oli jo valmiiksi kielteinen, ei sähköinen, kannabisasenteiden kriittisyyteen tähtäävä, kannabispäihdekasvatusmateriaali päässyt vaikuttamaan heidän kannabisasenteisiinsa. Tutkimuksen avulla ei kyetä varmaksiksi sanomaan

miksi osa jo kannabista kokeilleista nuorista ei enää tulevaisuudessa aio kokeilla sitä: onko sähköinen kannabispäihdekasvatusmateriaali vaikuttanut heidän päätökseensä, johtuuko muutos kannabiskokeilusta aiheutuneista kokemuksista vai onko taustalla jokin muu tekijä. Tämän selvittämiseksi olisi tarvittu laajempi tutkimus. Tärkeää kuitenkin on, että kolmestakymmenestäyhdeksästä nuoresta kaksitoista koki sähköisen kannabispäihdekasvatusmateriaalin vaikuttaneen heidän kannabisasenteisiinsa. Tarkat taulukoinnit nuorten vastauksista kyselylomakkeeseen kaksi löytyvät liitetiedostosta kuusi.

Suurin osa kohderyhmään kuuluvista nuorista koki sähköisen kannabispäihdekasvatusmateriaalin tuomitsevana, shokeeraavana, rentona, puolueettomana, vakavana, tietoon painottuvana, realistisena sekä herättelevästi esitettynä. Sähköinen kannabispäihdekasvatusmateriaali vastasi siis nuorten ensimmäisessä kyselytutkimuksessa kertomia toimivan päihdekasvatuksen piirteitä kaikkien muiden paitsi yhden kohdan suhteen. Nuoret kokivat, että kannabispäihdekasvatusmateriaali oli enemmän tietoon kuin kuvitukseen painottuva, vaikka alun perin he toivoivat enemmän kuvitukseen painottuvaa kannabispäihdekasvatusmateriaalia. Nuorten toiveet onnistuttiin kuitenkin täyttämään suureksi osaksi. Kuvitukseen pyrittiin panostamaan tekemällä kannabispäihdekasvatusmateriaali yhteistyössä Kannaksen lukion graafisen linjan opiskelijoiden ja heidän opettajansa kanssa.

Palautetta sähköisestä kannabispäihdekasvatusmateriaalista kerättiin toisen kyselylomakkeen yhteydessä otokseen kuuluvien nuorten lisäksi kahdelta heidän opettajaltaan. Avoimiin kysymyksiin vastasi 12 opiskelijaa sekä kaksi opettajaa. Pääosin palaute oli positiivista, mutta kehittämis ehdotuksiakin tuli. Erään opiskelijan mukaan materiaali sisälsi virheellistä tietoa sekä näkökulma aiheeseen oli liian suppea, koska se ei sisältänyt kannabiksen käyttäjän näkökulmaa. Toinen opiskelija antoi kritiikkiä aihevalinnasta. Nämä edellä mainitut opiskelijat, jotka ovat antaneet kielteistä palautetta, ovat kertoneet kannabisasenteensa olevan myönteinen ja kokeilleensa kannabista aikaisemmin sekä aikovansa kokeilla sitä myös tulevaisuudessa. Tämä voi olla osasyynä heidän negatiiviseen suhtautumiseensa kannabispäihdekasvatusmateriaaliin liittyen. Positiivisessa palautteessa nuoret kertoivat työn olevan hyvä tai mukava. Kaikki avoimen kysymyksen vastaukset ovat näkyvissä liitteessä kuusi.

Mahti oli!

tämä oli hyvä!

Minusta esitys oli hyvä!

Tuotoksen kehittämis ehdotuksena nuoret toivoivat materiaalista vieläkin herättelevämpää, myös lisää kuvia kaivattiin. Muutama nuori olisi toivonut kannabispäihdekasvatusmateriaalin työryhmään kokemusasiantuntijaa. Kokemusasiantuntija oli harkinnassa työn pohdintavaiheessa, mutta työn eettisyyden turvaamiseksi ja väärin mielikuvien luomiseksi se päätettiin jättää työstä pois (Selin 2014). Monet vastaajat antoivat materiaalista positiivista palautetta. Yksi palautteen antaneista nuorista ei tiennyt, mitä mieltä esityksestä olisi ollut.

Opettajien antamista palautteista kävi ilmi, että he kokivat esityksen esimerkkitarinat hyvänä toteutustapana ja uskottavuutta lisäävinä. Toinen opettajista koki aiheen hankalaksi tehokkaan päihdekasvatuksen kannalta, mutta koki kannabispäihdekasvatusmateriaalin onnistuneena. Esitystapaan opettajat toivoivat enemmän kerronnallista esitystyylä. Toinen opettajista kirjoitti esityksen linkin ylös, jotta voisi mahdollisesti tulevaisuudessakin hyödyntää kannabispäihdekasvatusmateriaalia.

Opinnäytetyön toimeksiantajan edustajilta on saatu työn suunnittelu- ja arviointivaiheessa kannustavaa palautetta. Arviointivaiheessa edustajilta pyydettiin yksityiskohtaisempaa palautetta joko suullisesti tai kirjallisesti. Palaute saatiin opinnäytetyön julkaisutilaisuudessa. Toimeksiantajan edustajat olivat kannabispäihdekasvatusmateriaaliin erittäin tyytyväisiä ja kokivat sen ylittäneen heidän odotuksensa. He aikovat tulevaisuudessa hyödyntää materiaalia omassa työssään sekä mahdollisesti levittää eteenpäin muidenkin ammattilaisten hyödynnettäväksi.

Loppujen lopuksi on pääteltävä, että kyselytutkimusten tuloksilla ei voida mitenkään mitata pitkän aikavälin vaikuttavuutta, sillä usein kymmenen vuoden päästä kukaan tutkimushenkilöistä ei enää edes muista koko sähköistä kannabispäihdekasvatusmateriaalia tai heidän tietoutensa on karttunut muista syistä. Monet asiat ihmisten elämässä vaikuttavat heidän päihdeasenteidensa

muodostumiseen. Siksi ennen ja jälkeen asetelmien luomisen tällaisissa tutkimuksissa on katsottu olevan turhaa. Valitettavan usein tutkimuksissa ei kuitenkaan ole tarpeeksi resursseja tarvittavan pitkän tai laajan tutkimuksen tekemiseksi, jotta todella voitaisiin selvittää mistä pitkän aikavälin muutoksen mahdollisesti johtuvat. Myös tässä opinnäytetyössä resurssit eivät ole loppumattomat. Siksi tutkimus tavoittaa vain lyhyen aikavälin muutokset, eikä niitä pitkäaikaisvaikutuksia, joita työllä myös tavoitellaan. Näillä kyselytutkimuksilla ei siis edes lähdetty tavoittelemaan pitkän aikavälin muutosten tarkastelua, sillä haluttiin tietää vain välittömän muutokset nuorissa. (Salasuo 2011, 11-21; Soikkeli 2011a, 37-57.)

Sähköinen kannabispäihdekasvatusmateriaali on kuitenkin voinut vaikuttaa ratkaisevasti kohderyhmään kuuluvien nuorten päihteiden käyttöön. On myös hyvä huomioida, että opinnäytetyön tarkoitus ei ole varsinaisesti mitata sitä, miten muutos nuorten päihdeasenteissa on tapahtunut, vaan tehdä ehkäisevää päihdetyötä vaikuttamalla nuorten päihdeasenteisiin ja lisäämällä päihdetietoisuutta heidän keskuudessaan. Uusien vaikuttavien menetelmien luomiseksi vaaditaan innovatiivisuutta ja rohkeutta. Menetelmiä ei välttämättä kyetä perustelemaan vahvalla teoriapohjalla, sillä jos kaikki menetelmät perusteltaisiin aina vanhalla tutkimustiedolla, ei uusia syntyisi koskaan. Tulevaisuudessa tulisi olla hyväksyttävää suorittaa yksittäisiä hankkeita menetelmillä, joita ei ole aikaisemmin tutkittu. (Salasuo 2011, 11-21; Soikkeli 2011a, 37-57.)

11 POHDINTA

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoitus oli kehittää innovatiivinen sähköinen kannabispäihdekasvatusmateriaali Koulutuskeskus Salpauksessa ammattiin opiskeleville nuorille heidän parissaan tehtävän ehkäisevän päihdetyön tukemiseksi. Ehkäisevää päihdetyötä nuorten parissa tekevät pääasiassa Lahden kaupungin opiskeluterveydenhuollossa työskentelevät terveydenhoitajat, Koulutuskeskus Salpauksen henkilökunta sekä nuorten perheet muiden kolmannen sektorin toimijoiden lisäksi. Opinnäytetyön tuotoksena tehdyn kannabispäihdekasvatusmateriaalin oli tarkoitus herätellä Koulutuskeskus Salpauksessa ammattiin opiskelevia nuoria ajattelemaan, oivaltamaan ja keskustelemaan kannabiksesta, antaa heille näyttöön perustuvaa tietoa kannabiksesta ja vaikuttaa yhteisön ja yksilöiden kannabisasenteisiin.

Kannabispäihdekasvatusmateriaali kehitettiin yhteistyössä Kannaksen lukion graafisen linjan opiskelijoiden sekä heidän opettajansa kanssa. Materiaali luotiin sähköiseen muotoon käyttäen Prezi-ohjelmistoa. Nuorten osallisuus koettiin tärkeäksi kannabispäihdekasvatusmateriaalia luodessa, joten heidän mielipiteitään tiedusteltiin kyselylomakkeella. Nuoret toivoivat tuomitsevaa, shokeeraavaa, rentoa, puolueetonta, vakavaa, kuvitukseen painottuvaa, realistista ja herättelevästi esitettyä päihdekasvatusmateriaalia, jonka sisällössä olisi kerrottu kannabiksen mm. vaikutuksista fyysiseen vointiin, psyykkiseen vointiin. Vähiten nuoret halusivat tietää kannabiksen käyttötavoista ja -syistä.

Kyselytutkimusten tulokset voisivat olla erilaiset, jos otokseen olisi valikoitunut monipuolisemmin muiden alojen opiskelijoita, kuin mitä nyt valikoitui. Tutkimus olisi tuloksiltaan yleistettävämpi ja luotettavampi, jos opiskelijoita olisi vastannut kyselytutkimukseen enemmän. Suurempi tutkimus tosin olisi vaatinut opinnäytetyöntekijöiltä enemmän resursseja, mihin ei tällä hetkellä ollut mahdollisuutta. Niinpä kyselytutkimus toteutettiin sen hetkisten resurssien rajoissa.

Kannabispäihdekasvatusmateriaali pyrittiin toteuttamaan nuorten antamien toiveiden mukaisesti nuoriin vetoavalla tavalla. Materiaalista löytyy Kannaksen lukion opiskelijoiden tekemiä kuvia neljästä erilaisesta nuoresta, jotka kaikki

voisivat olla osa kohderyhmää. He kohtaavat kannabiksen erilaisissa tilanteissa ja reagoivat siihen eri lailla. Jokaisen tarinan yhteydessä esitetty tieto on näyttöön perustuvaa. Tarinoissa on pyritty käsittelemään nuorten toivomia asioita nuorten kielellä. Näyttöön perustuvan, oleellisen kannabistiedon esittäminen oli yksi opinnäytetyön tuotoksen tavoitteista. Lisäksi opinnäytetyön tekemisessä pyrittiin noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.)

11.1 Asetettujen tavoitteiden saavuttaminen

Nuorten arvioidessa valmistunutta kannabispäihdekasvatusmateriaalia paljastui, että he olisivat toivoneet työhön vielä enemmän kuvia, mutta muutoin työ oli heidän toiveittensa mukainen. Valitettavasti kuvien määrää ei kyetty enää jälkikäteen muuttamaan, sillä yhteistyö Kannaksen lukion opiskelijoiden kanssa loppui heidän valmistumisensa takia. Kuvien määrän lisäämisen lisäksi nuoret toivoivat, että kannabispäihdekasvatusmateriaalissa olisi käytetty kokemusasiantuntijaa. Tähän ei kuitenkaan päädytty eettisistä syistä (Selin 2014). Kaksi kyselytutkimukseen vastanneista nuorista antoi kielteistä palautetta työstä. Kyselylomakkeista paljastui, että he ovat kokeilleet kannabista aikaisemmin, aikovat kokeilla tulevaisuudessakin ja suhtautuvat kannabikseen myönteisesti, eivätkä sinänsä edes kuuluneet tämän ehkäisevän päihdetyömateriaalin kohderyhmään.

Kannabispäihdekasvatusmateriaalin tarkoitus oli vaikuttaa nuorten kannabisasenteisiin. Kyselytutkimukseen vastanneista opiskelijoista yksitoista koki, että kannabispäihdekasvatusmateriaali vaikutti heidän kannabisasenteeseensa jonkin verran ja yksi nuorista koki, että materiaali vaikutti hänen kannabisasenteeseensa melko paljon. Kannabispäihdekasvatusmateriaalin näkemisen jälkeen nuorista kuudella oli myönteinen kannabisasenne ja kolmellakymmenelläkahdella kielteinen. Tästä voidaan päätellä, että suurella osalla nuorista ei ole kiinnostusta kannabikseen, mutta työ on silti onnistunut herättämään heidän kannabiskriittisyytensä ja saanut heidät ajattelemaan kannabista uusin tavoin. Yhdeksän nuorta oli kokeillut aikaisemmin kannabista, mutta vain neljä nuorista aikoo kokeilla kannabista tulevaisuudessa. On vaikea

sanoa johtuuko kokeiluhaluun muutos kannabispäihdekasvatusmateriaalista, mutta ainakin se antoi nuorille uutta ajateltavaa, mitä tavoiteltiin.

Kannabispäihdekasvatusmateriaalin voidaan siis katsoa päässeensä tavoitteisiinsa tässä suhteessa.

Innovatiivisuus määriteltiin nykyaikaisuudeksi, helposti saatavilla olevuudeksi ja nuoria itseään osallistavaksi menetelmäksi. Kannabispäihdekasvatusmateriaalin voidaan nähdä olevan nykyaikainen, sillä se on sähköisessä muodossa saatavilla internetissä. Kannabispäihdekasvatusmateriaali löytyy internetosoitteesta www.tinyurl.com/kannattaako. Linkki kannabispäihdekasvatusmateriaaliin sijoitettiin Koulutuskeskus Salpauksen opiskelijoiden Moodle-pohjalle Pakkiin ja Päijät-Hämeen alueen pedagogista työtä tekevien henkilöiden käytössä olevaan intranettiin. Lisäksi se lähetettiin sähköpostilla Koulutuskeskus Salpauksen kuraattoreille ja terveydenhoitajille. Kannabispäihdekasvatusmateriaalin markkinointia jatketaan terveydenhoitajan kehittämistehtävän merkeissä syksyn 2014 aikana. Näin ollen kannabispäihdekasvatusmateriaalin voidaan katsoa olevan innovatiivinen.

Kannabispäihdekasvatusmateriaalin pitkän aikavälin tavoitteena oli vähentää kannabiksen käyttöä Koulutuskeskus Salpauksessa opiskelevien nuorten keskuudessa. Tätä tavoitetta ei resurssipulan takia pystytty opinnäytetyössä arvioimaan ja tavoitteen saavuttaminen jää avoimeksi. Tämän tavoitteen todentaminen ei ole jatkossa myöskään oleellista, koska on mahdotonta tutkia, mikä rooli tällä tuotoksella on nuorten kannabiskriittisessä ajattelussa tai kannabistietoisuuden lisääntymisessä. (Salasuo 2011, 11-21; Soikkeli 2011a, 37-57.)

Tavoitteiden saavuttamisen lisäksi eettinen toiminta oli tässä opinnäytetyössä tärkeässä asemassa. 15-25-vuotiaat nuoret elävät herkkää, vaikutuksille altista elämänvaihetta. Vaikka opinnäytetyön tavoitteet haluttiin saavuttaa, eettinen toiminta koettiin kuitenkin työn arvomaailmassa tärkeämmäksi. Siksi kannabispäihdekasvatusmateriaalissa ei esimerkiksi käytetty kokemusasiantuntijoita, joita nuoret olisivat kovasti halunneet kuulla, vaan kaikki esitetty tieto pohjattiin näyttöön. Päähteistä tulisi osata keskustella nuorten kanssa rehellisesti, ilman että he saavat keskustelusta vääriä vaikutteita.

Kokemusasiantuntijoiden käyttö voisi pahimmassa tapauksessa antaa nuorille vääränlaisen kuvan kannabiksen käytöstä. Usein kokemusasiantuntijat kertovat päihteiden käytöstään ja huonosta elämänvaiheestaan, mutta lopettavat tarinansa kaneettiin ”tästä kaikesta olen kuitenkin selvinnyt”. Me emme halunneet antaa nuorille mielikuvaa siitä, että kannabiksen käyttö voi aiheuttaa ikäviä asioita, mutta niistä kuitenkin selviää, koska emme halunneet vähätellä kannabiksen negatiivisia vaikutteita. Tämä on vain yksi esimerkki opinnäytetyössä tehdyistä eettisistä valinnoista, samanlaisia jouduttiin tekemään prosessin aikana useita. (Selin 2014.)

11.2 Jatkotutkimus- ja jatkotoiminta-aiheet

Kannabispäihdekasvatusmateriaalia tehdessä luettiin läpi paljon materiaalia ehkäisevästä päihdetyöstä ja päihdekasvatuksesta Suomessa. Tällä hetkellä Suomessa nuorille annettava päihdekasvatus on vanhanaikaista. Suomessa tarvitaan lisää laaja-alaista tutkimusta, jossa olisi hyvä olla mukana terveydenhuollon ammattilaisia sekä joukkoviestinnän asiantuntijoita, jotta nuorille kohdennettua päihdekasvatusta pystyttäisiin kehittämään oikeaan, nykyaikaisempaan suuntaan. (Salasuo 2011, 11-21.) Hyvä, mutta laaja-alainen jatkotutkimusaihe olisi tutkia millaisia päihdekasvatusmenetelmiä nykyään käytetään ja miten niitä voitaisiin kehittää nykyaikaisemmiksi.

Nuoret itse toivoivat päihdekasvatuksen tapahtuvan jo nuoremmalla iällä. He kokivat, että päihdekasvatuksesta heidän iässään, 15-25-vuotiaana, ei ole yhtä suurta hyötyä kuin mitä siitä olisi heitä nuoremmille henkilöille.

Jatkotutkimuksena voitaisiin myös tutkia minkä ikäiset nuoret hyötyisivät päihdekasvatuksesta eniten. Usein päihdekasvatuksessa katsotaan, että alakouluikäiset ovat liian nuoria kuullakseen päihdekasvatusta, sopivaksi ikäryhmäksi koetaan 15-25-vuotiaat. Nuoret itse toivoivat myös saavansa päihdekasvatusta pidemmän aikaa ja enemmän yhdellä kertaa, jotta he voisivat saavuttaa syvemmän tietoisuuden tason. He kokivat, että nykyisin annettu päihdekasvatus on lyhytkestoista, tietosisällöltään kevyttä ja usein toistuvaa. Päihteistä saa useasta eri lähteestä tietoa usein, mutta vähän, minkä he eivät koe oikeasti olevan hyödyllistä ja päihdetietoutta lisäävää. Jatkotutkimuksissa

voitaisiin tutkia myös sitä miten paljon tietoa olisi hyödyllistä antaa kerralla aiheesta. Usein uutta aihetta opetellessa katsotaan, että ihmiselle jää mieleen vain 3-4 tärkeintä asiaa aiheesta.

Avoimien kysymysten vastauksista ilmeni myös, että nuoret toivoivat saavansa tietoa muistakin päihteistä kuin vain kannabiksesta. Hyvä jatkotoiminta-aihe voisi siis olla innovatiivisien päihdekasvatusmateriaalien luominen nuorille muistakin päihteistä kannabiksen lisäksi. Nuorista sai sen käsityksen, että kannabis on heille jo jonkin verran tutumpi aihe, verrattuna muihin päihteisiin ja siksi he kaipasivat tietoa mieluummin muista päihteistä. Kannabismyönteiset nuoret kaipasivat mieluummin tietoa muista päihteistä, sillä he eivät halunneet, että heidän hyväksi kokemaansa päihdettä kritisoitiin. Nuoret toivoivat kannabispäihdekasvatusmateriaalilta myös enemmän kuvia. Materiaalin vetoavuuden lisäksi hyvä jatkotoiminta-aihe olisi kuvien lisääminen kannabispäihdekasvatusmateriaaliin.

Jatkokehittelyehdotuksena ehdotetaan myös kannabispäihdekasvatusmateriaalin levittämistä muualle, niin nuorille, heidän parissaan työskenteleville aikuisille kuin nuorten vanhemmillekin. Kannabispäihdekasvatusmateriaalista ei ole hyötyä kenellekään, jos sitä ei käytetä tarkoituksiinsa. Opinnäytetyön tekijät aikovat terveydenhoitajan kehittämistehtävänään markkinoida kannabispäihdekasvatusmateriaalia, jotta siitä tulisi paremmin tunnettu ehkäisevän päihdetyön työkalu.

LÄHTEET

Alho, H., Aalto, M., Eskola, K., Hytinantti, T., Jousilahti, P., Kahila, H., Kivitie-Kallio, S., Lapatto-Reiniluoto, O., Lillsunde, P., Niemelä, S., Seppä, K., Tacke, U., Tammi, T. & Vormaa, H. 2012. Huumeongelman hoito käypä hoito – suositus. [viitattu 28.5.2014] Saatavissa:

<http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituks/suositus;jsessionid=7E411AEB12BFD91CA178772052A1D01C?id=hoi50041&versio=pdf>

Aula, P., Matikainen, J. & Villi, M. 2008. Verkko yhteiskunnallisena tilana. Teoksessa Aula, P., Matikainen, J. & Villi, M. (toim.) Verkkoviestintäkirja, 9-21. Helsinki: Yliopistopaino.

Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus. 2014. [viitattu 8.6.2014] Saatavissa:

http://www.emcdda.europa.eu/publications/searchresults?action=list&type=PUBLICATIONS&SERIES_PUB=w36&CFID=9394423&CFTOKEN=3d11df73ffae9c5e-5AFE163C-D80B-241A-ED6406F140D67104&jsessionid=3830afbe64e903b99727337e3c3e68627812

Fabritius, C. & Salaspuro, M. 2003. Kannabis päihteenä. Teoksessa Salaspuro, M., Kiianmaa, K. & Seppä, K. (toim.) Päihdelääketiede. Jyväskylä: Kustannus Oy Duodecim, 453-457.

Forsell, M., Virtanen, A., Jääskeläinen, M., Alho, H. & Partanen, A. 2010. Huumetilanne Suomessa 2010. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 40/2010. Helsinki: Yliopistopaino. [viitattu 8.6.2014] Saatavissa:

<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/979ec427-0e86-4a05-84ba-21cef2c40200>

Griffin, K., Gronewold, E., Macaulay, A., West, T. & Williams, C. 2005. Efficacy of a Drug Prevention CD-ROM Intervention for Adolescents. Substance Use & Misuse. 2005, Vol. 40 Issue 6, 869-877. [viitattu 19.1.2014] Saatavissa:

<http://faculty.plattsburgh.edu/katherine.dunham/205s12article.pdf>

Hakkarainen, P. & Metso, L. 2009. Joit Use of Drugs and Alcohol. European Addiction Research vol. 15.

Hakkarainen, P., Metso, L. & Salasuo, M. 2011. Hamppuikäpolvi, sekakäyttö ja doping - Vuoden 2010 huumeikyselyn tuloksia. Yhteiskuntapolitiikka-lehti 4/2011. [viitattu 5.1.2014] Saatavissa: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/2ecefbd-b807-44d8-b51d-81dc63d09f01>

Hillbom, M. 2003. Huumeet ja aivokomplikaatiot. Teoksessa Salaspuro, M., Kiianmaa, K. & Seppä, K. (toim.) Päihdelääketiede. Jyväskylä: Kustannus Oy Duodecim, 520-524.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Holapainen, A. 2003. Päihdeongelma ja sosiaalinen syrjäytyminen. Teoksessa Salaspuro, M., Kiianmaa, K. & Seppä, K. (toim.) Päihdelääketiede. Jyväskylä: Kustannus Oy Duodecim, 257-264.

Huttunen, M. 2013. Skitsofrenia (F20). Lääkärikirja Duodecim. Terveyskirjasto. [viitattu 11.2.2014] Saatavissa: http://www.terveyskirjasto.fi/kotisivut/tk.koti?p_artikkeli=dlk00148

Huumausainelaki 373/2008 [viitattu 19.1.2014] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080373?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Huumausainelaki>

Huumeongelma Euroopassa, Vuosiraportti 2012. Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus. [viitattu 8.6.2014] Saatavissa: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/annual-report/2012>

Jämsä, A. 2014. Marihuana lailliseksi? 20.1.2014. Yle-uutiset. [viitattu 7.6.2014] Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/marihuana_lailliseksi/7040727

Kannabis laillistettiin Coloradossa ja Washingtonissa. 2012. Helsingin Sanomat. 8.11.2012. [viitattu 5.1.2014] Saatavissa: <http://www.hs.fi/paivanlehti/ulkomaat/Kannabis+laillistettiin+Coloradossa+ja+Washingtonissa/a1352267308305>

Kouluterveyskysely 2013. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [viitattu 9.6.2014] Saatavissa: <http://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja->

asiantuntijatyö/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset/tulokset-alueittain/etela-suomi/paijat-hame

Koulutuskeskus Salpaus. 2014. Koulutuskeskus Salpauksen internetsivut. [viitattu 29.6.2014] Saatavissa: <http://www.salpaus.fi/Sivut/default.aspx>

KvantiMOTV 2010. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [viitattu. 14.5.2014] Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>

Lahden kaupunki. 2014a. Opiskelijaterveydenhuolto. [viitattu 17.1.2014] Saatavissa: <http://www.lahti.fi/www/cms.nsf/pages/7094FAA93FEE0B85C2256E7F004147A2>

Lahden kaupunki. 2014b. Opiskelijaterveydenhuollon yhteystiedot [viitattu 17.1.2014] Saatavissa: <http://www.lahti.fi/www/cms.nsf/pages/FED93172DAB8C1ECC2257AA9002C3B98>

Laine, P. & Korpi, E. R. 2012. Kannabis tulee kaapista. Suomen lääkärilehti vol. 67, nro. 6. [viitattu 13.5.2014] Saatavissa: <http://www.fimnet.fi/aineistot.phkk.fi/cgi-cug/brs/artikkeli.cgi?docn=000037075>

Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998 [viitattu 19.1.2014] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980630?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Laki%20ammatillisesta%20koulutuksesta%2021.8.1998%2F630>

Läkelaki 395/1987 [viitattu 19.1.2014] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870395?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=L%20C3%A4%20C3%A4kelaki%2010.4.1987%2F395>

Metso, L., Winter, T. & Hakkarainen, P. 2012. Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet – Huumeaiheiset väestökyselyt Suomessa 1992-2010. Tampere: Juvenes Print – Tampereen yliopistopaino.

Mielonen, S. & Tommola, R. 2013. Terveystajaja. Lahden kaupunki.
Haastattelu 10.10.2013.

Murtorinne, R. 2014. Opiskelupalveluiden johtaja. Koulutuskeskus Salpaus.
Tiedoksianto 14.2.2014.

Mäkinen, J. 2010. Systematic search and evaluation of published scientific research: implications for schizophrenia research. [viitattu 14.5.2014] Saatavissa: <http://herkules.oulu.fi/isbn9789514262838/isbn9789514262838.pdf>

Nikunen, H. 2013. Lahti on kannabisomavarainen. Etelä-Suomen Sanomat
11.4.2013.

Nurmela, J. 2008. Suomalaisten tieto- ja viestintätekniikan käyttö – sosiologisia näkökulmia verkkoviestintään. Teoksessa Aula, Matikainen & Villi (toim.)
Verkkoviestintäkirja. Helsinki: Yliopistopaino, 43-67.

Pirskanen, M. 2007. Nuorten päihitteettömyyden edistäminen – Varhaisen puuttumisen malli koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon. Väitöskirja. Kuopion yliopiston yhteiskuntatieteellinen tiedekunta.

PowerPoint. 2014. Microsoft Office –ohjelmisto. [viitattu 6.1.2014] Saatavissa: <http://office.microsoft.com/fi-fi/microsoft-powerpoint-diaesitysohjelmisto-FX010048776.aspx>

Preventiimi. 2014. Nuorisolaan ehkäisevän päihdetyön osaamiskeskus. [viitattu 24.6.2014] Saatavissa: <http://www.preventiimi.fi/>

Prezi – ideas matter. 2014. [viitattu 6.1.2014] Saatavissa: <http://prezi.com/>

Puuronen, A. (toim.) 2006. Terveystaju – Nuoret, politiikka ja käytäntö. Tampereen yliopistopaino.

Puuronen, A. 2011. Tupakkavalistusta 2000-luvulla. Teoksessa Soikkeli, M., Salasuo, M., Puuronen, A. & Piispa, M. Se toimii sittenkin – kuinka päihdevalistuksesta saa selvää. Helsinki: Unigrafia, 31-36.

Puuronen, A. 2012. Ei pala, palaa, ei pala... Laadullinen tutkimus nuorten tupakoimattomuuden edistämisestä. Nuorisotutkimusseuran/
Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 126. Hakapaino, Helsinki.

Pylkkänen, S., Viitanen, R. & Vuohelainen, E. 2009. Mitä on nuorisoalan ehkäisevä päihdetyö? Laadukkaan päihdekasvatuksen tukimateriaali. Preventiimi. [viitattu 26.6.2014] Saatavissa:
http://www.minedu.fi/opencms/opencms/handle404?exporturi=/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoitus/ennaltaehkaeisevae_paeihde-_ja_huumetyoe/liitteet/Mitx_on_nuorisoalan_ehkxisevx_pxihdetyx.pdf

Raitasalo, K., Huhtanen, P., Miekkala, M. & Ahlström, S. 2012. Nuorten päihteiden käyttö Suomessa 1995-2011. ESPAD –tutkimusten tulokset. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 59/2012. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. [viitattu 8.6.2014] Saatavissa:
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90828/URN_ISBN_978-952-245-735-6.pdf?sequence=1

Raittiustyölaki 828/1982 [viitattu 19.1.2014] Saatavissa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1982/19820828?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=raittiuusty%C3%B6laki>

Rikoslaki 39/1889 [viitattu 19.1.2014] Saatavissa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Rikoslaki%2019.12.1889%2F39>

Rönkä, S & Virtanen, A. 2009. Huumetilanne Suomessa 2009 – raportti: uusin tieto, uusimmat kehityssuuntaukset ja erityisteemat huumeista: huumevuosiraportti EMCDDA:lle/Kansallinen huumaussaineiden seurantakeskus. Helsinki: Yliopistopaino.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere:

Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. [viitattu 27.5.2014]

Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>

Salasuo, M. 2011. Vaikuttamisen keinot. Teoksessa Soikkeli, M., Salasuo, M., Puuronen, A. & Piispa, M. Se toimii sittenkin – kuinka päihdevalistuksesta saa selvää. Helsinki: Unigrafia, 11-21.

Selin, A. 2014. Rakkaudesta kannabikseen – Kuinka nuoret suhtautuvat kannabikseen ja miten ottaa se puheeksi? –luento. Kannabisfoorumi 18.3.2014.

[viitattu 28.9.2014] Saatavissa:

<https://www.nal.fi/fi/nuorten+asunnottomuuden+ennaltaehkaisyhanke/materiaalit/koulutusmateriaalit/>

Seppälä, P. & Mikkola, T. 2004. Huumeet Internetissä ja nuorisokulttuureissa. Havainnot huumeiden merkityksistä ja riskikäsitteistä käyttäjäpiireissä. STAKES. Raportteja 287. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino Oy.

Seppälä, P. 2003. Havainnot huumeista: Tutkimus uusien huumeilmiöiden varhaisena tunnistajana. STAKES. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino Oy.

Soikkeli, M. 2011a. Joukkoviestinnän tutkimuksen näkökulma: miten ja mihin viesti vaikuttaa. Teoksessa Soikkeli, M., Salasuo, M., Puuronen, A. & Piispa, M. Se toimii sittenkin – kuinka päihdevalistuksesta saa selvää. Helsinki: Unigrafia, 37-57.

Soikkeli, M. 2011b. Päihdekasvatus, ehkäisevä päihdetyö ja koulu. Teoksessa Soikkeli, M., Salasuo, M., Puuronen, A. & Piispa, M. Se toimii sittenkin – kuinka päihdevalistuksesta saa selvää. Helsinki: Unigrafia, 23-29.

Soikkeli, M. 2011c. Vuorovaikutustaidot avaavat kanavat. Teoksessa Soikkeli, M., Salasuo, M., Puuronen, A. & Piispa, M. Se toimii sittenkin – kuinka päihdevalistuksesta saa selvää. Helsinki: Unigrafia, 67-69.

Soikkeli, M & Warsell, L. 2013. Laatutähteä kiertämässä. Ehkäisevän päihdetyön laatukäsikirja. Tampere: Juvenes Print. [viitattu 29.6.2014] Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104420/KID2013_021_verkkojulkaisu.pdf?sequence=1

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Terveys 2015 –kansanterveysohjelma. [viitattu 29.6.2014] Saatavissa:

http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/terveys2015

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2014. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma Kaste. [viitattu 29.6.2014] Saatavissa:

http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/kaste

Stakes (Sosiaali- ja terveystieteen tutkimus- ja kehittämiskeskus). 2006. Ehkäisevän päihdetyön laatuvaatimukset. Helsinki: Stakes. [viitattu 24.6.2014] Saatavissa:

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75223/laatuvaatimukset_tavoittelemassa1.pdf?sequence=1

Stakes (Sosiaali- ja terveystieteen tutkimus- ja kehittämiskeskus). 2007. Ehkäisy ja hoito. Laadukkaan päihdetyön kokonaisuus. Helsinki: Painet. [viitattu 29.6.2014] Saatavissa:

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77209/Ehk%C3%A4isy_ja_hoito.pdf?sequence=1

Strand, T. 2011. Ehkäisevä päihdetyö Suomessa 2011 : missä mennään, minne haluamme? Raportti / Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitos no. 37

Tanhua, H., Virtanen, A., Knuuti, U., Leppo, A. & Kotovirta, E. 2011.

Huumetilanne Suomessa 2011. Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 62/2011. Tampere: Juvenes Print – Tampereen yliopistopaino Oy. [Viitattu: 14.5.2014] Saatavissa: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7b3a668f-2958-4d9d-bd6f-a57a176cb0ec>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [viitattu 26.8.2014] Saatavissa:

http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_verkkoversio040413.pdf.pdf#overlay-context=fi/ohjeet-ja-julkaisut.

Ulrich, T. & Seppä, K. 2010. Tutkimustieto kyseenalaistaa asenteet kannabikseen. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. [viitattu 19.11.2013] Saatavissa:

http://www.duodecimlehti.fi/web/guest/arkisto?p_p_id=Article_WAR_DL6_Artic

[leportlet&p_p_action=1&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&viewType=viewArticle&tunnus=duo98545](#)

Uruguay laillisti kannabiksen. 2013. Helsingin Sanomat. 11.12.2013. [viitattu 5.1.2014] Saatavissa: <http://www.hs.fi/ulkomaat/a1386728398813>

Valtioneuvoston asetus huumausaineina pidettävistä aineista, valmisteista ja kasveista 543/2008. [viitattu 5.1.2014] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080543>

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011 [viitattu 19.1.2014] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110338>

Varjonen, V., Tanhua, H. & Forsell, M. 2014. Huumetilanne Suomessa 2013. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 5/2014. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. [viitattu 8.6.2014] Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114862/URN_ISBN_978-952-302-123-5.pdf?sequence=1

Varjonen, V., Tanhua, H., Forsell, M. & Perälä, R. 2012. Huumetilanne Suomessa 2012. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 75/2012. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. [viitattu 8.6.2014] Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/103121/THL_RAPO75_2012_7.6.13.pdf?sequence=1

Virtanen, A. 2013. Toistasataa nuorta ei pääse armeijaan kannabiksen käytön takia. Helsingin Sanomat 5.11.2013. [viitattu 19.11.2013] Saatavissa: <http://www.hs.fi/kotimaa/Toistasataa+nuorta+ei+p%C3%A4%C3%A4se+armeija+an+kannabiksen+k%C3%A4yt%C3%B6n+takia/a1383622862759>

Yleinen suomalainen asiasanasto YSA. 2014. [viitattu 10.2.2014] Saatavissa: <http://onki.fi/fi/browser/overview/ysa#/www.ysa.fi/onto/ysa/Y101524>

LIITTEET

LIITE 1. Tiedonhakutaulukko

LIITE 2. Kyselylomake sähköisen tuotoksen sisällöstä

LIITE 3. Kyselylomake kannabisasenteiden määrittelemiseksi sähköisen esityksen jälkeen

LIITE 4. Tutkimuslupa

LIITE 5. Ensimmäisen kyselytutkimuksen tulokset

LIITE 6. Toisen kyselytutkimuksen tulokset

LIITE 1: Tiedonhakutaulukko

Haun ajan-kohta	Tieto-kanta	Haku-termit	Hakutulos/oitettu	Valitut tiedon lähteet
28.5.14	Medic	kannabis	19/6	<p>Laine, P. & Korpi, E. R. 2012. Kannabis tulee kaapista. Suomen lääkärilehti vol. 67, nro. 6 s. 417-421.</p> <p>Metso, L., Winter, T. & Hakarainen, P. Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet: huumeaiheiset väestökyselyt Suomessa 1992-2010.</p> <p>Ulrich, T. & Seppä, K. 2010. Tutkimustieto kyseenalaistaa asenteet kannabikseen. Duodecim vol 126, nro 2, s. 121-122</p> <p>Mäkinen, J. 2010. Systematic search and evaluation of published scientific research: implications for schizophrenia research. s. 31-32.</p> <p>Rönkä, S. 2009. Huumetilanne Suomessa 2009: uusin tieto, uusimmat kehityssuuntaukset ja erityisteemat huumeista. huumevuosiraportti EMCDDA:lle/Kansallinen huumausaineiden seurantakeskus.</p>

				<p>Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos.</p> <p>Alho, H., Aalto, M., Eskola, K., Hytinantti, T., Jousilahti, P., Kahila, H., Kivitie-Kallio, S., Lapatto-Reiniluoto, O., Lillsunde, P., Niemelä, S., Seppä, K., Tacke, U., Tammi, T. & Vorma, H. 2012. Huumeongelman hoito käypä hoito –suositus. Saatavissa: http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituks/suositus;jsessionid=7E411AEB12BFD91CA178772052A1D01C?id=hoi50041&versio=pdf</p>
28.5.14	Medic	huumeet	53/2	<p>Forsell, M. 2010. Huumetilanne Suomessa 2010: uusien tietojen, uusimmat kehityssuunnaukset ja erityisteemat huumeista. huumevuosiraportti EMCDDA:lle/Kansallinen huumeaineiden seuranta-keskus. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos.</p> <p>Tanhua, H., Virtanen, A., Knuuti, U., Leppo, A. & Kotovirta, E. 2011. Huumetilanne Suomessa 2011. Raportti 62/2011. THL. Juvenes Print: Tampere. Saatavissa: http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7b3a668f-2958-4d9d-bd6f-a57a176cb0ec</p>
28.5.14	Medic	terveyspalvelut	33/1	<p>Pirskanen, M. 2007. Nuorten</p>

		AND nuoret		päihteettömyyden edistäminen: varhaisen puuttumisen malli koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon. Kuopion yliopisto. yhteiskuntatieteet. nro. 140. 132s. + liitteet
28.5.14	Medic	huume* AND nuoret	10/1	Raitasalo, K., Huhtanen, P., Miekkala, M. & Ahlström, S. 2012. Nuorten päihteiden käyttö Suomessa 1995-2011: ESPAD tutkimuksen tulokset. Raportti/Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos, Helsinki. nro. 59. s.132
28.5.14	Medic	ehkäisevä päihdetyö	23/1	Strand, T. 2011. Ehkäisevä päihdetyö Suomessa 2011 : missä mennään, minne haluamme? Raportti / Terveysten ja hyvinvoinnin laitos no. 37
19.1.14	China 1	health promotion AND adolescence AND drug AND prevention AND media	5/1	Efficacy of a Drug Prevention CD- ROM Intervention for Adolescents. Substance Use & Misuse. 2005, Vol. 40 Issue 6, 869-877.

Kuvio 7. Tiedonhankinnan kuvaus

LIITE 2. Kyselylomake sähköisen tuotoksen sisällöstä

1. Millaisen päihdevalistuksen koet toimivaksi? *Ympyröi jokaiselta riviltä yksi (1) sinun mielipidettäsi kuvaava vastausvaihtoehto.*

I	a) tuomitseva	b) salliva
II	a) shokeeraava	b) kaunisteltu
III	a) saarnaava	b) rento
IV	a) puolueeton	b) puolueellinen
V	a) humoristinen	b) vakava
VI	a) tietoon painottuva	b) kuvitukseen painottuva
VII	a) realistinen	b) vääristelty
VIII	a) herättelevästi esitetty	b) tyhjentävästi esitetty

2. Mitä haluat tietää kannabiksesta? *Rastita yksi (1) tai useampi vastausvaihtoehto.*

I ☐ Kannabiksen koostumus

II ☐ Käyttötavat ja -syyt

III ☐ Kannabiksen historia

IV ☐ Vaikutukset psyykkiseen hyvinvointiin

V ☐ Vaikutukset fyysiseen hyvinvointiin

VI ☐ Vaikutukset sosiaaliseen elämään

VII ☐ Rikollisuus ja lainsäädäntö

VIII ☐ Tilastotietoa kannabiksesta

IX ☐ Joku muu, mikä?: _____

3. Mitä muuta haluaisit päihdekasvatusmateriaalista löytyvän? *Vastaa omin sanoin.*

Kiitos vastauksestasi! 😊

LIITE 3. Kyselylomake kannabisasenteiden määrittelyä varten sähköisen esityksen jälkeen

1. Muuttuiko asenteesi kannabista kohtaan päihdekasvatusmateriaalin näkemisen jälkeen? *Rastita se vastausvaihtoehto, joka pätee sinuun.*

A) ☐ Asenteeni muuttui hyvin paljon

B) ☐ Asenteeni muuttui melko paljon

C) ☐ Asenteeni muuttui jonkin verran

D) ☐ Asenteeni säilyi ennallaan

Jos vastasit ”Asenteeni säilyi ennallaan”, perustele vastauksesi:

2. Millainen on kannabisasenteesi päihdekasvatusmateriaalin näkemisen jälkeen? *Rastita se vastausvaihtoehto, joka pätee sinuun. Tässä myönteinen tarkoittaa positiivista suhtautumista kannabikseen ja kielteinen negatiivista suhtautumista.*

A) ☐ Myönteinen

B) ☐ Kielteinen

3. Oletko kokeillut kannabista aikaisemmin? *Rastita se vastausvaihtoehto, joka pätee sinuun.*

A) ☐ Kyllä, olen kokeillut kannabista aikaisemmin

B) ☐ Ei, en ole kokeillut kannabista aikaisemmin

4. Aiotko tulevaisuudessa kokeilla kannabista? *Rastita se vastausvaihtoehto, joka pätee sinuun.*

A) ☐ Kyllä, aion kokeilla tulevaisuudessa kannabista

B) ☐ Ei, en aio kokeilla kannabista tulevaisuudessa

C) ☐ En osaa sanoa

5. Jos sinulla olisi kavereita, jotka polttavat kannabista, aiotko...
Rastita se vastausvaihtoehto, joka pätee sinuun.

A) ☐ ...kannustaa heitä käyttämään kannabista

B) ☐ ...estellä heidän kannabiksen käyttöönsä

C) ☐ ...olla ottamatta asiaan mitään kantaa

6. Millainen päihdekasvatusmateriaali oli mielestäsi? *Ympyröi jokaiselta riviltä yksi (1) sinun mielipidettäsi kuvaava vastausvaihtoehto.*

I	a) tuomitseva	b) salliva
II	a) shokeeraava	b) kaunisteltu
III	a) saarnaava	b) rento
IV	a) puolueeton	b) puolueellinen
V	a) humoristinen	b) vakava
VI	a) tietoon painottuva	b) kuvitukseen painottuva
VII	a) realistinen	b) vääristelty
VIII	a) herättelevästi esitetty	b) tyhjentävästi esitetty

7. Voit antaa palautetta ja kehitysideoita kannabiksesta kertovaa päihdekasvatusmateriaaliamme varten. Saamme sinulta arvokasta tietoa esityksemme jatkokehittelyä varten, joten mielipiteesi on meille tärkeä. *Vastaa omin sanoin.*

Kiitos vastauksistasi! ☺

LIITE 4. Tutkimuslupa

 PÄIJÄT-HÄMEEN KOULUTUSKONSERNI		Tutkimus-/kyselylupa-anomus	1 (2)
Ohjeet: PHKK-johtoryhmä 7.1.2013 asia 11.			
1. Yhteyshenkilö	Nimi Heidi-Maria Helander, Jenni Karkkula, Liina Talvala Organisaatio Lahden ammattikorkeakoulu		
	Puhelin [redacted] (Jenni Karkkula) Sähköposti jenni.karkkula@student.lamk.fi		
2. Tutkimuksen tarkoitus Mihin tarkoitukseen ja mitä tietoa kerätään, missä julkaistaan	Tutkimuksen tarkoitus on kerätä tietoa nuorten kannabisasenteista, kannabistiedosta sekä siitä millainen työ/esitys/mainos vetoaa heihin. Tietoa kerätään, jotta osaamme tehdä mahdollisimman paljon nuoriin vetoavan esityksen, joka tulisi herättelemään heidän ajatuksiaan kannabiksesta, muuttamaan heidän kannabisasenteitaan, lisäämään kannabistietoisuutta ja saavuttamaan mahdollisimman suuren yleisön. Tutkimusten tuloksia hyödynnetään esityksemme tekemisessä, ja ne julkaistaan kirjallisessa opinnäytetyössämme. Kaikki lomakkeet täytetään nimettöminä ja vapaaehtoisesti, tutkimuksessa ei kerätä mitään opiskelijoiden henkilötietoja. Opiskelijoita ei siis voi tunnistaa vastausaineistosta.		
3. Menetelmä/väline esim. Webropol-kysely, haastattelu	Tiedot kerätään manuaalisesti kyselylomakkeilla Koulutuskeskus Salpauksessa. Opiskelijoiden yhteystietoja ei tarvita, kyselylomakkeet toimitetaan opiskelijoille täytettäväksi kouluun, mahdollisesti ennen jonkin oppitunnin alkua, miten sitten sovitaankin opettajien ja Susanna Salmen kanssa.		
4. Aikataulu esim. valmis arvioitu pvm	Lomakkeisto Teemme kolme (3) kyselylomaketta, joiden arvioitu valmistumispäivämäärä on tammi-helmikuussa. Vastaajien/haastateltavien määritys Haastateltavat on määritellään tammi-helmikuussa yhdessä koulutuskeskus Salpauksen opiskelijatoiminnan koordinaattorin Susanna Salmen kanssa. Kyselyn/haastattelun toteutus Ensimmäinen kysely toteutetaan tammi-helmikuussa, toinen ja kolmas kysely kevään 2014 aikana, toinen ennen esityksemme julkistamista ja kolmas sen jälkeen. Raportointi Raportointiosuus tulee luultavasti valmistumaan syksyllä 2014.		
5. Laajuus esim. montako kysymystä ja minkätyyppisiä	Olemme tällä hetkellä suunnitelleet, että kolmessa kyselylomakkeessamme on yhteensä kahdeksan kysymystä. Ensimmäisessä lomakkeessa kaksi ja kahdessa jälkimmäisessä kummassakin kolme. Kysymysten lukumäärä voi tutkimuksen edetessä vielä muuttua, lomakemäärä ei kuitenkaan enää muutu. Kysymyksillä pyritään selvittämään millainen sähköinen esitys on nuorten mielestä vetoava, millaisia heidän kannabistietoutensa ja -asenteensa ovat ja vaikuttiko tuotoksemme niihin. Tutkimus on siis laadullinen ja ei siten vaadi kovin suurta otantaa.		
6. Kohderyhmä Kohderyhmän määrittely: koko konsernin henkilöstö, tietyn tulosalueen henkilöstö, tiimi tai muu rajattu ryhmä. Kohderyhmän koko ja mahdollisen otannan kuvaus.	Tutkimuksen kohderyhmä ovat 15-18-vuotiaat Koulutuskeskus Salpauksessa ammatillista tutkintoa opiskelevat nuoret. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Otannan määrittelyyn saadaan apua Susanna Salmelta, jolla on tiedossa mahdollisia luokkia, joille tutkimusta voisi toteuttaa. Otannaksi on suunniteltu kahta tai kolmea luokkaa Koulutuskeskus Salpauksesta, otanta siis noin 30 oppilasta, riippuen luokkien suuruuksista.		
7. Arkistointi Aineiston suojaus ja	Kyselylomakkeet tuhoetaan niiden käsittelyn jälkeen.		

Kuva 22. Tutkimuslupa, osa 1/2

**PÄIJÄT-HÄMEEN
KOULUTUSKONSERNI**

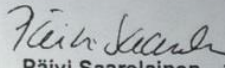
Tutkimus-/kyselylupa-anomus 2 (2)

säilytystapa 8. Sisäiset kyselyt/ haastattelut: Resurssitarve, kuka tekee	Tarkoitus Lomakkeet Vastaajalistat/haastateltavat henkilöt tai ryhmät Raportti
---	---

☒ Noudatan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisemia hyvän tieteellisen käytännön menettelytapoja (http://www.tenk.fi/hyva_tieteellinen_kaytanto/Hyva_Tieteellinen_FIN.pdf).

Lahti
paikka

21.1.2014
päiväys

Päivi Saarelainen, rehtori
Allekirjoitus janimenselvennös

Tutkimuksesta/kyselystä tiedottaminen: myönnetystä tutkimusluvasta lähetetään kopio Viestintä- ja markkinointipalveluihin viestintäsuunnittelija Silja Häikiölle

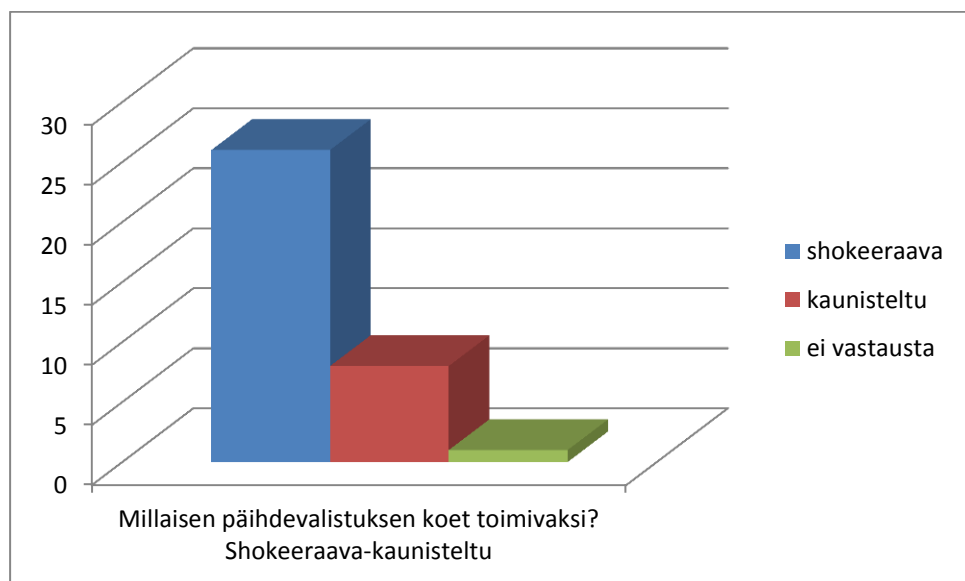

Kuva 23. Tutkimuslupa, osa 2/2

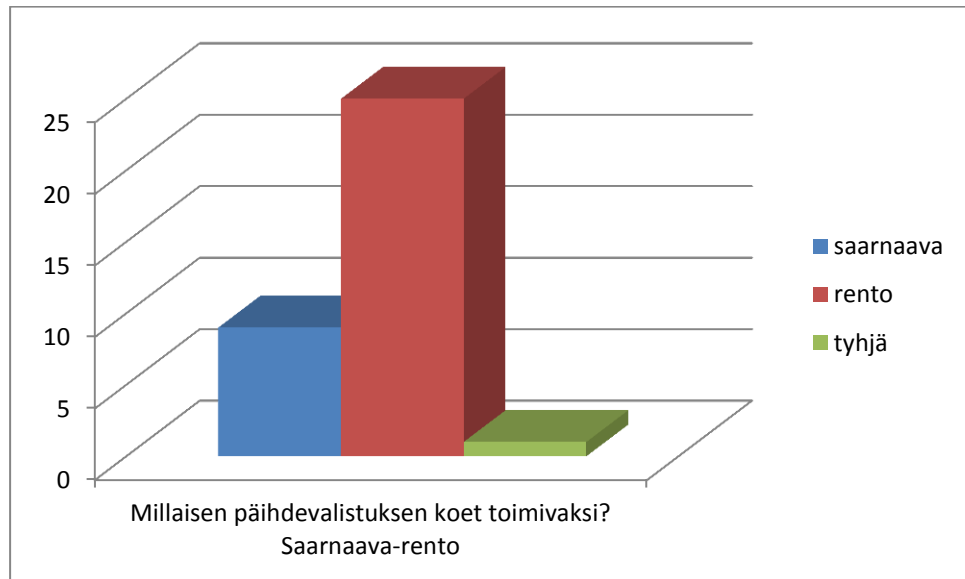
LIITE 5. Suunnitteluvaiheen kyselylomakkeen tulokset

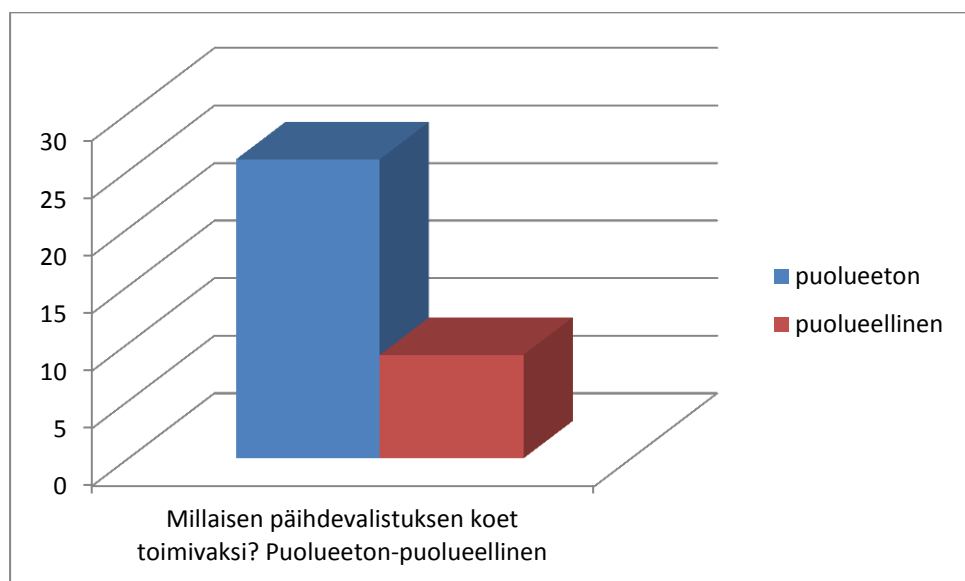
Kuvio 8. Millaisen päihdevalistuksen koet toimivaksi? Tuomitseva-salliva

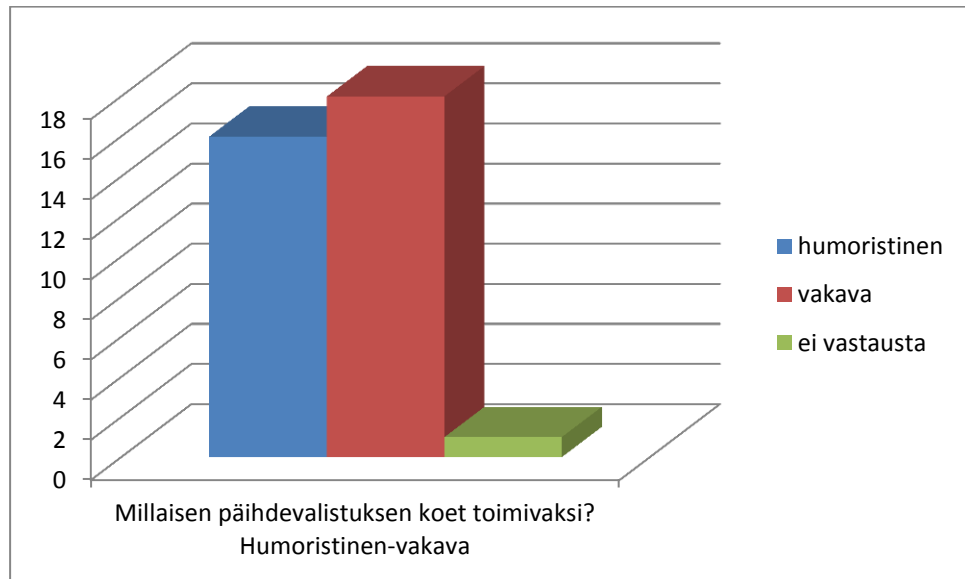
Kuvio 9. Millaisen päihdevalistuksen koet toimivaksi? Shokeeraava-kaunisteltu

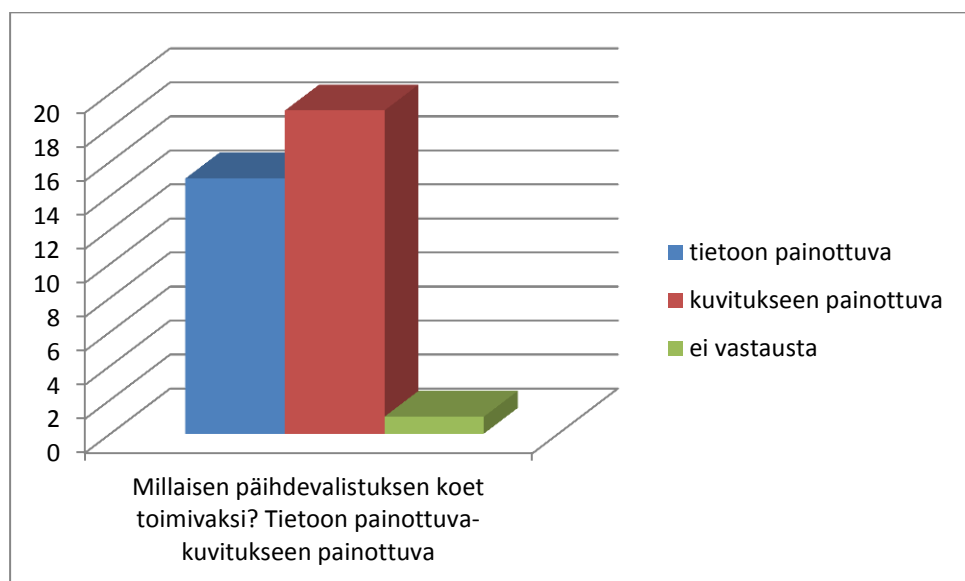
Kuvio 10. Millaisen päihdevalistuksen koet toimivaksi? Saarnaava-rento

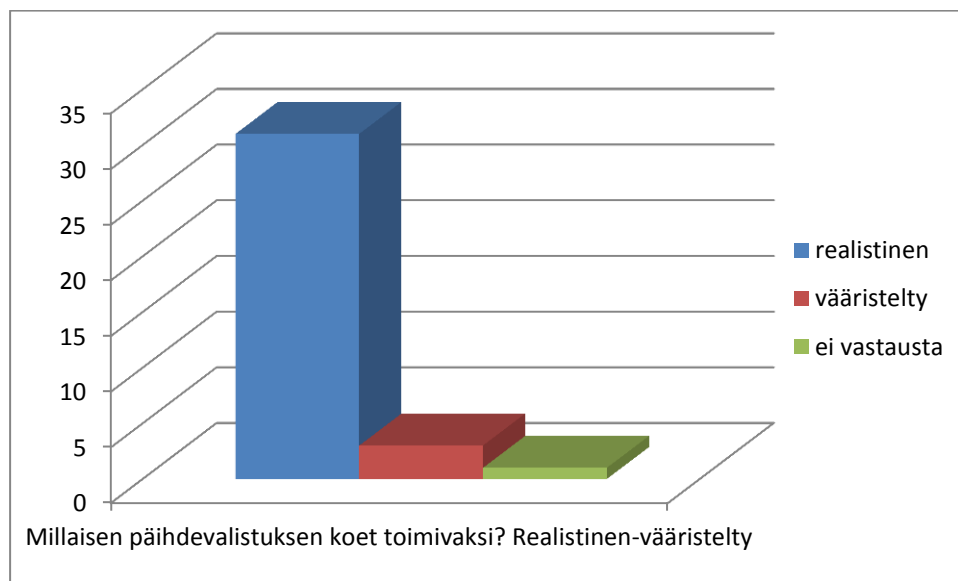
Kuvio 11. Millaisen päihdevalistuksen koet toimivaksi? Puolueeton-puolueellinen

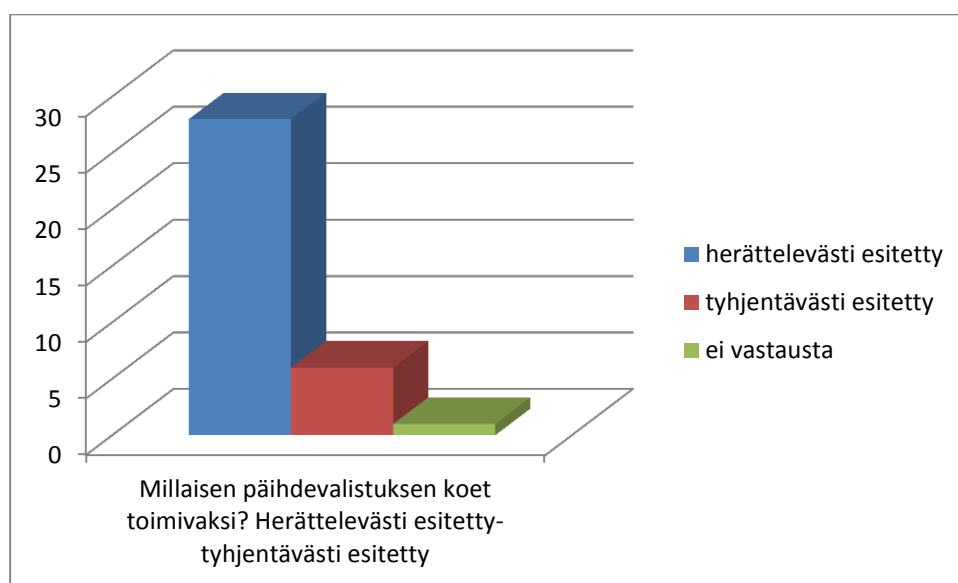
Kuvio 12. Millaisen päihdevalistuksen koet toimivaksi? Humoristinen-vakava

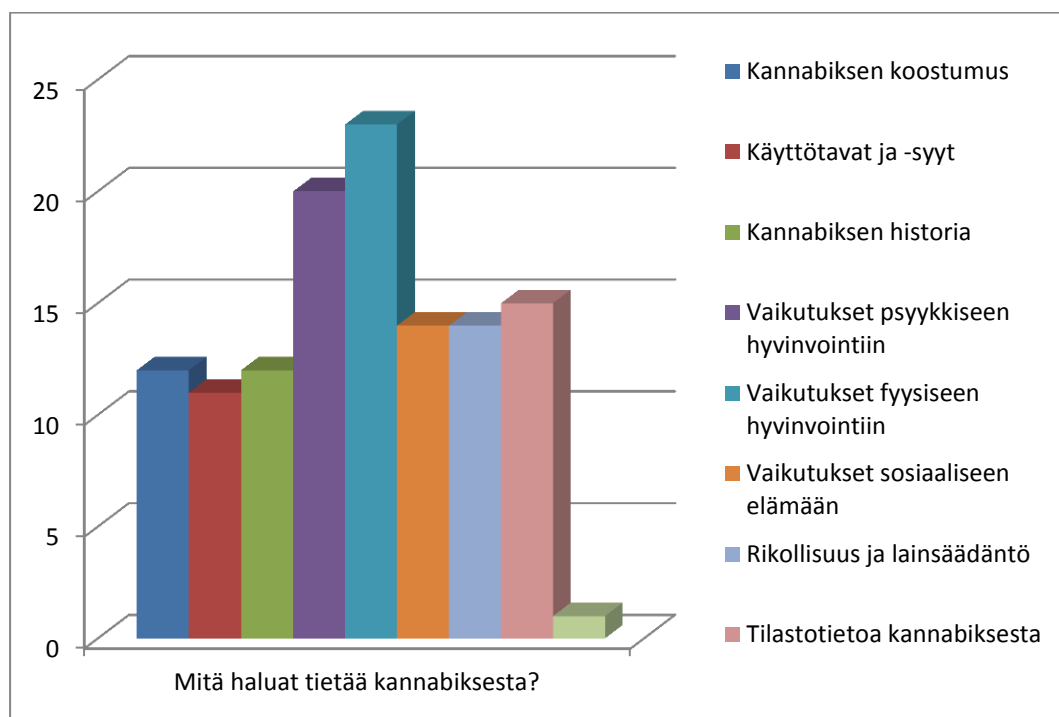
Kuvio 13. Millaisen päihdevalistuksen koet toimivaksi? Tietoon painottuva-kuvitukseen painottuva

Kuvio 14. Millaisen päihdevalistuksen koet toimivaksi? Realistinen-vääristelty

Kuvio 15. Millaisen päihdevalistuksen koet toimivaksi? Herättelevästi esitetty-tyhjentävästi esitetty

Kuvio 16. Mitä haluat tietää kannabiksesta?

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu
”Valistuksen pitäisi olla realistista molemminpuolin. EI tuomita vaan informoida. Antaa tietoa aineesta (muutkin kuin kannabis)”	Päihdekasvatuksen tulee olla realistista, puolueetonta ja tietopainotteista.
”Hyviä ja huonoja puolia, mutta myöskin paljon hyviä tietoja kasvatuksen menetelmistä ja aineista”	Päihdekasvatuksen tulee olla tietopainotteista ja sisältää tietoa sekä hyvistä että huonoista puolista.
”Kuvia päihteidenkäytön tuomista haitoista ja vaikutuksista”	Päihdekasvatuksessa tulee käyttää kuvia päihdehaittojen havainnollistamiseksi.
”Kannabiksen hyödyistä, koska siinä on myös hyviä puolia kuin pahojakin. (Jotkut ihmiset esim. tarviavat niitä	Päihdekasvatuksessa tulee kertoa myös päihteiden hyvistä puolista.

kivun lievitykseen)”	
”Enemmän kerralla. Kuvia, tietoja, painavasti sanottuna. Ei vähän tietoa ja usein, vaan kerralla kunnolla, mitään pois jättämättä ja vakavasti kerrottuna. Kuvat ja kokemukset on hyviä tapoja käyttää.”	Päihdekasvatuksessa tulisi esittää yhdellä kerralla paljon tietoa. Päihdehaittojen havainnollistamisvälineinä olisi hyvä käyttää kuvia ja kokemusasiantuntijoita. Päähteistä pitää puhua vakavasti ja realistisesti.
”paljon hyviä ja huonoja puolia, tietoa kasvatuksen olosuhteista, kartellien voitoista ☺”	Päihdekasvatuksen tulee olla realistista ja puolueetonta.
”Esimerkkejä tosielämästä. Oikeita asioita ja tapahtumia (nimettömänä totta kai).”	Päihdekasvatuksessa tulee olla havainnollistamisvälineenä kuvia ja kokemuksia.
”Kuvia oikeista tilanteista”	Päihdekasvatuksessa tulee olla havainnollistamisvälineenä kuvia.
”Jotain jonkun omia kokemuksia kannabiksesta. Esimerkkejä”	Päihdekasvatuksessa tulee olla havainnollistamisvälineenä kokemuksia.

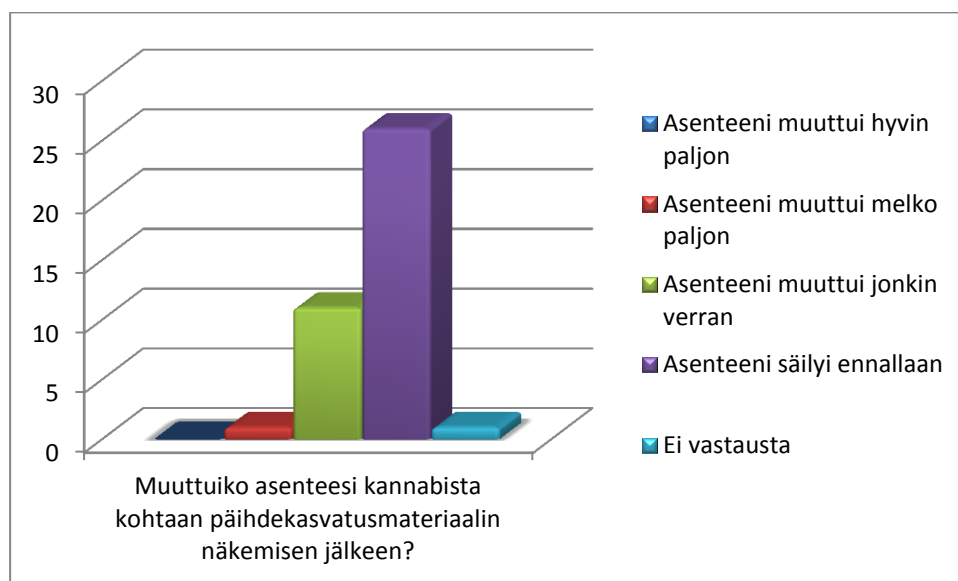
Kuvio 17. Avoimen kysymyksen sisällönanalyysi, osa 1/2.

Pelkistetyt ilmaisut	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Päihdekasvatuksen tulee olla realistista, puolueetonta ja tietopainotteista.	Realistinen, puolueeton, tietopainotteinen valistustapa.	Rehellinen päihdekasvatus	
Päihdekasvatuksen tulee olla tietopainotteista ja sisältää tietoa sekä hyvistä että huonoista puolista.	Tietopainotteinen ja peittelemätön valistustapa.	Rehellinen ja tietoa antava päihdekasvatus	
Päihdekasvatuksessa tulee käyttää kuvia päihdehaittojen havainnollistamiseksi.	Kuvat havainnollistamisvälineenä.	Kuvia sisältävä päihdekasvatus	
Päihdekasvatuksessa tulee kertoa myös päihteiden hyvistä puolista.	Puolueeton, peittelemätön valistustapa.	Rehellinen päihdekasvatus	
Päihdekasvatuksessa tulisi esittää yhdellä kerralla paljon tietoa. Päihdehaittojen havainnollistamisvälineinä olisi hyvä käyttää kuvia ja kokemusasiantuntijoita . Päihteistä pitää puhua vakavasti ja	Paljon informaatiota sisältävä tietoisuus, jossa havainnollistamisvälineenä on käytetty kuvia ja kokemusasiantuntijoita. Vakava, realistinen valistustapa.	Rehellinen, tietoa antava ja kuvia & kokemuksia sisältävä päihdekasvatus	Nuoret haluavat rehellistä, tietoa antavaa, kuvia ja kokemuksia sisältävää päihdekasvatusta.

realistisesti.			
Päihdekasvatuksen tulee olla realistista ja puolueetonta.	Realistinen, puolueeton valistustapa.	Rehellinen päihdekasvatus	
Päihdekasvatuksessa tulee olla havainnollistamisvälineenä kuvia ja kokemuksia.	Kuvia ja kokemuksia sisältävä havainnollistava valistustapa.	Kuvia ja kokemuksia sisältävä päihdekasvatus	

Kuvio 18. Avoinen kysymyksen sisällönanalyysi, osa 2/2

LIITE 6. Toisen kyselytutkimuksen tulokset

Kuvio 19. Muuttuiko asenteesi kannabista kohtaan päihdekasvatusmateriaalin näkemisen jälkeen?

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu
"näa jutut on jo niin kuultu..."	Aihe on entuudestaan tuttu, joten asenne ei muuttunut.
"Ei mielenkiintoa missään vaiheessa siihen"	Kannabis ei aiemminkaan kiinnostanut, joten asenne ei muuttunut.
"olen aina ollut kannabista vastaan, ja materiaali tuki kantaani"	Kannabis ei aiemminkaan kiinnostanut ja kannabispäihdekasvatusmateriaali tuki kantaa, joten asenne ei muuttunut.
"Omat mielipiteet ja kokemukset."	Omat mielipiteet ja kokemukset saivat asenteen säilymään ennallaan.
"Ei uutta tietoa"	Kannabispäihdekasvatusmateriaalista ei saanut uutta tietoa, joka olisi saanut asenteen muuttumaan.
"Sehän on vain kasvi muiden joukossa, kaikki tietävät seuraukset"	Asenne ei muuttunut, sillä kannabiksen käytön seuraukset ovat yleisesti kaikkien tiedossa.
"en ole ennenkään ollut kiinnostunut"	Kannabis ei aiemminkaan kiinnostanut, joten asenne ei muuttunut.

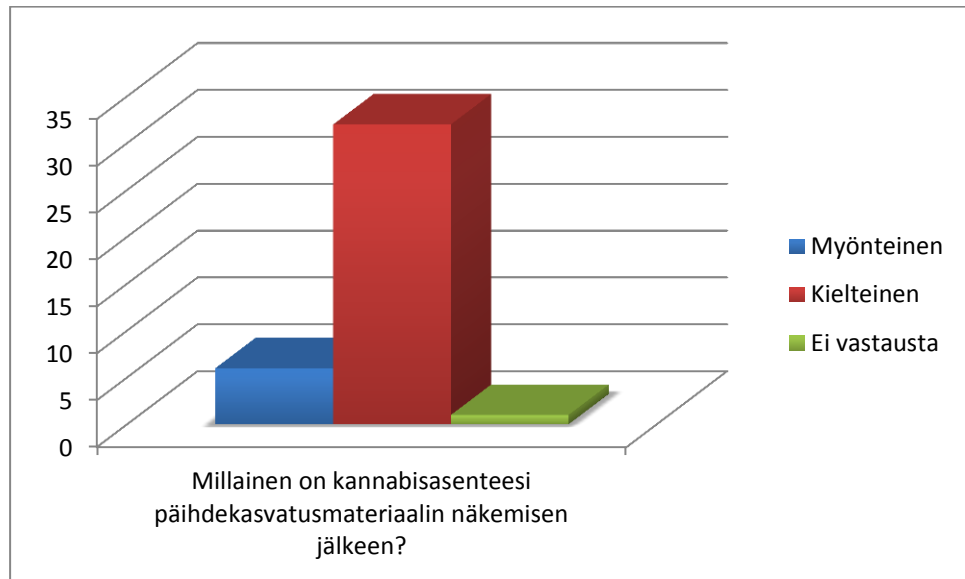
"asenteeni ei muuttunut"	Asenne ei muuttunut.
"Asenteeni ei muuttunut"	Asenne ei muuttunut.
"En halua olla missään tekemisissä kannabiksen kanssa ja tiesin asiat jo ennestään..."	Kannabiksen käytön seuraukset ovat tiedossa, eikä kannabista haluta käyttää.
"kannabiksen käyttö mielestäni on aina ollut tyhmää & turhaa"	Kannabiksen käyttöä pidetään typeränä, joten asenne ei muuttunut.
"Kannabis on vaarallinen aine"	Kannabis on vaarallista.
"Se oli alusta asti kielteinen"	Asenne ei muuttunut, sillä se oli valmiiksi kielteinen.
"olen aina ollut kaikkia huumeita vastaan enkä halua kokeilla"	Asenne ei muuttunut, sillä se oli valmiiksi huumevastainen.
"Olen aikaisemminkin ollut kannabista vastaan."	Asenne ei muuttunut, sillä se oli valmiiksi kannabisvastainen.
"Olen aina vastustanut huumeita yms."	Asenne ei muuttunut, sillä se oli valmiiksi huumevastainen.
"Olin jo aiemminkin kannabiksen käyttöä vastaan ja tiesin laajasti sen vaaroista ja haitoista."	Asenne ei muuttunut, sillä kannabiksen vaarat ja haitat olivat jo hyvin tiedossa.
"Tiedän valmiiksi haitat ja kannabiksen huonon maineen eikä aine kiinnosta."	Asenne ei muuttunut, sillä kannabikset haitat ja huono maine olivat jo valmiiksi tiedossa
"Koska en ole ikinä kokeillut en kokeile"	Kannabista ei ole kokeiltu, eikä aiota kokeilla.
"En ole koskaan kannattanut kannabiksen käyttöä."	Kannabiksen käyttöä on aina vastustettu, joten asenne ei muuttunut.
"Ennalta tuttua tietoa :-)"	Aihe on entuudestaan tuttu, joten asenne ei muuttunut.
"Koska en nää järkeä kannabiksessa, joten olen aina samaa mieltä ei kannta."	Asenne ei muuttunut, koska kannabiksen käytössä ei ole järkeä.
"- eli negatiivisesti kannabista kohtaan niin kuin aikaisemmin"	Asenne säilyi kielteisenä.

Kuvio 20. Avoimen kysymyksen sisällönanalyysi, osa ½

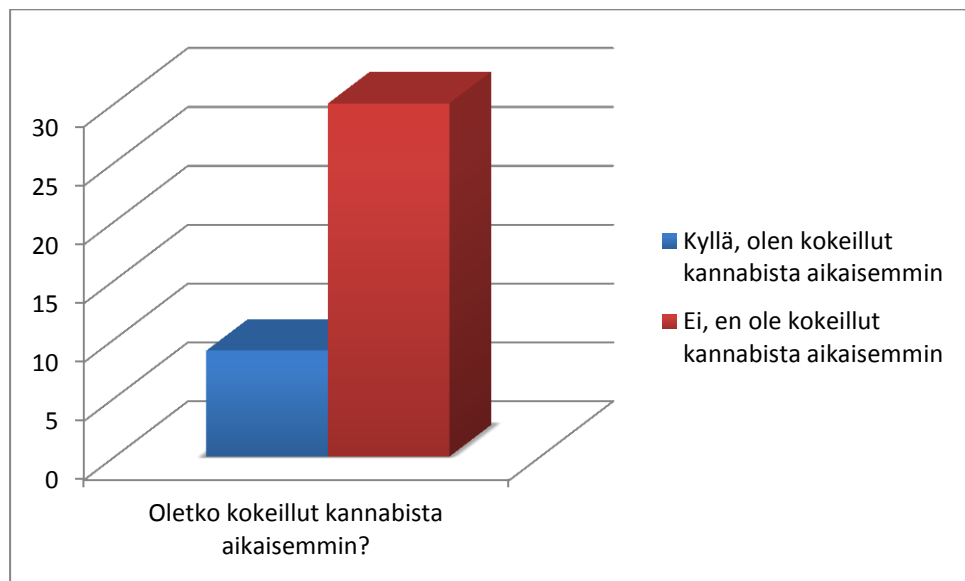
Pelkistetyt ilmaisut	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Aihe on entuudestaan tuttu, joten asenne ei muuttunut.	Aihe on ennalta tuttu	Kannabistietoutta oli riittävästi jo ennen valistusta, eikä materiaalista saanut uutta tietoa, joten asenne säilyi ennallaan	Tietoa kannabiksesta oli riittävästi jo ennen valistusmateriaalin esittämistä. Asenne kannabista kohtaan säilyi samanlaisena kuin se oli ennen esityksen näkemistä. Nuorten asenne kannabista kohtaan perustuu tietoon ja kokemuksiin.
Aihe on entuudestaan tuttu, joten asenne ei muuttunut.			
Asenne ei muuttunut, sillä kannabiksen käytön seuraukset ovat yleisesti kaikkien tiedossa.	Kannabiksen käytön haitat, vaarat ja seuraukset ovat tiedossa		
Kannabiksen käytön seuraukset ovat tiedossa, eikä kannabista haluta käyttää.			
Asenne ei muuttunut, sillä kannabiksen vaarat ja haitat olivat jo hyvin tiedossa.			
Asenne ei muuttunut, sillä kannabikset haitat ja huono maine olivat jo valmiiksi tiedossa.			
Päihdekasvatusmateriaalista ei saanut uutta tietoa, joka olisi saanut asenteen muuttumaan.	Päihdekasvatus-materiaali ei saanut asennetta muuttumaan		
Omat mielipiteet ja kokemukset saivat asenteen säilymään ennallaan	Omat mielipiteet ja kokemukset asenteen takana	Asenne säilyi ennallaan, ei tietoa, onko asenne myönteinen vai kielteinen	
Asenne ei muuttunut	Asenne ei muuttunut, ei tietoa, onko asenne myönteinen vai kielteinen		
Asenne ei muuttunut			
Kannabis ei aiemminkaan kiinnostanut, joten asenne	Kannabis ei	Asenne oli	

ei muuttunut.	kiinnosta	aiemminkin	
Kannabis ei aiemminkaan kiinnostanut, joten asenne ei muuttunut.		kielteinen, koska kannabiksen käyttö ei	
Kannabis ei aiemminkaan kiinnostanut ja päihdekasvatusmateriaali tuki kantaa, joten asenne ei muuttunut.	Päihdekasvatusmateriaali tuki kantaa, kannabis ei kiinnosta	kiinnosta tai se on typerää ja vaarallista. Päihdekasvatusmateriaali tuki asiaa.	
Kannabiksen käyttöä pidetään typeränä, joten asenne ei muuttunut.	Kannabiksen käyttö on typerää ja		
Kannabis on vaarallista	vaarallista, ei		
Kannabista ei ole kokeiltu, eikä aiota kokeilla.	ole kokeiltu eikä aiota kokeilla		
Asenne ei muuttunut, sillä se oli valmiiksi kannabisvastainen.	Kannabikseen on kielteinen		
Asenne ei muuttunut, sillä se oli valmiiksi huumevastainen.	suhtautuminen, joka ei nyt		
Asenne ei muuttunut, sillä se oli valmiiksi huumevastainen.	muuttunut		
Kannabiksen käyttöä on aina vastustettu, joten asenne ei muuttunut.			
Asenne ei muuttunut, koska kannabiksen käytössä ei ole järkeä.			
Asenne säilyi kielteisenä.			
Asenne ei muuttunut, sillä se oli valmiiksi kielteinen.			

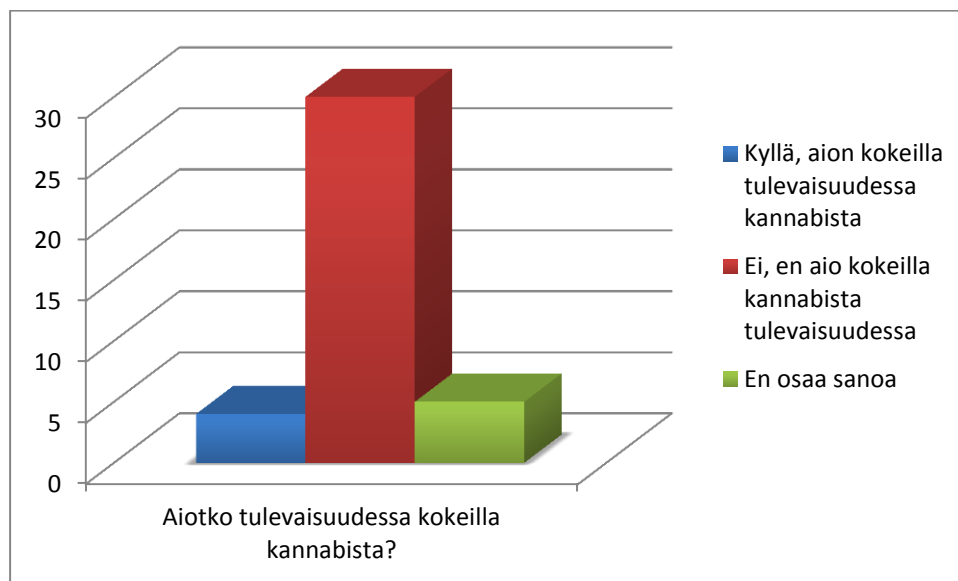
Kuvio 21. Avoimen kysymyksen sisällönanalyysi, osa 2/2

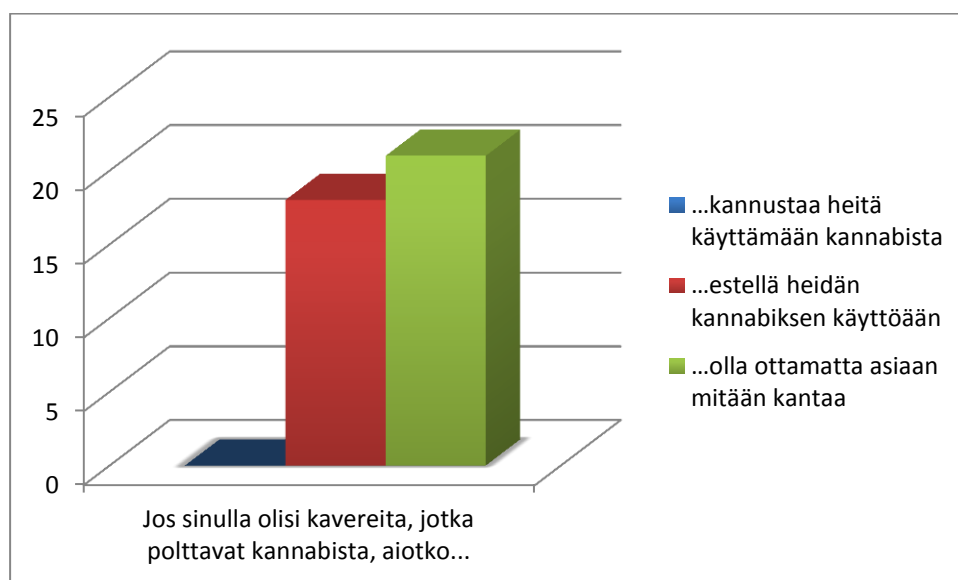
Kuvio 22. Millainen on kannabisasenteesi päihdekasvatusmateriaalin näkemisen jälkeen?

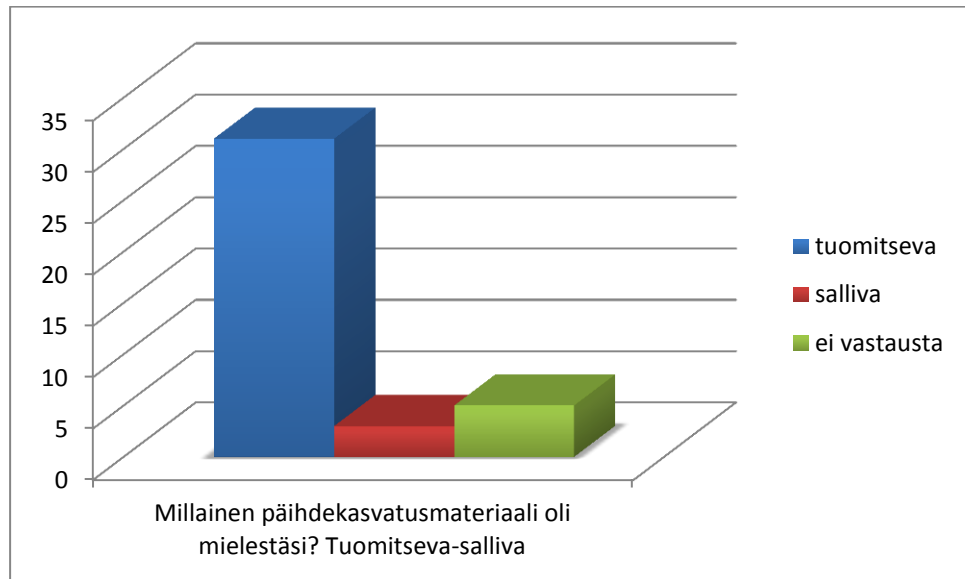
Kuvio 23. Oletko kokeillut aikaisemmin kannabista?

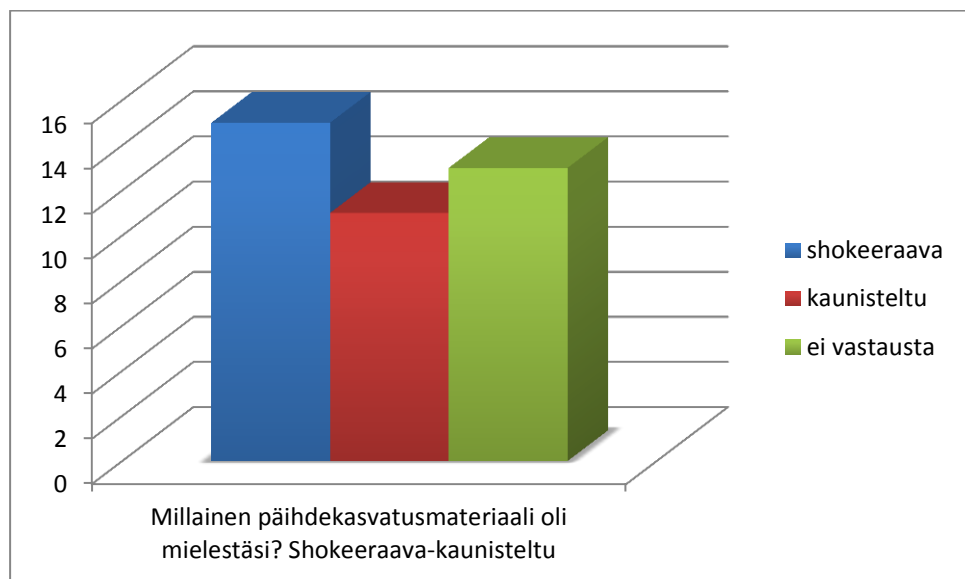
Kuvio 24. Aiotko tulevaisuudessa kokeilla kannabista?

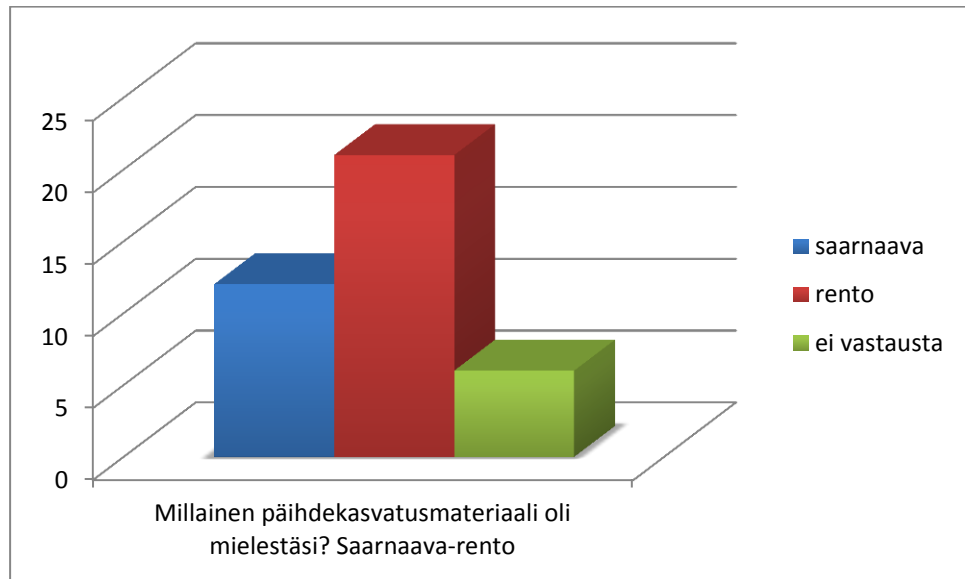
Kuvio 25. Jos sinulla olisi kavereita, jotka polttavat kannabista, aiotko...

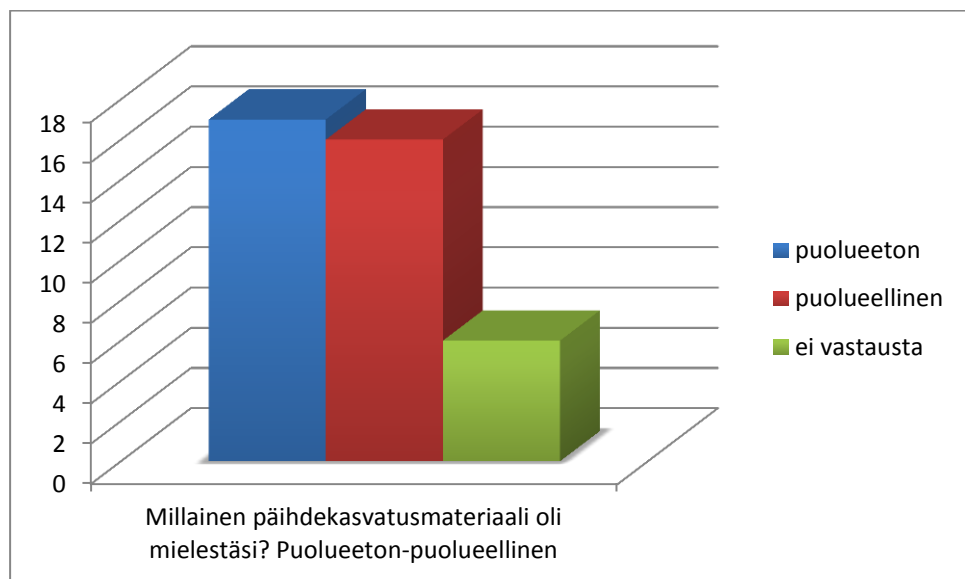
Kuvio 26. Millainen päihdekasvatusmateriaali oli mielestäsi? Tuomitseva-salliva

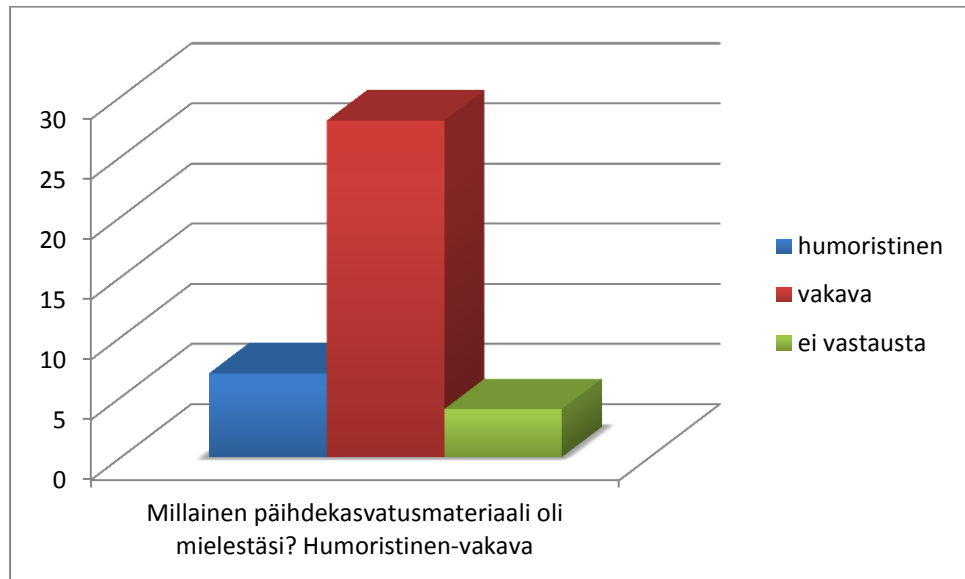
Kuvio 27. Millainen päihdekasvatusmateriaali oli mielestäsi? Shokeeraava-kaunisteltu

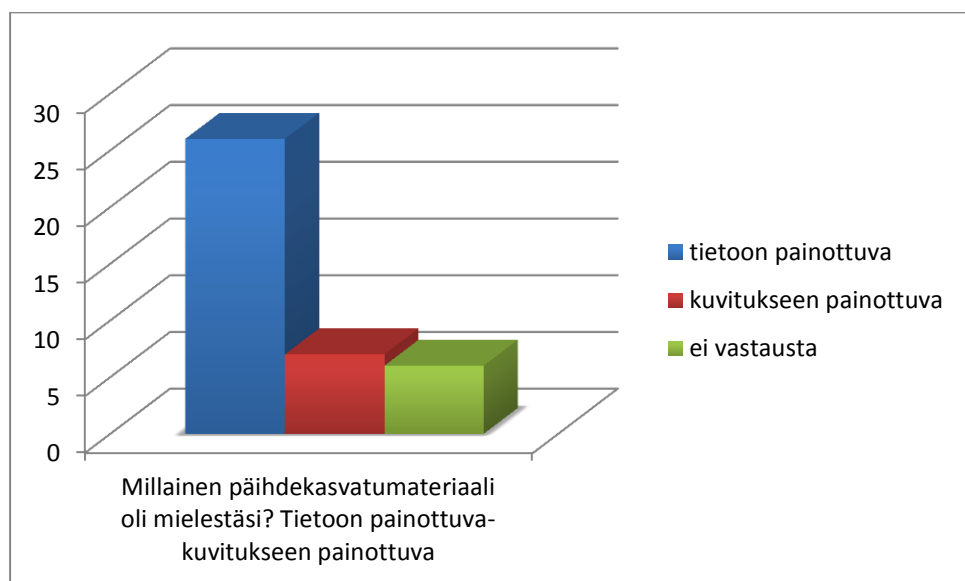
Kuvio 28. Millainen päihdekasvatusmateriaali oli mielestäsi? Saarnaava-rento

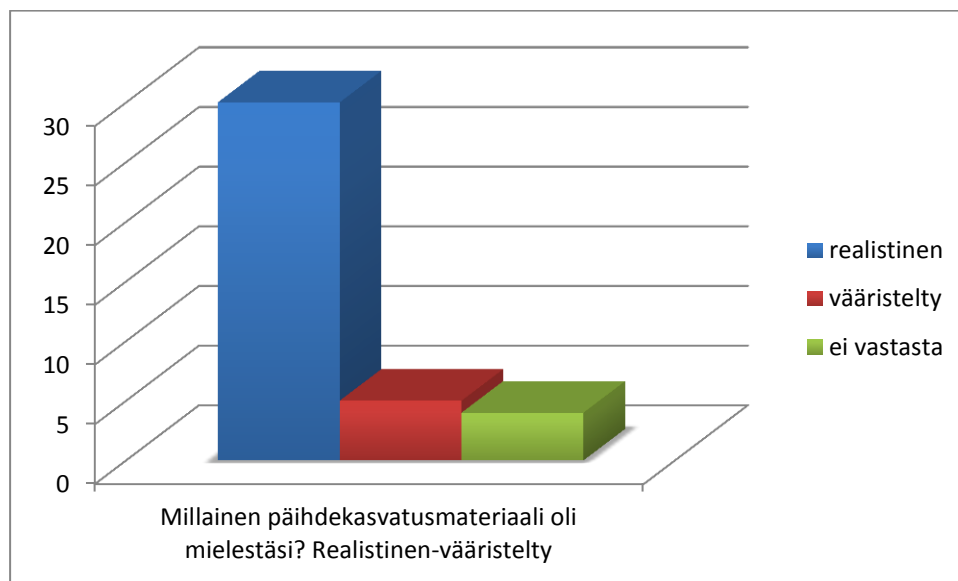
Kuvio 29. Millainen päihdekasvatusmateriaali oli mielestäsi? Puolueeton-puolueellinen

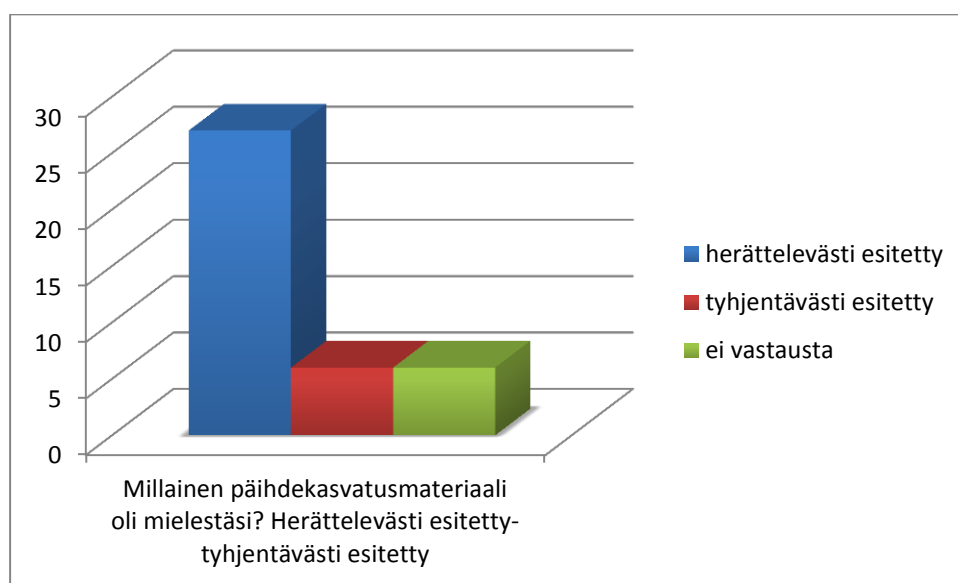
Kuvio 30. Millainen päihdekasvatusmateriaali oli mielestäsi? Humoristinen-vakava

Kuvio 31. Millainen päihdekasvatusmateriaali oli mielestäsi? Tietoon painottuva-kuvitukseen painottuva

Kuvio 32. Millainen päihdekasvatusmateriaali oli mielestäsi? Realistinen-vääristelty

Kuvio 33. Millainen päihdekasvatusmateriaali oli mielestäsi? Herättelevästi esitetty-tyhjentävästi esitetty

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu
”Kannabis ei sisällä tervaa. Useat asiat oli päin vittua, kannattaisi ottaa paremmin selvää myös niiltä jotka käyttää eikä perustaa esitystä ”yleiselle” näkemykselle ja tiedoille netissä. peace.”	Vastaajan mielestä esityksessä oli virheellistä tietoa, joka on perustettu yksipuolisesta näkökulmasta.
”Mahti oli! =)”	Vastaaja piti esityksestä.
”jättäkää se kannabis rauhaan, se on luonnonlääke, ja puhukaa vaikka jostain ihan muusta (enemmin suonensisäisistä jne.)... ne on –paljon-pahempia...”	Vastaajan mielestä kannabispäihdekasvatusmateriaalin sisältö tulisi keskittää muuhun kuin kannabikseen.
”tämä oli hyvä!”	Vastaaja piti esityksestä.
”emt”	Vastaaja ei tiedä mitä mieltä esityksestä on.
”Lisää kuvia.”	Vastaaja toivoi lisää kuvia esitykseen.
”Mun mielestä on tärkeää kertoa nuorille totuus kaikesta mikä liittyy kannabiksen käyttöön. (sairaukset, riskit yms.).”	Vastaajan mielestä kannabiksen käytöstä tulee kertoa kaikki mikä siihen liittyy.
”Vois olla vähän shokeeraavampi, enemmän haittapuolista kuten apaattisuus jne. kertomista. Vaikka siis asiaahan kannattaa puida enemmän ala- ja yläaste-ikäisille.”	Vastaaja toivoi tunteita herättelevämpää kannabispäihdekasvatusmateriaalia ja koki, että valistusmateriaali tulisi suunnata nuoremmille henkilöille.
”Minusta esitys oli hyvä!”	Vastaaja piti esityksestä.

”olisi vakuuttavampaa jos esityksen pitäisiin lukeutuisi yksi aineen käyttäjä.”	Vastaaja toivoi kokemusasiantuntijaa päihdekasvatusmateriaalin työryhmään
”jos saisi kuulla henkilöä joka on itse ollut ongelmassa asian kanssa =)”	Vastaaja toivoi kokemusasiantuntijaa kannabispäihdekasvatusmateriaalin lisänä.
”oli oikein mukava.”	Vastaaja piti esityksestä.

Kuvio 34. Oppilaiden antamien palautteiden sisällönanalyysi 1/2

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Vastaajan mielestä esityksessä oli virheellistä tietoa, joka on perustettu yksipuolisesta näkökulmasta.	Esityksen todenperäisyyttä kritisoidaan, näkökulma koetaan yksipuolisena.	Päihdekasvatusmateriaali koettiin virheellisenä, näkökulma yksipuolisena ja aihe vääränä	Päihdekasvatusmateriaali sai kritiikkiä sen oikeellisuudesta, näkökulman yksipuolisuudesta sekä aiheesta. Kohderyhmä koettiin liian vanhaksi.
Vastaajan mielestä kannabispäihdekasvatusmateriaalin sisältö tulisi keskittää muuhun kuin kannabikseen.	Vastaajan mielestä kannabispäihdekasvatusmateriaalin aihe oli väärä		Tuotoksen olisi toivottu olevan herättelevämpi ja sisältävän enemmän kuvia.
Vastaaja piti esityksestä.	Vastaajat pitivät esityksestä	Kannabispäihdekasvatusmateriaali koettiin onnistuneena	Materiaalin haluttiin olevan rehellistä ja tuotoksen työryhmään kaivattiin kokemusasiantuntijaa.
Vastaaja piti esityksestä.			
Vastaaja piti esityksestä.			
Vastaaja piti esityksestä.			
Vastaajan mielestä kannabiksen käytöstä tulee kertoa kaikki	Vastaajan mielestä rehellinen ja kattava päihdekasvatus on	Kannabispäihdekasvatusmateriaalin tulee olla rehellistä ja	Yksi vastaaja ei tiennyt, mitä mieltä esityksestä oli.

mikä siihen liittyy.	tärkeää	kattavaa.	
Vastaaja toivoi tunteita herättelevämpää päihdekasvatusmateriaalia ja koki, että valistusmateriaali tulisi suunnata nuoremmille henkilöille.	Vastaaja olisi toivonut herättelevämpää materiaalia, valistusmateriaali olisi pitänyt suunnata nuoremmalle kohdejoukolle	Esitykseen toivottiin lisää herättelevyyttä. Kohderyhmä koettiin liian vanhana.	
Vastaaja toivoi kokemusasiantuntijaa päihdekasvatusmateriaalin työryhmään.	Kokemusasiantuntijaa olisi kaivattu kannabispäihdekasvatusmateriaalin työryhmään	Kokemusasiantuntijaa kaivattiin	
Vastaaja toivoi kokemusasiantuntijaa kannabispäihdekasvatusmateriaalin lisänä.			
Vastaaja toivoi lisää kuvia esitykseen.	Valistusmateriaalin kaivattiin lisää kuvia	Kuvia kaivattiin lisää.	
Vastaaja ei tiedä mitä mieltä esityksestä on.	Vastaaja ei osannut sanoa mitä mieltä esityksestä oli	Vastaaja ei osannut sanoa mitä mieltä esityksestä oli	

Kuvio 35. Oppilaiden antamien palautteiden sisällönanalyysi 2/2

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu
Hyvin kohdistettu kohderyhmälle	Kohderyhmä koettiin hyvänä
Esimerkkitapaukset vaikuttavat nuoriin	Esityksen esimerkkitarinat koettiin hyvänä toteutustapana
Vaikea asia, vaikea tehdä tehoavaa materiaalia. Yritys hyvä- toivottavasti puree kohderyhmään!	Aihe koettiin hankalana tehoavan päihdekasvatuksen kannalta, kannabispäihdekasvatusmateriaali koettiin hyvänä.
Tarinat olivat hyviä, toimivat, tuovat uskottavuutta. Muun osion voisitte jatkossa esittää enemmän kertoen, omin sanoin puhuen!	Esimerkkitapaukset koettiin toimivina, uskottavuutta lisäävinä. Esitystapaan toivottiin enemmän kerronnallista esitystyiliä.

Kuvio 36. Opettajien palautteiden sisällönanalyysi 1/2

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Kohderyhmä koettiin hyvänä	Kohderyhmä ja toteutustapa koettiin hyvänä.	Päihdekasvatus- materiaalin aihe, toteutustapa ja kohderyhmä koettiin oikeiksi. Esitystapaan haluttiin enemmän kerronnallisuutta	Päihdekasvatus- materiaali koettiin aiheen, toteutustavan ja kohderyhmän kannalta toimiviksi aiheen hankaluudesta huolimatta. Esitystavassa kaivattiin lisää kerronnallisuutta.
Esityksen esimerkkitarinat koettiin hyvänä toteutustapana	Esimerkkitapausten koettiin olevan toimivia ja lisäävän uskottavuutta.		
Esimerkkitapaukset koettiin toimivina, uskottavuutta lisäävinä. Esitystapaan toivottiin enemmän kerronnallista esitystyylä.	Esitystapaan toivottiin kerronnallisempaa tyyliä.		
Aihe koettiin hankalana tehoavan päihdekasvatuksen kannalta, kannabispäihdekasvatus- materiaali koettiin hyvänä.	Kannabispäihde- kasvatusmateriaali koettiin toimivana, vaikka aihe on hankala	Kannabispäihde- kasvatusmateriaali oli hankalasta aiheesta huolimatta onnistunut	

Kuvio 37. Opettajien palautteiden sisällönanalyysi 2/2